

AD



NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

**Jan Dědič: Úloha notářství a jeho přínos
v právu obchodních korporací**

**Bohumil Havel: Postavení notáře
v rekodifikovaném obchodním právu**

**Martina Kasíková: Jak skutečně zpeněžit
majetek při likvidaci dědictví? III**

Rozhovor

**Petr Kužel, MBA, prezident Hospodářské
komory ČR**

Ze zahraničí

Zasedání nejvyšších orgánů UINL

České předsednictví Hexagonály v roce 2012

Aktuálně

**Zpráva z mezinárodní vědecké konference
„200 let Všeobecného občanského zákoníku“**



RENOMIA

KOMPLEXNÍ SLUŽBY V OBLASTI POJIŠTĚNÍ A RISK MANAGEMENTU

Jsme největší pojišťovací makléř v České republice

Poskytujeme speciální služby pro notáře
a právní kanceláře

Zastupujeme zájmy klienta s cílem realizovat
optimální řešení

Disponujeme významnými zkušenostmi ve všech
oborech podnikání

Jako člen světové sítě pojišťovacích makléřů
Worldwide Broker Network (WBN) nabízíme služby
v 70 zemích světa

Nabízíme velmi výhodné programy pojištění
zaměstnanců

PŘÍNOSY SPOLUPRÁCE S NÁMI:

- Nejvýhodnější ceny pojištění
- Úspora nákladů a administrativy
- Optimální pojistné krytí
- Vysoce kvalitní služby
- Rychlé řešení škod
- Mezinárodní služby
- Nezávislý výběr stabilních pojistitelů

VYUŽIJTE SLUŽEB NAŠICH SPECIALISTŮ NA POJIŠTĚNÍ ODPOVĚDNOSTI

PARTNER NOTÁŘSKÉ KOMORY ČR

Kontakt: Mgr. Tereza Poláková
mobil: +420 602 555 983
tereza.polakova@renomia.cz
www.renomia.cz

ČLÁNKY

- Martina Kasíková: Jak skutečně zpeněžit majetek při likvidaci dědictví? Ill. 3
- Jan Dědič: Úloha notářství a jeho přínos v právu obchodních korporací 14
- Bohumil Havel: Postavení notáře v rekonstruovaném obchodním právu 23
- Zdeněk Ryšánek: Sporné dědické právo 26
- Daniela Šustrová: Co nového přinese novela zákona o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem 30
- Michael Sáblik: Advokátní společnosti 32
- Kateřina Brejlová, Adéla Matějková: Použití znaleckých posudků v řízení o dědictví s přihlednutím ke změnám po 1. 9. 2011 34

DISKUSE

- Martina Kasíková: Odlišný názor na zpeněžení majetku zůstavitele v likvidaci dědictví mimo dražbu 40

JUDIKATURA

- Judikatura k „odkázanosti“ dědice „výživou“ na zůstavitele 42
- Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění jako předmět dědění 44
- Soudní rozhodnutí krátce 48

ROZHOVOR

- Petr Kužel, MBA, prezident Hospodářské komory ČR 49

ZE ZAHRANIČÍ

- Zasedání nejvyšších orgánů UINL (Cartagena de Indias) 52
- Udělení kolumbijského vyznamenání JUDr. Martinu Foukalovi 53
- Generální shromáždění CNUE 9. 12. 2011 v Bruselu 54
- České předsednictví Hexagonály v roce 2012 56
- Řád čestné legie pro francouzské notářství 57
- Evropský seznam notářů 58

AKTUÁLNĚ

- Zpráva z mezinárodní vědecké konference „200 let všeobecného občanského zákoníku“ 59
- Právní sympozium 2011 Ostrava 61

ZPRÁVY Z NK ČR

- Konkurz na obsazení uvolněného notářského úřadu 62

MONITORING MEZINÁRODNÍHO TISKU

- 64

STOJÍ ZA POZORNOST

- 65

STŘÍPKY Z HISTORIE

- Stanislav Balík: Střípky z historie 13 69

FEJETON

- JUDr. Karel Wawerka: Odchody a příchody 70

Vážení čtenáři,
milé kolegyně, kolegové,

ujal jsem se příležitosti, abych se na sklonku roku 2011 i já s Vámi podělil o několik svých myšlenek.

Již dva roky vydává Notářská komora České republiky časopis Ad Notam v této grafické a obsahové podobě. Cílem změny bylo jeho zatraktivnění a přiblížení notářské problematice širšímu okruhu čtenářů. Pokud jste nám své názory sdělili, byly veskrze pozitivní, a proto chci všem, kteří na tom mají zásluhu, poděkovat. To ovšem neznamená, že není co zlepšovat. Rád bych připomenul, že zejména pro mladší notářskou generaci jsou tyto stránky příležitostí ke sdělování postřehů, názorů a námětů, kterými se mohou i touto cestou výrazněji podílet na formování notářské profese. Věřím, že zásadní impuls přijde s novým kodexem občanského práva, který právě putuje z Poslanecké sněmovny do Senátu. Činnosti notářů se totiž výrazně dotýká.

Je skutečností, že již byla odstartována generační obměna notářů. S potěšením mohu konstatovat, že nově jmenovaní kolegové jsou dobře připraveni svoji roli zvládnout, zejména po stránce odborné. Zvláště jim si však dovoluji připomenout, že notáře lidé zpravidla vyhledávají v situacích, kdy očekávají nestrannou radu, pomoc, lidský přístup, ochotu, pochopení a porozumění. Podle těchto kritérií převážná část veřejnosti notářskou profesi hodnotí. Vysoká odbornost je chápána jako samozřejmost. Neméně důležité je i respektování vzájemných kolegiálních vztahů. Jsem rád, že notáři jsou kompaktním, soudržným kolektivem. V dnešní době, kdy jsou uznáváni za nejschopnější ti, kteří dosáhnou nejvyšších zisků a je jedno, za jakou cenu, je to vzácnost. Proto si vážím toho, že nepřevládají mezi notáři nevhodné podnikatelské praktiky. Nekalá konkurence totiž notářství nesvědčí. Každý, kdo se takto chová, ztrácí postupně svoji pozici mezi kolegy – notáři a taková praxe ve svém důsledku



JUDr. Martin Foukal
prezident
Notářské komory
České republiky

AD NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ



Vydává Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail:

adnotam@pravvo.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor JUDr. Martin Foukal, vedoucí editor Mgr. Miroslav Chochoła, MBA.

Adresa redakce Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba zajištěna prostřednictvím nakladatelství EPRAVO Media (CZ) s. r. o., grafická úprava IMPAX, spol. s r. o.

Redakční rada JUDr. Kateřina Brejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, JUDr. Martin Foukal, vedoucí redaktor, JUDr. Martina Kasíková, doc., JUDr. Alena Macková, Ph.D., JUDr. Adéla Matějková, Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Karel Wawerka; cena časopisu je 720 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné je možno objednat na adnotam@pravvo.cz, k dostání též v síti knihkupectví práv. literatury Aleš Čeněk. Tisk: TISKAP, s. r. o.

negativně dopadá nakonec na celý notářský stav. Nic se neutají. Tím ovšem v žádném případě nemám na mysli flexibilitu, vstřícnost a snahu poskytnout komplexní službu. To, prosím, nezaměňujme. Naopak! Taková konkurence je vítaná. V tom vidím velký potenciál, široký prostor pro budoucnost notářství. Připomenu, že se perspektivám notářství v tomto smyslu věnovala i Notářská konference, konaná v říjnu v Praze, která byla zaměřena na možnosti ještě více využít potenciálu notářství v právu obchodních společností. Bylo příjemné slyšet z úst pana ministra spravedlnosti JUDr. Jiřího Pospíšila podporu této myšlenky. Prezident Hospodářské komory České republiky Petr Kužel, MBA, také apeloval na to, aby byly vytvořeny takové podmínky, které usnadní podnikatelům jejich administrativní zátěž s tím, že notáři tomu mohou být výrazně nápomocni.

Své myšlenky v tomto úvodníku zakončím zdánlivě samozřejmým konstatováním, totiž, že úkolem výlučně notářství je sepisování veřejných listin o právních úkonech a osvědčování právně významných skutečností a jen tyto pravomoci jsou důvodem pro jeho existenci. Proč o tom píšete? Stále totiž tuto historickou, staletými prověřenou pozici notářství musíme obhajovat. Stále více narážíme na iniciativy, které obhajují prolínání kompetencí mezi jed-

notlivými právníckými profesemi s argumentací vyšší konkurence, která prý vždy přináší vyšší komfort spotřebitelům, zvyšuje dostupnost služeb atd, atd. Negativa se nezmiňují. Vnímám, že nedostatečná znalost veřejnosti o vývoji instituce notářství, o jedinečnosti postavení notářství v celém justičním systému, o nenahraditelné nestrannosti, o přenesené veřejné moci na notáře, se státním dohledem na druhé straně, je naším společným dluhem. Tento časopis může být pouze nápomocen zvyšovat celkové vědomí o této profesi, hlavní těžiště však, milé kolegyně a kolegové, leží na nás, na notářích. Každé setkání s účastníkem je k tomu příležitostí. Proto si vás dovoluji opětovně požádat, abyste se na osvětě notářství aktivně podíleli a byli přitom trpěliví. Jak stojí psáno na římse jednoho pražského domu – trpělivost vede k cíli, překoná i dlouhou míli.

Klidné vánoční svátky a do nového roku hodně sil, radosti i z maličkostí a hlavně pevně zdraví Vám, milí čtenáři, ze srdce přeje

Petr Kužel

vedoucí redaktor Ad Notam



**Příjemné prožití svátků vánočních
a šťastný rok 2012**

přeje Notářská komora České republiky

JAK SKUTEČNĚ ZPENĚŽIT MAJETEK PŘI LIKVIDACI DĚDICTVÍ? III.

JUDr. Martina Kasíková

V předcházejících článcích zabývajících se zpeněžením movitých věcí a nemovitostí jsem avizovala, že v poslední části se zaměřím na postup při zpeněžení podniku a popíši, jak naložíme s pohledávkami, obchodními podíly, členskými podíly v družstvu a dalšími majetkovými právy zůstavitele.

Ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř. stanoví čtyři způsoby, kterými lze zpeněžit majetek při likvidaci dědictví. Z charakteru některých zpeněžovaných majetkových práv však plyne, že ne u všech lze uvedené způsoby použít, a proto v následujícím výkladu bude u jednotlivých druhů zpeněžovaných majetkových práv uvedeno, který způsob lze použít a který nikoliv a proč.

PRODEJ PODNIKU

Podnikem se podle § 5 odst. 1 obch. zák. rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.

Zpeněžit lze i část podniku tvořící samostatnou organizační složku¹ anebo podíl zůstavitele jako spolumajitele podniku.² Prodej podniku, který byl ve vlastnictví zůstavitele jako podnikající fyzické osoby, je možné uskutečnit všemi čtyřmi způsoby dle § 175 odst. 1 o. s. ř. Předně je však třeba, aby si soudní komisař ujasnil, zda je z hlediska stavu a současného fungování podniku výhodný jeho prodej jako celku, nebo zda je výhodnější prodat jen věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které podnik tvoří. Nebude-li podnik funkční anebo nebude-li pro kupujícího zajímavá jeho majetková podstata společně s určitými právy duševního vlastnictví (např. ochrannými známkami), nelze od prodeje podniku jako takového očekávat efektivní a rychlé zpeněžení.

Dále je třeba zdůraznit, že pokud soudní komisař přistoupí k prodeji podniku a tento prodej bude úspěšný, nemohou pak být do rozvrhu při likvidaci dědictví zahrnuty dluhy, které jdou za zůstavitelem jako podnikatelem, protože tyto dluhy byly již promítnuty do ocenění podniku a zaplacené ceny a musí být uspokojeny novým nabyvatelem podniku,



na kterého přešly závazky podniku.³ Výše dluhů bude zajisté výrazně omezovat prodejnost podniku jako takového.

V případě prodeje podniku smlouvou z volné ruky či veřejnou dražbou je třeba zdůraznit též ustanovení § 477 odst. 3 obch. zák. a § 30 odst. 3 zák. č. 26/2000 Sb., podle nichž prodávající či navrhovatel dražby (tedy stát) ručí za splnění převedených závazků kupujícím (vydražitelem).

Z uvedeného je tedy zřejmé, že ke zpeněžení podniku bude soudní komisař po zvážení všech okolností přistupovat jen zcela výjimečně a spíše zpeněží jednotlivé majetkové hodnoty, které podnik tvoří.

Dražba podniku provedená soudním komisařem

Prodej podniku podle ustanovení o. s. ř., která upravují prodej podniku ve výkonu rozhodnutí, je poměrně náročný, a proto doporučuji soudnímu komisaři využít možnost danou § 175u o. s. ř. a pověřit takovým postupem soudního

1 § 338zp o. s. ř., § 19 odst. 4 zák. č. 26/2000 Sb. a § 487 obch. zák.

2 § 338zq o. s. ř., § 17 odst. 3 zák. č. 26/2000 Sb.

3 § 476 odst. 1 obch. zák., § 30 odst. 2 zák. č. 26/2000 Sb. a § 338zk odst. 1 písm. d) a § 338zm odst. 1 o. s. ř.

exekutora. Přistoupí-li přesto soudní komisař k prodeji, postupuje jako soudní exekutor.

Dražba podniku provedená soudním exekutorem

Soudní exekutor provede na návrh soudního komisaře dražbu postupem podle ustanovení o. s. ř. o výkonu rozhodnutí prodejem podniku. Postup při prodeji podniku do velké míry kopíruje prodej nemovitosti, který byl podrobně popsán v minulém čísle. Následující výklad se proto zaměří jen na odlišnosti prodeje podniku oproti prodeji nemovitosti.

V návrhu soudní komisař označí podnik, příp. organizační složky podniku. Prodat lze i podnik, který je předmětem zástavy (§ 338zr odst. 1 o. s. ř.).

Prodej podniku je také rozdělen do několika relativně samostatných fází, a to A) určení výsledné ceny podniku, B) vydání usnesení o dražební vyhlášce, C) vlastní dražba a vydání usnesení o příklepu a D) ukončení správy podniku, rozvrhové jednání a usnesení o rozvrhu.

A) Určení výsledné ceny podniku

Proces zpeněžení podniku se zahájí vydáním usnesení, kterým soudní exekutor ustanoví správce podniku, kterého vybere ze seznamu insolvenčních správců. Správcem podniku může být ustanovena výjimečně i jiná osoba, např. dříve ustanovený správce dědictví, pokud však splňuje odborné předpoklady pro zápis do seznamu insolvenčních správců.⁴

Není v zásadě vyloučeno, aby vedle sebe podnik spravovali správce dědictví, který bude odpovídat za udržení provozu podniku a správce podniku, který své úkony směřuje především ke zjištění ceny podniku, i když i on dbá o to, aby nedošlo bezdůvodně ke zmenšení majetku prodáváného podniku, popřípadě aby se majetek podniku očekávaným způsobem zvýšil. V takovém případě však správce dědictví ke každému svému úkonu potřebuje písemný souhlas správce podniku (§ 338k odst. 2 a 5 o. s. ř.). Je proto nutné zvážit, zda se takové situaci vyhnout tím, že po ustanovení správce podniku bude správce dědictví zproštěn správy této části majetku. Pokud správce dědictví nebude zproštěn výkonu své funkce, jsou mu doručována rozhodnutí vydaná v rámci prodeje nemovitostí a má možnost uplatnit opravné prostředky.

V usnesení, kterým soudní exekutor správce ustanoví, mu v souladu s ustanovením § 338m o. s. ř. uloží, aby,

- a) zjistil na základě údajů v účetní evidenci o podniku, jaké věci, práva a jiné majetkové hodnoty a jaké závazky slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit,
- b) provedl soupis věcí, práv a jiných majetkových hodnot a závazků, o nichž se mu podařilo za součinnosti se

soudním komisařem a správcem dědictví zjistit, že slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit,

- c) na základě uvedených zjištění anebo jiných rozhodných hledisek, popřípadě též na základě ocenění znalce, kterého si přibral, protože cenu nebylo možné stanovit jinak, podal exekutorovi zprávu o ceně podniku.

Usnesení soudní exekutor doručí soudnímu komisaři a ustanovenému správci podniku, popř. správci dědictví. Po právní moci se usnesení vyvěsí na úřední desce soudního exekutora. O tom, že usnesení nabylo právní moci, soudní exekutor vyrozumí orgán, který vede rejstřík, v němž je podnik zůstavitele zapsán.

JUDr. Martina Kasíková

- místopředsedkyně
Krajského soudu v Praze
- členka redakční rady Ad Notam

Správce podniku při výkonu své funkce postupuje samostatně; dbá však pokynů soudního exekutora (§ 338 o. s. ř.), který je povinen dohlížet na postup

správce podniku a je oprávněn vyžádat si od správce zprávu o jeho činnosti, nahlížet do listin správce či provádět potřebná šetření. Zjistí-li v činnosti správce nedostatky, uloží správci, aby je odstranil; proti tomuto usnesení není odvolání přípustné. Rozhodne-li správce o přibrání znalce, není třeba souhlasu soudního exekutora.

Nestanoví-li soudní exekutor jinak, správce ve zprávě o ceně podniku uvede

- a) jaké věci, práva a jiné majetkové hodnoty patří k podniku a jakou mají cenu,
- b) kolik činí v podniku peněžní prostředky v hotovosti a uložené na účtu u peněžního ústavu v měně České republiky,
- c) jaké závazky patří k podniku a jakou mají cenu,
- d) jaké peněžité závazky patří k podniku a kolik činí celkem,
- e) kolik činí čisté jmění podniku.

Stejnopis zprávy správce o ceně podniku soudní exekutor doručí soudnímu komisaři a správci dědictví a umožní jim, aby se k obsahu zprávy v přiměřené lhůtě vyjádřili.

Podle obsahu zprávy o ceně podniku, popřípadě podle vlastních zjištění soudní exekutor usnesením určí

- a) cenu věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku,
- b) výši peněžních prostředků v hotovosti a uložených na účtu u peněžního ústavu v měně České republiky, patřících k podniku,
- c) cenu všech závazků patřících k podniku,
- d) výši peněžitých závazků patřících k podniku,
- e) zjištěnou cenu podniku, kterou určí ve výši čistého jmění podniku; k prostředkům v hotovosti a uložených na účtech v české měně se přitom nepřihlíží.

Usnesení se doručí soudnímu komisaři a správci dědictví, kteří jsou legitimováni k podání odvolání.

B) Vydání usnesení o dražební vyhlášce

Po právní moci usnesení o ceně podniku vydá soudní exe-

⁴ § 338h a § 338 i o. s. ř.

kutor dražební vyhlášku, její náležitosti upravuje ustanovení § 338o odst. 2 o. s. ř., výzvy a upozornění obsažené v písmenech h), j) a k) se při zpeněžení podniku zůstavitele v dražební vyhlášce neuvedou. Nejnižší podání stanoví soudní exekutor ve výši poloviny ceny věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku [§ 338n odst. 1 písm. a)], nejvýše však ve výši dvou třetin zjištěné ceny podniku [§ 338n odst. 1 písm. e)].

Ve výroku usnesení o nařízení dražebního jednání (dražební vyhlášce) exekutor vedle jiného uvede upozornění, že zjištěná cena podniku a výše nejnižšího podání mohou být změněny s přihlédnutím ke zvýšení nebo snížení jmění podniku, k němuž dojde do dražebního jednání a také, že závazky patřící k podniku přecházejí na vydražitele.

Dražební vyhlášku soudní exekutor vyvěsí na své úřední desce a své elektronické úřední desce a rovněž ji podle § 125 odst. 1 písm. c) ex. ř. zanesou do databáze dražebních vyhlášek vedených v Centrální evidenci exekucí a také požádá obecní úřad, v jehož obvodu je podnik, aby vyhlášku nebo její podstatný obsah uveřejnil způsobem v místě obvyklým.

Dražební vyhlášku exekutor doručí do vlastních rukou soudnímu komisaři a správci dědictví a také osobám, o nichž je mu známo, že mají k podniku nebo k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám, které slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit, předkupní právo (§ 338p odst. 1 o. s. ř.). Uvedené osoby mohou proti dražební vyhlášce podat odvolání. Přihlášeným věřitelům není třeba dražební vyhlášku doručovat, stejně jako osobám, o nichž je známo, že mají k podniku nebo k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám, které slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit, zástavní právo anebo zadržovací právo, osobám, kterým práva patřící k podniku byla postoupena k zajištění pohledávky věřitele povinného nebo byla převedena k zajištění závazku povinného ve prospěch jeho věřitele, neboť tato zajištění budou promítnuta do ceny podniku a po jeho vydražení přecházejí na vydražitele, pokud nebude uspokojena pohledávka, kterou zajišťují.

Po vydání dražební vyhlášky exekutor správci uloží, aby mu podal před zahájením dražebního jednání zprávu, zda došlo ke změnám majetkové podstaty podniku oproti stavu, kdy podával zprávu o ceně podniku.

Na rozdíl od prodeje nemovitosti nelze vést dražbu při prodeji podniku elektronicky.

C) Vlastní dražba a vydání usnesení o příklepu

Při samotném dražebním jednání postupuje soudní exekutor shodně jako při dražbě nemovitosti, jen s tou výjimkou, že na základě zprávy správce podniku na začátku jednání usnesením určí novou cenu věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, výši peněžních prostředků v hotovosti a uložených na účtu u peněžního ústavu v měně České republiky, patřících k podniku, cenu závazků patřících k podniku, výši peněžitých závazků patřících k podniku a výslednou cenu podniku.

Ustanovení § 338w odst. 3 o. s. ř. ukládá exekutorovi ve výkonu rozhodnutí, zjistí-li, že cena věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku spolu nepřesahuje výši splatných peněžitých závazků patřících k podniku, přihlášených pohledávek a předpokládané náklady prodeje, odměnu správce a náhradu jeho hotových výdajů, anebo že jí přesahuje jen nepatrně, výkon rozhodnutí zastavit. Toto ustanovení se v případě zpeněžení podniku v rámci likvidace dědictví nepoužije a soudní exekutor vždy zahájí dražbu, budou-li přítomni dražitelé.

Usnesení o příklepu se doručí soudnímu komisaři, správci dědictví, vydražiteli a dražitelům, kteří proti udělení příklepu vznesli námitky.

Nebylo-li při dražbě učiněno ani nejnižší podání, pak při dalším dražebním jednání se nejnižší podání stanoví ve výši čtvrtiny ceny věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, nejvýše však ve výši třetiny zjištěné ceny podniku.

D) Ukončení správy podniku, rozvrhové jednání a usnesení o rozvrhu

Poté, co vydražený podnik přešel do majetku vydražitele a správce mu předal podnik, podá správce soudu konečnou zprávu o výkonu své funkce a vyúčtuje odměnu a hotové výdaje. Zpráva se doručí soudnímu komisaři, správci dědictví a vydražiteli. Exekutor zprávu přezkoumá a usnesením rozhodne o jejím schválení; jednání není třeba nařizovat, jestliže osoby, kterým se zpráva doručuje, v určené lhůtě nesdělí své námitky proti zprávě. Po schválení zprávy soud zproští správce podniku jeho funkce.

Soudní exekutor poté provede „částečný“ rozvrh podle ustanovení § 338zb a násl. o. s. ř., jehož cílem je rozhodnout o skutečné výši rozdělované podstaty, stanovit výši nákladů správce podniku a exekutora a rozhodnout o výši rozdělované podstaty, která bude vyplacena soudnímu komisaři. Na jednání o rozvrhu rozdělované podstaty předvolá soudního komisaře, správce podniku, správce dědictví a vydražitele. Předvolání k rozvrhovému jednání se rovněž vyvěsí na úřední desce exekutora.

Rozdělovanou podstatu tvoří podle ustanovení § 338zc o. s. ř. prostředky v hotovosti a prostředky uložené na účtech podniku v české měně, nejvyšší podání a úroky z něho, popřípadě náhrady a jistota zaplacená obmeškalým vydražitelem.

Náklady soudního exekutora jsou určeny podle dohody uzavřené mezi soudním komisařem a exekutorem a zařadí se do první skupiny.

Náklady správce podniku se zařadí do druhé skupiny a jejich výše se v závislosti na zjištěné ceně podniku stanoví dle vyhl. č. 485/2000 Sb. o výši odměny správců podniku, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů. Usnesení o rozvrhu se doručí soudnímu komisaři, správci podniku, správci dědictví a vydražiteli. Tyto osoby mohou podat odvolání a případně i dovolání.

Vydražitel je oprávněn převzít vydražený podnik již dnem následujícím po vydání usnesení o příklepu. Podnik předá vydražiteli na jeho žádost správce podniku (případně za součinnosti správce dědictví či soudního komisaře); o převzetí se sepíše zápis. O předání podniku správce vyrozumí exekutor.

Předkupní právo k vydraženému podniku, k jeho částem nebo jednotlivým věcem, právům nebo jiným hodnotám zaniká dnem, kterým podnik přešel do majetku vydražitele. Na vydražitele, do jehož majetku přešel vydražený podnik, přechází

- a) věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit;
- b) práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví týkající se podnikatelské činnosti vydraženého podniku, ledaže by to odporovalo smlouvě o poskytnutí těchto práv nebo jejich povaze;
- c) práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů zaměstnanců působících ve vydraženém podniku;
- d) závazky patřící k vydraženému podniku,

Přechodem dluhu nebo jiného závazku zůstavitele nastupuje vydražitel jako dlužník na jeho místo; k přechodu závazku se souhlas věřitele nevyžaduje.

Veřejná dobrovolná dražba podniku podle zákona č. 26/2000 Sb.

Dobrovolná dražba podniku se nijak neliší od dražby nemovitostí, která byla popsána v minulém čísle časopisu. Vzhledem k jednoduššímu postupu při veřejné dražbě, oproti prodeji podniku podle ustanovení o výkonu rozhodnutí dle o. s. ř., doporučuji přiklonit se raději k této variantě a podnik prodat prostřednictvím dražebníka.

Zákon o veřejných dražbách v ustanovení § 30 stanoví důsledky spojené s dražbou podniku. Na vydražitele přecházejí všechna práva a závazky podniku včetně práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů, oprávnění užívat obchodní jméno spojené s podnikem, pokud to není v rozporu se zákonem nebo s právem třetí osoby, a práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, která se týkají podnikatelské činnosti vydraženého podniku, pokud to neodporuje povaze práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví nebo smlouvě o poskytnutí výkonu těchto práv. Jde-li o organizační složku podniku, přecházejí na vydražitele všechna práva a závazky, která se týkají této složky, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů. Jde-li o vydražení podniku nebo jeho organizační složky, ručí navrhovatel (v tomto případě

stát) za splnění závazků, které přešly s vlastnictvím podniku nebo jeho organizační složky na vydražitele.

Prodej podniku soudním komisařem mimo dražbu

K prodeji podniku by měl soudní komisař přistoupit jen, lze-li důvodně předpokládat neúspěch prodeje podniku v dražbě a je-li zde nepochybně jen jeden zájemce o podnik. Pro soudního komisaře je nanejvýš obtížné zjistit cenu podniku a posoudit tak nabídku zájemce o koupi podniku. Proto by měl ustanovit znalce, který se vyjádří nejenom k otázce ceny podniku, ale měl by vysvětlit i důvody, pro které nelze očekávat úspěch při prodeji v dražbě. Kupní cena musí být stanovena na základě údajů o souhrnu věcí, práv a závazků uvedených v účetní evidenci prodávajícího podniku ke dni uzavření smlouvy a na základě dalších hodnot uvedených ve smlouvě, pokud nejsou zahrnuty do účetní evidence.

Soudní komisař by měl vždy zvážit důsledky přímého prodeje, které upravuje obchodní zákoník. Tak předně prodávající ručí za splnění převedených závazků kupujícím. Úprava v obchodním zákoníku jde však ještě dál a zhorší-li se nepochybně prodejem podniku dobytost pohledávky věřitele, může se věřitel ve stanovené lhůtě domáhat podáním odporu u soudu, aby určil, že vůči němu je převod závazku prodávajícího na kupujícího neúčinný. Prodávající je pak povinen vůči němu splnit závazek v době splatnosti a je oprávněn požadovat od kupujícího poskytnuté plnění s příslušenstvím.⁵

Soudní komisař je také povinen nejpozději v zápise o převzetí podniku upozornit kupujícího na všechny vady převáděných věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, o kterých ví nebo musí vědět, jinak odpovídá stát za škody, kterým bylo možno tímto upozorněním zabránit. V zápise o převzetí podniku se také uvedou chybějící věci a vadné věci. Kupující má právo na přiměřenou sle-



⁵ § 478 obch. zák.

vu z kupní ceny odpovídající chybějícím nebo vadným věcem. Kupující může uplatnit nárok na slevu z kupní ceny ohledně závazků, jež na něho přešly a nebyly zachyceny v účetní evidenci v době účinnosti smlouvy, ledaže o nich kupující v době uzavření smlouvy věděl. Kupující je také oprávněn odstoupit od smlouvy, jestliže podnik není způsobilý pro provoz stanovený ve smlouvě a vady včas oznámené jsou neodstranitelné nebo je prodávající neodstraní v dodatečně přiměřené lhůtě, kterou mu kupující stanoví. Nepřejde-li vlastnické právo k nemovitosti tvořící součást podniku na kupujícího a prodávající neodstraní tuto vadu v přiměřené dodatečné lhůtě, kterou mu kupující určí, může kupující od smlouvy odstoupit. Vedle uvedených nároků není vyloučeno právo kupujícího na náhradu škody.⁶

„ZPENĚŽENÍ“ PENĚŽITÉ POGLEDÁVKY

Ustanovení § 175u o. s. ř. lze v případě peněžité pohledávky použít jen omezeně. Pohledávku nemůže soudní komisař ani soudní exekutor realizovat v dražbě podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí či nemovitostí. Nelze použít ani ustanovení o přikázání peněžité pohledávky ve výkonu rozhodnutí, neboť ustanovení § 175u o. s. ř. tuto možnost nenabízí. Zůstává tedy možnost veřejné dražby pohledávky a její přímý prodej smlouvou o postoupení pohledávky. Podle mého názoru však nelze vyloučit ani inkasování pohledávky soudním komisařem či správcem dědictví.

Nelze-li pohledávku inkasovat, anebo jen s nepoměrnými obtížemi, doporučuji její veřejnou dobrovolnou dražbu. K přímému postoupení pohledávky by měl soudní komisař přistoupit tehdy, nebude-li pohledávka vydražena, a přesto se najde např. prostřednictvím elektronické aukce jiný zájemce.

Soudní komisař vždy musí posoudit, zda je pohledávka existující, zda např. právo neprekluovalo nebo zda se nejedná o pohledávku, která zaniká smrtí věřitele, případně zda nejde o pohledávku, která nemůže být postižena výkonem rozhodnutí (naturální obligace).

Postup při inkasování pohledávky

Soudní komisař může nepochybně vyzvat dlužníka zůstavitele, aby mu pohledávku zaplatil. Pokud se tak nestane, další kroky k vymáhání pohledávky by měl činit správce („této částí“) dědictví, kterého soudní komisař ustanovil či ustanoví nejlépe z řad advokátů.

Správce dědictví je oprávněn činit veškeré úkony spojené s uplatněním a vymáháním pohledávky, tedy i podat žalobu či návrh na exekuci nebo výkon rozhodnutí.⁷

Odměna a hotové výdaje správce dědictví, které byly placeny soudem, je třeba při rozvrhu zahrnout do nákladů dle § 175 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Veřejná dražba peněžité pohledávky

Judikatura jednoznačně dovodila, že veřejná dražba pohledávky, jako převoditelného majetkového práva, je podle § 17 odst. 3 zák. č. 26/2000 Sb. přípustná.⁸ Dražit lze jen pohledávky, které je možné postoupit (§ 525 obč. zák.).

Při veřejné dobrovolné dražbě pohledávky se postupuje zcela shodně jako u movitých věcí, jejichž dražba byla popsána v předminulém čísle časopisu.

Doporučuji (samozřejmě s přihlédnutím k výši pohledávky) dohodnout s dražebníkem zajištění odhadu ceny pohledávky na základě posudku znalce⁹ a ve smlouvě o provedení dražby dohodnout, aby nejnižší podání činilo nejméně polovinu odhadu ceny pohledávky jako v případě, kdy navrhovatel dražby postupuje podle zákona o veřejných zakázkách.

⁶ § 484 a násl. obč. zák.

⁷ Usnesení Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 9 Co 696/2003, publikované v SoJ 2004 č. 11 str. 931: Správce dědictví (§ 175e o. s. ř.) je osobou oprávněnou k podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) pro pohledávku přisouzenou zůstaviteli.

⁸ Usnesení NS ČR, sp. zn. 28 Cdo 4374/2009: Pohledávka může být předmětem dražby podle zákona č. 26/2000 Sb. Zákon o veřejných dražbách v § 2 písm. a) vymezuje účel dražby jako přechod vlastnického nebo jiného práva, aniž by tedy jakkoliv omezoval výčet práv, jež mohou být předmětem dražby. Na toto základní vymezení pak navazuje i ustanovení § 17 odst. 3 cit. zák., řadící do výčtu možných předmětů dobrovolné dražby i převoditelná majetková práva. Pohledávka přitom představuje právo věřitele na nabytí určitého majetkového prospěchu od dlužníka a zároveň jde v souladu s ustanovením § 524 a násl. obč. zák. o právo v zásadě převoditelné, není tedy pochyb o tom, že ji lze považovat za převoditelné majetkové právo ve smyslu zákona o veřejných dražbách. Neobsahuje-li zákon o veřejných dražbách výslovné ustanovení o způsobu, kterým má dojít k přechodu pohledávky jako předmětu dražby na vydražitele, a jsou-li ustanovení tohoto zákona zaměřena především na úpravu přechodu práva vlastnického a jiných věcných práv, je to logický důsledek toho, že charakter věcných práv vyžaduje detailnější zákonnou úpravu, čemuž odpovídá i obecná úprava obsažená v občanském zákoníku, která se zabývá nabytím věcných práv značně podrobněji nežli nabytím pohledávky. Přímý zákon o veřejných dražbách pak vychází z toho, že právní úprava v něm obsažená není komplexní, a proto v § 65 stanoví pro problematiku v něm přímo neřešenou podpůrně použití občanského zákoníku, který se uplatní i v případě výslovně neupravených otázek spojených s přechodem pohledávky.

⁹ Podle § 13 odst. 1 zák. č. 26/2000 Sb. dražebník zajistí odhad ceny předmětu dražby v místě a čase obvyklé. Odhad nesmí být v den konání dražby starší šesti měsíců. Jde-li o nemovitost, podnik, jeho organizační složku, nebo o věc prohlášenou za kulturní památku, musí být cena předmětu dražby zjištěna posudkem znalce.

¹⁰ § 527 obč. zák. (1) Bylo-li sjednáno postoupení pohledávky za úplat, odpovídá postupitel postupníkovi, jestliže a) postupník se nestal místo postupitele věřitelem pohledávky s dohodnutým obsahem, b) dlužník splnil postupiteli závazek dříve, než byl povinen jej splnit postupníkovi, c) postoupená pohledávka nebo její část zanikla započtením nároku, který měl dlužník vůči postupiteli.

(2) Za dobytost postoupené pohledávky postupitel ručí do výše přijaté úplaty spolu s úroky, jen když se k tomu postupníkovi písemně zavázal; toto ručení však zaniká, jestliže postupník nevymáhá postoupenou pohledávku na dlužníkově bez zbytečného odkladu u soudu.

Důsledkem úspěšné dražby pohledávky je změna v osobě věřitele se všemi důsledky jako při postoupení pohledávky podle § 524 a násl. obč. zák.¹⁰

Postoupení peněžitých pohledávek

Prodejem mimo dražbu podle § 175u odst. 1 o. s. ř. lze v případě zpeněžení zůstavitelových pohledávek chápat jejich postoupení podle občanského zákoníku.

Soudní komisař musí předem posoudit nejen charakter pohledávky, ale i obsah smlouvy, na základě které pohledávky vznikla, protože např. nelze postoupit pohledávku, jestliže by postoupení odporovalo dohodě s dlužníkem.

Soudní komisař v písemné smlouvě o postoupení specifikuje pohledávku osobou dlužníka, předmětem plnění, odkazem na smlouvu aj. a předá postupníkovi všechny doklady a poskytne všechny potřebné informace, jež se týkají postoupené pohledávky. Bez zbytečného odkladu o postoupení informuje dlužníka. Odpovědnost postupitele – státu za postoupenou pohledávku je stanovena § 527 obč. zák.¹⁰

ZPENĚŽENÍ NEPENĚŽITÉ POGLEDÁVKY

Nepeněžitou pohledávkou za zůstavitelem může být závazek věřitele dodat (dodávat) zůstaviteli předem předplacené zboží (věci) či poskytnout (poskytovat) předem zaplacenou službu či činnost.

Takové pohledávky se sice při likvidaci dědictví mohou vyskytnout, ale obvykle nikdo nepředpokládá faktické plnění nepeněžitých závazků „ve prospěch dědictví“ a v případě, že dlužník spolupracuje, je vhodné s ním dohodnout poskytnutí finančního plnění (např. vrácení zaplacené ceny). Pokud zůstane dlužník nečinný, může soudní komisař použít stejné způsoby zpeněžení jako u peněžitých pohledávek, avšak proces „inkasování“ vyžaduje více specifických úkonů a lze předpokládat výrazně nižší úspěšnost.

Postup podle ustanovení o. s. ř. o výkonu rozhodnutí (§ 320) nelze použít, neboť příkázání pohledávky není výslovně uvedeno v § 175u odst. 1 o. s. ř., a navíc není tento postup v případě zpeněžení nepeněžitých pohledávek použitelný, neboť výkon rozhodnutí nepeněžitých pohledávek vychází z principu tzv. úkojného práva, kdy pohledávku spočívající v poskytnutí činnosti může oprávněný ve výkonu rozhodnutí jen konzumovat (využít službu např. odcestovat na zájezd, chodit do fitcentra namísto povinného), ale nemůže činit úkony k ukončení vztahu (odstoupit od smlouvy nebo ji vypovědět) s následným finančním vyrovnáním.

Splnění závazku nebo kompenzace

Soudní komisař (a lépe ustanovený správce dědictví) je povinen vymáhat, a to i soudní cestou, splnění závazku k dodání věci a je povinen přijmout věc, která je obsahem závazku.

Tuto (movitou) věc pak soudní komisař zpeněží postupem, který byl popsán dříve.

Je-li předmětem závazku provedení služby nebo činnosti, správce dědictví vynucuje činnost na dlužníkově, jen pokud směřuje k udržování majetkové podstaty dědictví (např. pokud se jedná o závazek k údržbě nebo opravě nemovitosti). To však samo o sobě nejsou úkony za účelem zpeněžení závazku v rámci likvidace dědictví. Při likvidaci musí správce dědictví jednat s dlužníkem o finančním vyrovnání nesplněného závazku podle obsahu uzavřené smlouvy či podle ustanovení občanského zákoníku, popř. vymáhat tyto nároky soudní cestou.

Veřejná dražba či postoupení nepeněžitých pohledávek

Ve veřejné dražbě lze dražit i nepeněžitou pohledávku a rovněž ji lze i postoupit.

Navíc oproti peněžitým pohledávkám nelze dražbu či postoupení nepeněžitých pohledávek provést také u pohledávky, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil, neboť takovou pohledávku nelze podle § 525 obč. zák. postoupit.

Vzhledem k charakteru nepeněžitých pohledávek také doporučuji dohodnout s dražebníkem zajištění odhadu ceny pohledávky na základě posudku znalce⁹ a doporučuji to i v případě postoupení nepeněžitých pohledávek.

U většiny nepeněžitých pohledávek, které si lze představit, však bude úspěšnost dražby či jejího postoupení zřejmě minimální.

ZPENĚŽENÍ ČLENSTVÍ ZŮSTAVITELE V DRUŽSTVU

Abychom mohli posoudit, jak zpeněžit bývalou účast zůstavitele v družstvu, musíme analyzovat pojmy členství, členská práva a povinnosti nebo členský podíl v družstvu a právní úpravu těchto pojmů provedenou v obchodním zákoníku.

S odkazem na odbornou literaturu¹¹ členská práva a povinnosti jsou jak práva a povinnosti majetkové povahy (např. povinnost splatit vklad, právo na vypořádací podíl), tak povahy nemajetkové (právo hlasovat na členské schůzi, právo na informace atd.). Členská práva a povinnosti jsou neoddělitelná od členství a jejich převod nebo přechod bez členství není možný. Podle § 232 odst. 1 obch. zák. členství fyzické osoby zaniká smrtí, ale dědic členských práv a povinností zůstavitele může požádat družstvo o členství. Členská práva a povinnosti (samozřejmě včetně členství) přecházejí tedy na dědice, avšak s podmínkou, že se přihlásí o členství u družstva a družstvo jeho nabytí členství schválí, je-li schválení požadováno. Jinak by členství dědice vůbec nevzniklo a dědic by měl právo na vypořádací podíl. Obchodní zákoník pojem členský podíl zná jen v ustanovení § 226 odst. 1 písm. d) v souvislosti s vypořádáním členského podílu při zániku členství.

¹¹ Např. Pelikánová, I.: Komentář k § 229 a § 232 zák. č. 513/1991 Sb., ASPI, 1998.

Z uvedeného je zřejmé, že členská práva a povinnosti a s nimi spojené členství mohou po smrti zůstavitele přejít jen na dědice. Je-li však v dědickém řízení rozhodnuto o likvidaci dědictví, majetek zůstavitele již na dědice přejít nemůže. V takovém případě podle mého názoru členství v družstvu zaniká včetně členských práv a povinností a součástí dědictví se stává nárok na vypořádací podíl, který je svou povahou peněžitou pohledávkou a jako peněžitou pohledávkou jej soudní komisař (správce dědictví) vymáhá.¹² Jsem si vědoma, že vyjádřený názor není v souladu s názory jiných autorů publikovaných v našem časopise¹³ a budu jen ráda, pokud vyvolá následnou diskusi, případně změnu zákonné úpravy. Považuji však za nesprávné dovozovat jiný názor jen s ohledem na skutečnost, že výše vypořádacího podílu bývá (bytovém) družstvu výrazně nižší než cena převodu členských práv a povinností,¹⁴ protože i v exekuci, kde je také výše výtěžku velmi zásadní, zákonná úprava postihuje vypořádací podíl rovněž.¹⁵

Způsob výpočtu výše vypořádacího podílu a lhůtu k jeho zaplacení určují stanovy družstva (§ 233 odst. 5 obch. zák.) a samotný obchodní zákoník je stanoví jen pro případ, kdy stanovy tyto otázky neupravují.¹⁶ Vypořádací podíl se uhrazuje v penězích, pokud členský vklad nespočíval v převodu vlastnického práva k nemovitosti.¹⁷

Soudní komisař může při vymáhání vypořádacího podílu postupovat jako při vymáhání ostatních peněžitých pohledávek. Může tuto pohledávku inkasovat, případně ji může prodat ve veřejné dražbě nebo ji může postoupit.

V případě, kdy družstvo nebude se soudním komisařem na výplatě vypořádacího podílu spolupracovat (což bude nepochybně výrazně méně často než u obchodních společností), měl by být ustanoven správce dědictví, který bude vypořádací podíl vymáhat soudní cestou. V takovém případě by správcem dědictví měl být ustanoven odborník, který zvládne postup při vymáhání pohledávky a rozumí i ekonomickým souvislostem oceňování vypořádacího podílu, případně by měl být ustanoven znalec, který je schopen posoudit způsob výpočtu vypořádacího podílu.

ZPENĚŽENÍ ÚČASTI ZŮSTAVITELE V OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI

Obdobné úvahy, které mě vedly k závěrům o zpeněžení členství zůstavitele v družstvu, lze vztáhnout i k účasti zůstavitele v obchodní společnosti. Tyto názory jsou v případě obchodních společností (na rozdíl od družstva) častěji připsány i jinými autory.¹⁸

Pojem obchodního podílu je definován § 61 obch. zák. a představuje účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Obchodní podíl tvoří majetková práva společníka proti společnosti, ale také jeho povinnosti a práva nemajetková. Obchodní podíl není ani pohledávkou společníka vůči společnosti, ale na jeho základě mohou vzniknout např. právě pohledávka na vypořádací podíl nebo pohledávka na likvidačním zůstatku.¹⁹ Na tom nemě-

ní nic ani skutečnost, že výše obchodního podílu se určuje v penězích.²⁰

Pro posouzení způsobu zpeněžení účasti zůstavitele v obchodní společnosti je podstatné, zda obchodní podíl může po smrti zůstavitele přejít na jinou osobu než dědice.

Společnost s ručením omezeným

U společnosti s ručením omezeným se podle § 116 odst. 2 a 3 obch. zák. obchodní podíl dědí a nepřechází-li na dědice, přechází obchodní podíl zemřelého společníka na společnost. Zákon tedy stanoví jediného možného nabyvatele obchodního podílu po smrti společníka, není-li jím dědic, a to společnost samotnou. V souladu s § 150 obch. zák. jest-

- 12 Nad to lze souhlasit s názorem Z. Ryšánka (Ad Notam 2010 č. 2) potud, že soubor členských práv a povinností by stejně nebylo možné zpenežít postupem podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí či nemovitostí, ani ve veřejné dražbě, protože se nejedná o majetkové právo ve vlastním slova smyslu a podle zveřejněných údajů serveru centrální adresy veřejné dražby členských práv a povinností v družstvu skutečně neprobíhají.
- 13 Ryšánek, Z.: Ad Notam 2010, č. 2 a Šedivý, P.: Ad Notam 2011, č. 5
- 14 Usnesení NS, sp. zn. 20 Cdo 101/2002: Dovoluje-li zákon postihnout pohledávku z práva na vypořádací podíl v družstvu (§ 320a odst. 1 o. s. ř., § 233 odst. 1 obch. zák.), jsou úvahy o disproporcii mezi výší vypořádacího podílu a obecnou cenou členského podílu spojenou s nájmem družstevního bytu bezcenné.
- 15 Byť taková úprava zajisté není vhodná a přínosná a byla by potřebná změna právní úpravy v o. s. ř. i obchodním zákoníku jak pro případ likvidace dědictví, tak i v oblasti exekucí.
- 16 § 233 obch. zák. (2) Vypořádací podíl se určí poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena násobeného počtem ukončených roků jeho členství k souhrnu splacených členských vkladů všech členů násobených ukončenými roky jejich členství.
- (3) Pro určení vypořádacího podílu je rozhodný stav vlastního kapitálu družstva podle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Při určování výše vypořádacího podílu se nepřihlíží ke kapitálu, jenž je v nedělitelném fondu, a jestliže to vyplývá ze stanov, i v jiných zajišťovacích fondech. Rovněž se nepřihlíží k vkladům členů s kratším než ročním členstvím přede dnem, k němuž se řádná účetní závěrka sestavuje.
- (4) Nárok na vypořádací podíl je splatný uplynutím tří měsíců od schválení účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Nárok na podíl na zisku vzniká jen za období trvání členství.
- (5) Ustanovení odstavců 2 až 4 se použijí, jen pokud stanovy neurčují jinak.
- 17 Podle § 234 obch. zák. vypořádací podíl se uhrazuje v penězích. Stanovy mohou určit, že v případech, kdy členský vklad spočíval zcela nebo zčásti v převodu vlastnického práva k nemovitosti na družstvo, může člen žádat vypořádání vrácením této nemovitosti, a to v hodnotě, která je evidována v majetku družstva v době zániku jeho členství. Je-li výše vypořádacího podílu menší, než činí hodnota vrácené nemovitosti, je nabývající člen povinen uhradit družstvu rozdíl v penězích. Stanovy mohou určit, že obdobně se postupuje i v případě, kdy spočíval členský vklad v poskytnutí jiného věcného plnění. Družstvo odpovídá členovi, jestliže nakládá s majetkem družstva způsobem, jenž by toto vrácení znemožňoval. Nárok na vrácení zemědělské půdy vložené do družstva má člen i v případě, že tento nárok stanovy neurčují.
- 18 Nejnověji v minulém čísle Ad Notam 2011, č. 5 v článku Mgr. Petra Šedivého „Zpeněžení majetku zůstavitele v likvidaci dědictví mimo dražbu“.
- 19 Pelikánová, I.: Komentář k § 61 zák. č. 513/1991 Sb., ASPI, 1998.
- 20 § 114 odst. 1 obch. zák.

liže přešel obchodní podíl na společnost, vzniká právo na vypořádací podíl (§ 61 odst. 2 obch. zák.), který se určuje poměrem obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva něco jiného. Společnost je povinna vyplatit vypořádací podíl ve lhůtě stanovené § 150 odst. 3 obch. zák. Společnost může obchodní podíl na základě rozhodnutí valné hromady převést na jiného společníka nebo třetí osobu. Nedojde-li k převodu obchodního podílu, rozhodne valná hromada buď o snížení základního kapitálu o vklad zemřelého společníka, nebo o tom, že ostatní společníci převezmou jeho obchodní podíl v poměru svých obchodních podílů za úplatu ve výši vypořádacího podílu, jinak může soud společnost i bez návrhu zrušit a nařídít její likvidaci. V takovém případě podá soudní komisař či správce dědictví podle § 116 odst. 3 a § 113 odst. 6 obch. zák. návrh rejstříkovému soudu k rozhodnutí o zrušení společnosti a její likvidaci a jmenování likvidátora.

Obdobná situace nastává u společnosti s ručením omezeným, ve které byl zůstavitel jediným společníkem. Podíl zemřelého společníka v případě likvidace dědictví také přechází dle § 116 odst. 2 a 3 obch. zák. na společnost, protože však zde není jiný společník, (který by mohl vykonávat působnost valné hromady dle § 132 odst. 1 obch. zák.), je dán proto důvod ke zrušení společnosti dle § 68 odst. 6 písm. c) obch. zák., protože zaniknou předpoklady vyžadované zákonem pro vznik společnosti a soudní komisař podá návrh rejstříkovému soudu, aby rozhodl o zrušení společnosti a její likvidaci a jmenoval likvidátora.

Veřejná obchodní společnost

Podle § 76 a § 91 obch. zák. veřejnou obchodní společností je společnost, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem.

Veřejná obchodní společnost se podle § 88 odst. 1 písm. c) obch. zák. zrušuje smrtí společníka. Ke zrušení veřejné obchodní společnosti nedojde, pokud společenská smlouva připouští dědění podílu, podíl zůstavitele zdědil jeho dědic (dědicové) a ve společnosti zůstávají alespoň dva společníci.

Zbývající společníci se také mohou změnou společenské smlouvy dohodnout, že společnost trvá i nadále bez společníka, jehož se důvod zániku týká. Není-li dohoda o změně společenské smlouvy uzavřena do tří měsíců od zrušení společnosti, toto právo zaniká a společnost vstupuje tímto dnem do likvidace, jestliže se společníci nedohodli na je-

jím vstupu do likvidace před uplynutím této lhůty. Dědici vzniká vůči společnosti nárok na vypořádací podíl, popř. na podíl na likvidačním zůstatku, který se vypočte tak, že se likvidační zůstatek rozdělí mezi společníky nejprve do výše hodnoty jejich splacených vkladů. Zbytek likvidačního zůstatku se rozdělí mezi společníky rovným dílem.

Zákonná úprava tedy umožňuje v případě smrti společníka veřejné obchodní společnosti přechod podílu jen na dědice (který je oprávněn účast ve společnosti vypovědět). Jiná osoba nemůže podíl po smrti společníka nabýt. Po právní moci unesení o likvidaci dědictví se soudní komisař obrátí na zbylého společníka (společníky) o vyplacení vypořádacího podílu. Nebude-li vypořádací podíl vyplacen a nastaly-li okolnosti předvídané ustanovením § 88 obch. zák. pro vstup společnosti do likvidace, zajistí soudní komisař jmenování likvidátora. Podle § 71 obch. zák. likvidátora jmenuje statutární orgán společnosti, není-li zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami určeno jinak. Není-li likvidátor jmenován bez zbytečného odkladu, jmenuje ho rejstříkový soud.

Komanditní společnost

Komanditní společnost je společnost, v níž jeden nebo více společníků ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku (komanditisté) a jeden nebo více společníků celým svým majetkem (komplementáři). Pokud bližší úprava komanditní společnosti nestanoví něco jiného, použijí se na komanditní společnost přiměřeně ustanovení tohoto zákona o veřejné obchodní společnosti a na právní postavení komanditistů ustanovení o společnosti s ručením omezeným a platí tak principy popsané v předcházejícím výkladu.

Podle § 102 odst. 4 obch. zák. smrtí komanditisty se společnost neruší a jeho podíl na společnosti se dědí. Společenská smlouva může dědění podílu vyloučit; v tomto případě náleží dědicům vypořádací podíl.

Smrtí jediného komplementáře se za použití § 88 odst. 1 písm. c) obch. zák. komanditní společnost zrušuje s likvidací, ledaže společenská smlouva připouští dědění podílu a podíl zůstavitele zdědil jeho dědic (dědicové). Zemře-li jeden z více komplementářů, společnost se neruší a je dán nárok na vypořádací podíl.

Při zrušení společnosti s likvidací mají společníci nárok na podíl na likvidačním zůstatku. Každý ze společníků má nárok na vrácení částky ve výši splaceného vkladu. Pokud likvidační zůstatek nestačí k tomuto vrácení, mají přednostní právo na vrácení komanditisté. Zbytek likvidačního zůstatku, který zůstal po vrácení částky ve výši vkladů, se rozdělí mezi společníky podle stejných zásad jako zisk.²¹

Postup likvidátora

Likvidace společnosti je upravena v § 70 až 75c obch. zák.

Jmenováním likvidátora na něj přechází působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti. Likvidátor je

21 Podle § 100 obch. zák. (1) Rozdělení zisku na část připadající společnosti a část připadající komplementářům se určí poměrem stanoveným ve společenské smlouvě, jinak se zisk mezi ně dělí na polovinu. Nevyplývá-li ze společenské smlouvy něco jiného, část zisku, která připadla společnosti, se po zdanění rozdělí mezi komanditisty v poměru stanoveném ve společenské smlouvě, jinak v poměru splacených vkladů. (2) Nevyplývá-li ze společenské smlouvy něco jiného, rozdělí si komplementáři část zisku na ně připadající rovným dílem a komanditisté podle výše splacených vkladů.

orgánem společnosti a za výkon své působnosti odpovídá týmž způsobem jako členové statutárních orgánů.

Likvidátor sestaví ke dni vstupu společnosti do likvidace zahajovací likvidační účetní rozvahu a soupis jmění. Likvidátor také oznámí vstup společnosti do likvidace všem známým věřitelům. Zároveň je povinen tuto skutečnost zveřejnit s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky ve lhůtě, která nesmí být kratší než tři měsíce.

Likvidátor činí jménem společnosti jen úkony směřující k likvidaci společnosti. Při výkonu této působnosti plní závazky společnosti, uplatňuje pohledávky a přijímá plnění, zastupuje společnost před soudy a jinými orgány, uzavírá smíry a dohody o změně a zániku práv a závazků a vykonává práva společnosti. Nové smlouvy může uzavírat jen v souvislosti s ukončením nevyřízených obchodů, nebo je-li to potřebné k zachování hodnoty majetku společnosti nebo k jeho využití, nejedná-li se o pokračování v provozu podniku. Likvidátor je oprávněn jednat jménem společnosti též ve věcech zápisu do obchodního rejstříku. Likvidátorovi jmenovanému soudem jsou třetí osoby povinny poskytnout součinnost v rozsahu, v jakém jsou povinny ji poskytnout insolvenčnímu správci podle zvláštního právního předpisu. Bez ohledu na způsob určení likvidátora může soud na návrh osoby, jež na tom osvědčí právní zájem, odvolat likvidátora, který porušuje své povinnosti, a nahradit ho jinou osobou.

Bez zbytečného odkladu po provedení všech úkonů nezbytných k provedení likvidace sestaví likvidátor zprávu o průběhu likvidace s návrhem na rozdělení čistého majetkového zůstatku, jenž vyplyne z likvidace (likvidační zůstatek), mezi společníky, a předloží ji společníkům nebo orgánu k tomu příslušnému ke schválení (dále jen „návrh rozdělení likvidačního zůstatku“). Každý společník (a za zůstavitele správce dědictví či soudní komisař), který s návrhem rozdělení likvidačního zůstatku nesouhlasí, se může domáhat, aby soud přezkoumal výši podílu na likvidačním zůstatku, který má podle návrhu rozdělení likvidačního zůstatku obdržet.

Společníkům nelze poskytnout plnění z důvodů jejich práva na podíl na likvidačním zůstatku, dříve než jsou uspokojeny nároky všech známých věřitelů společnosti, kteří včas přihlásili své pohledávky. Je-li pohledávka sporná nebo není-li ještě splatná, lze rozdělit likvidační zůstatek, jen byla-li věřiteli poskytnuta odpovídající jistota.

Likvidace končí rozdělením likvidačního zůstatku nebo použitím prostředků z výtěžku z prodeje majetku k uspokojení věřitelů anebo převzetím majetku věřiteli k úhradě jejich pohledávek anebo odmítnutím věřitelů převzít majetek k úhradě dluhů podle § 75 odst. 5. Po rozdělení likvidačního zůstatku sestaví likvidátor seznam společníků, kterým vyplývá podíl na likvidačním zůstatku.

Do 30 dnů po skončení likvidace podá likvidátor návrh na výmaz společnosti z obchodního rejstříku.



Odměnu likvidátora určuje orgán společnosti, který likvidátora jmenoval. Byl-li likvidátor jmenován soudem, určuje jeho odměnu rejstříkový soud. Jde-li o likvidátora jmenovaného soudem ze společníků společnosti anebo člena statutárního orgánu, odměna mu nenáleží. Výši odměny stanoví statutární orgán společnosti podle vyhlášky č. 479/2000 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů likvidátora a člena orgánu společnosti jmenovaného soudem.

Odměna a hotové výdaje se hradí z likvidačního zůstatku před ostatními pohledávkami. Nepostačuje-li likvidační majetek k úhradě odměny a hotových výdajů likvidátorovi stát (rejstříkový soud). Dostačuje-li likvidační majetek k úhradě odměny a hotových výdajů pouze částečně, hradí odměnu a hotové výdaje stát pouze v rozsahu, v jakém nebyly uhrazeny z majetku společnosti. Nebude-li výtěžek likvidace (likvidační zůstatek) dostatečný ani k plnému uspokojení nároků likvidátora, nepřipadne do dědictví nic, což je velmi pravděpodobné zejména u dříve nefunkční společnosti s ručením omezeným, u které zůstavitel jako jediný společník neprovedl její likvidaci dříve.²²

ZPENĚŽENÍ PRÁV K NEHMOTNÝM STATKŮM

Práva k nehmotným statkům lze v zásadě lišit na 1. nehmotné statky osobní (osobnostní) povahy a 2. duševní vlastnictví, které tvoří a) literární a jiné umělecké vlastnictví či vlastnictví k vědeckým dílům a počítačovým programům a b) průmyslové vlastnictví.²³

²² Kasíková, M.: Právní rádce, 2003, č. 10.

²³ K charakteru a třídění jednotlivých práv k nehmotným statkům srovnej článek Telec, Ivo: O nehmotných statcích a duševním vlastnictví, Právní rozhledy č. 11/1997.

Práv k nehmotným statkům je celá škála a dříve než soudní komisař přistoupí k úkonům směřujícím ke zpeněžení práva, musí přesně zjistit obsah práva v závislosti na charakteru práva a příslušné právní úpravě.

Právo k nehmotnému statku, které patřilo zůstaviteli, lze zpeněžit jednak v případě patentu, průmyslového vzoru a ochranné známky v dražbě vedené soudním exekutorem a v případě ostatních obecně převoditelných práv k nehmotným statkům také ve veřejné dobrovolné dražbě. Převoditelná práva může soudní komisař převést i smlouvou z volné ruky.

Nepřevoditelná práva nemohou být předmětem zpeněžení. Vázaně převoditelná práva (na rozdíl od obecně převoditelných práv) mohou být převedena jen za dodržení zvláštních podmínek stanovených v zákoně a jen určitému okruhu osob, jako např. právo k obchodnímu jménu – firmě může být „zpeněženo“ jen v rámci prodeje podniku jeho nabyvatelem.²⁴

Od samotného práva k nehmotnému statku je třeba odlišovat peněžní pohledávky z něj vzniklé, u kterých je třeba při jejich zpeněžení postupovat podle dříve uvedeného návodu týkajícího se peněžitých pohledávek. Jedná se např. o pohledávku na zaplacení autorské odměny za užití díla anebo pohledávku vzniklou ze smlouvy se zůstavitelem o zveřejnění jeho osobní fotografie.

Je tomu tak i u zpeněžení licence (souhlasu) k využívání práv z duševního vlastnictví, kterou zůstavitel poskytl třetím osobám.²⁵ Licenční smlouvou k předmětům duševního vlastnictví opravňuje poskytovatel nabyvatele ve sjednaném rozsahu k výkonu práv a nabyvatel se zavazuje k poskytování určité úplaty, nebo jiné majetkové hodnoty. Pro exekuci práv z licence, kterou povinný poskytl třetím osobám, se ale použijí ustanovení o exekuci příkázáním jiných peněžitých pohledávek a licence není zpeněžována v dražbě. S pohledávkou z poskytnuté licence proto soudní komisař naloží jako s peněžitou pohledávkou.

Zůstavitel také mohl být nabyvatelem práva z duševního (průmyslového) vlastnictví jiné osoby ve formě licence. Bude-li takové licenční právo zůstavitelem „předplaceno“, může se správce dědictví domáhat nároků ze smlouvy na poskytovateli licence. Dražba a postoupení této nepeněžitě pohledávky jsou vyloučeny, protože licence není převoditelným majetkovým právem.

Dražba patentu, průmyslového vzoru a ochranné známky provedená exekutorem

Pokud ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř. odkazuje na dražbu provedenou exekutorem podle exekučního řádu, má toto ustanovení své opodstatnění jedině v případě dražby patentu, průmyslového vzoru a ochranné známky, neboť u těchto práv průmyslového vlastnictví obsahuje exekuční

řád výslovnou úpravu jejich postihu prostřednictvím dražby; občanský soudní řád ve výkonu rozhodnutí takovou úpravu nezná.

Podle § 64 ex. ř. patenty, průmyslové vzory a ochranné známky, které byly povinnému uděleny a jsou pro něj zapsány v patentovém rejstříku, v rejstříku průmyslových vzorů nebo v rejstříku ochranných známek vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví exekutor zpeněží; postupuje přitom přiměřeně podle ustanovení o exekuci prodejem movitých věcí. Všechna práva při převodu patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek, která jinak přísluší povinnému jako jejich majiteli zapsanému v patentovém rejstříku, v rejstříku průmyslových vzorů a rejstříku ochranných známek, vykonává po dobu exekuce exekutor.

Soudní komisař navrhne soudnímu exekutorovi provedení dražby patentu, průmyslového vzoru či ochranné známky. Soudní exekutor poté oznámí Úřadu průmyslového vlastnictví, že soudní komisař podal u něj návrh na zpeněžení patentu, průmyslového vzoru či ochranné známky.

Postup exekutora při zpeněžení začíná oceněním práv a soudní exekutor vzhledem k charakteru dražených práv k ocenění ustanoví znalce. Dále soudní exekutor postupuje zcela shodně jako při prodeji movitých věcí. Bohužel občanský soudní řád, který postup při prodeji movitých věcí upravuje, prozatím vylučuje elektronickou dražbu movitých věcí, a proto musí být tato práva dražena při dražbě prezenční.

Všechna práva při převodu patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek, která by jinak příslušela zůstaviteli jako jejich majiteli zapsanému v patentovém rejstříku, v rejstříku průmyslových vzorů a rejstříku ochranných známek, vykonává exekutor; smí ale vykonávat jen ta práva, která přímo souvisí s převodem práv.

Po zpeněžení exekutor vyrozumí Úřad o převodu patentu, průmyslového vzoru a ochranné známky a o nabyvateli těchto práv. Úřad poté provede zápis o převodu v patentovém rejstříku, v rejstříku průmyslových vzorů nebo v rejstříku ochranných známek.

Veřejná dražba práv k nehmotným statkům

Ustanovení § 17 odst. 3 zák. č. 26/2000 Sb. do dne 31. 8. 2006, kdy bylo novelizováno zákonem č. 315/2006 Sb., výslovně zakazovalo veřejnou dobrovolnou dražbu majetkového práva za duševního vlastnictví. Současné znění tohoto ustanovení takové omezení neobsahuje a stanoví, že předmětem dražby může být převoditelné majetkové právo.

Základním předpokladem zpeněžení majetkového práva v dobrovolné dražbě je tedy jeho převoditelnost na jinou osobu (ve smyslu tzv. pravého převodu, jehož právním důsledkem je změna osoby majitele práva). Nepřevoditelnými jsou osobní práva k nehmotným statkům, jako je například osobní právo na ochranu autorství a jemu příbuzné osobní právo na ochranu původcovství uměleckého výkonu (§ 12 a § 71 zák. č. 121/2000 Sb., autorského zákona), nebo jako

²⁴ § 11 obč. zák.

²⁵ § 64 odst. 5 ex. ř.

jsou osobní práva na ochranu původcovství předmětů průmyslových práv, upravená zvláštními zákony. Tato práva jsou nezcizitelná a kromě toho přísluší jen určité fyzické osobě. Převoditelným není ani osobní právo na ochranu osob, upravené občanským zákoníkem, protože se ve všech uvedených případech jedná o práva, která přísluší jen určité osobě. Nepřevoditelnými jsou i práva plynoucí z udělených licencí (např. k licencované živnosti, k rozhlasovému či televiznímu vysílání nebo provozování poštovních služeb, prodeji zbraní, k užití autorského díla). Taková práva náležela jen zůstaviteli a jeho smrtí zanikla.²³

Nejedná-li se o tedy o obecně převoditelné právo (bez speciálních podmínek převodu určitým osobám), je vyloučena jeho veřejná dražba.

Soudní komisař, který uzavře s dražebníkem smlouvu o veřejné dobrovolné dražbě práva z duševního vlastnictví, by měl ve smlouvě zajistit, aby odhad práva byl proveden na základě posudku znalce a nejnižší podání činilo nejméně polovinu odhadu.

Při veřejné dražbě práv z duševního vlastnictví se postupuje zcela standardně. Po úspěšné dražbě předá dražebník vydražiteli potvrzení o nabytí vlastnictví, na základě kterého bude k žádosti vydražitele proveden zápis o převodu v příslušném registru práv z duševního vlastnictví (např. rejstříku ochranných známek vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví).

ZPENĚŽENÍ DALŠÍCH MAJETKOVÝCH PRÁV

Majetkovým právem je každé penězi ocenitelné právo, které má majetkovou hodnotu, jehož realizací může vzniknout penězi ocenitelný přínos.

Jinými majetkovými právy, která dosud nebyla zmíněna v předchozím výkladu, neboť je nelze podřadit pod peněžitě či nepeněžitě pohledávky zůstavitele, ani mezi práva k nehmotným statkům a která mohou také být předmětem zůstavitelova majetku, jsou např. právo zůstavitele na peněžní prostředky či věci, které jsou uloženy v úřední úschově, nebo právo na vrácení soudního (správního) poplatku.

Zpeněžení takového práva bude vždy záviset na jeho obsahu.

Bude-li toto právo převoditelné na jinou osobu a nebude spojeno jen s osobou zůstavitele, lze jej podle § 17 odst. 3 zák. č. 26/2000 Sb. dražit ve veřejné dražbě nebo je převést smlouvou za úplatu v rámci přímého prodeje na dalšího nabyvatele.

Nebude-li právo převoditelné, může správce dědictví vymáhat splnění tohoto práva podle příslušných předpisů. ■



prof. JUDr. Jan Dědič na Notářské konferenci v Praze konané 21. 10. 2011. Na ní přednesl svůj příspěvek o úloze notářství.



Úloha notářství a jeho přínos v právu obchodních korporací



prof. JUDr. Jan Dědič

1. ZÁKLADNÍ PRÁVNĚ TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Obchodní korporace jsou v moderních pojetích chápány jako hypostazovaný soubor obligací, tedy jako jakási síť obligací, kde dochází ke střetávání řady zájmů. Jde nejen o individuální zájmy jednotlivých společníků mezi sebou, ale i v jejich vztahu ke korporaci jako právnické osobě, jejím věřitelům, členům orgánů a zaměstnancům. Totéž platí pro střet zájmů korporace se zájmy společníků, věřitelů, zaměstnanců a členů jejích orgánů, jakož i mezi všemi uvedenými osobami navzájem.

Úlohou obchodního práva je pak tyto zájmy za pomoci institutů korporálního práva určitým způsobem sladit, zajistit ochranu menšinových společníků před zneužitím většiny a obráceně a zabezpečit preferenci zájmů korporace před cizími (osobními) zájmy a ochranu věřitelů tam, kde společníci neručí za dluhy korporace.

Vzhledem k tomu, že korporace vzniká na smluvní bázi, je k naplnění výše uvedeného cíle a k zábraně vytvoření reálné nerovnováhy v zájmech zúčastněných osob nezbytná existence kontroly zákonnosti při vytváření korporace jako právnické osoby a při změnách jejích vnitřních právních poměrů.

Tuto úlohu může splnit jen ten, komu zákon ukládá jednat nestranně a odborně s tím, že při porušení zákonem stanovené rovnováhy může zabránit vzniku korporace, její změně nebo zániku. Takovou roli může zajistit sehrát nezávislý soud, správní úřad nebo jiná osoba (úřad), která splňuje výše uvedené atributy. Takou osobou (úřadem) je v podmínkách České republiky nepochybně notář, jemuž zákon ukládá povinnost jednat nestranně.¹ Notář může odmítnout provedení požadovaných úkonů, jestliže tento úkon odporuje zákonům nebo dalším obecně závazným předpisům. Notářské zápisy jsou veřejnými listinami, jimž svědčí domněnka správnosti. To vše je předpokladem pro to, aby notáři v České republice mohli plnit funkci kontroly zákonnosti založení, vzniku, změny, zrušení a zániku obchodních korporací.

Úloha notáře jako strážce zákonnosti umožňuje, aby tuto funkci neplnil soud nebo ten, kdo vede veřejný rejstřík, do

¹ Viz § 2 notářského řádu.

něhož se obchodní korporace zapisují. Není tedy nutné provádět soudní meritorní přezkum při zápisech do obchodního rejstříku, pokud má být skutečnost, jež má být zapsána, ověřena notářem v rámci jeho notářské činnosti. Notář tak vlastně poskytuje či může poskytovat službu i tomu, kdo vede obchodní rejstřík, neboť ho může zbavit břemene věcného přezkumu zapisovaných skutečností. Tím se však úloha notáře v obchodním právu nemusí vyčerpat. Pokud notář jako strážce zákonnosti založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace osvědčí určitou skutečnost jako soulad s objektivním právem, není již žádného věcného důvodu, aby neprovedl i samotný zápis do veřejného rejstříku obchodních korporací. Tím by se završila úloha notáře v právu obchodních korporací jako poskytovatele komplexní služby, kterou by tak poskytoval jak účastníkům soukromoprávních vztahů, tak veřejné moci (státu). To by současně výrazně umožnilo i zkrátit čas pro založení a vznik obchodní korporace a obchodní rejstřík by mohl odrážet změny v obchodních korporacích téměř v reálném čase, což by přispělo i k větší právní jistotě v soukromých vztazích.

V dalším se budu věnovat tomu, jak byla a je úloha notáře chápána a vymezena (i) v komunitárním (unijním) právu a (ii) v československém a později českém obchodním právu.

2. ÚLOHA NOTÁŘE V KORPORAČNÍM PRÁVU PODLE KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA PŘED LISTOPADEM 1989

Již v roce 1968 byla přijata tzv. První směrnice,² která zobecňovala postupy v členských státech Společenství, pokud jde o zakladatelské akty obchodních korporací a jejich změny. Směrnice se vztahovala a vztahuje na akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným. V čl. 10 První směrnice se podle české jazykové verze uvádí: „Ve všech členských státech, jejichž právní předpisy nestanoví předběžnou správní nebo soudní kontrolu při zakládání společnosti, musí být akt, kterým se společnost zakládá, a stanovy, jakož i jejich změny úředně ověřeny.“ Překlad čl. 10 První směrnice do českého jazyka je však nepřesný. Z německé jazykové verze nepochybně plyne, že nejde o úřední ověření, ale jde o to, že zakladatelský akt, stanovy a jejich změny musí být pořízeny jako veřejná listina.³ Bohužel stejně chybný text obsahuje i kodifikované znění První směrnice, která byla publikována jako směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES ze dne 16. září 2009 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (kodifikované znění) s tou změnou, že nyní je uvedený požadavek zařazen v čl. 11.

Další směrnici, která obsahovala zmínku o veřejných listinách v právu obchodních společností, byla tzv. Třetí směrnice,⁴ která se vztahovala na fúze akciových společností. Podle čl. 16 Třetí směrnice, jestliže právní předpisy členského státu nestanoví předběžnou soudní nebo správní kontrolu zákonnosti fúze nebo jestliže se tato kontrola nevztahuje na všechny právní úkony nezbytné pro fúzi, musí mít zápisy z valných hromad, které rozhodnou o fúzi, a případně smlouvu o fúzi uzavřenou po těchto valných hromadách formu úředního zápisu. V případech, kdy fúze nemusí být schválena valnými hromadami všech fúzujících společností, musí mít projekt fúze formu úředního zápisu. Notář nebo orgán příslušný k sepsání a osvědčení úředního zápisu musí osvědčit a potvrdit existenci a platnost právních úkonů a náležitostí, ke kterým je společnost, pro kterou je činný, povinna, jakož i projekt fúze.

prof. JUDr. Jan Dědič

- člen Legislativní rady vlády ČR
- předseda rozkladové komise ČNB
- vyučuje mimo jiné na VŠE v Praze
- společník v advokátní kanceláři Kocián Šolc Balaščík

Třetí směrnice poprvé výslovně zmiňovala notáře jako toho, kdo může takový úřední zápis sepsávat a na rozdíl od První směrnice navíc vyžaduje, aby notář nejen pořídil veřejnou listinu, ale aby i osvědčil splnění všech formalit, které právní řád pro fúzi vyžaduje. Tím

byl učiněn první krok k posílení významu notáře nejen jako garanta zákonnosti, ale i toho, kdo poskytuje službu tomu, kdo provádí zápis fúze do veřejného rejstříku. Třetí směrnice byla v r. 2011 nahrazena kodifikovaným zněním pod názvem „Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/35/EU ze dne 5. dubna 2011 o fúzích akciových společností (kodifikované znění)“, nicméně požadavky zakotvené v čl. 16 se nezměnily.

Konečně v r. 1982 byla přijata tzv. Šestá směrnice, která stanoví pravidla pro rozdělení akciových společností.⁵ Ta v čl. 14 stanoví, že nestanoví-li právní předpisy členského státu předběžnou soudní nebo správní kontrolu zákonnosti rozdělení, nebo jestliže se tato kontrola nevztahuje na všechny právní úkony nezbytné pro rozdělení, použije se článek 16 směrnice 78/855/EHS. Šestá směrnice byla

- 2 První směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.
- 3 Německé znění čl. 10 první směrnice, „In allen Mitgliedstaaten, nach deren Rechtsvorschriften die Gesellschaftsgründung keiner vorbeugenden Verwaltungs- oder gerichtlichen Kontrolle unterworfen ist, müssen der Errichtungsakt und die Satzung der Gesellschaft sowie Änderungen dieser Akte öffentlich beurkundet werden.“
- 4 Třetí směrnice Rady ze dne 9. října 1978, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o fúzích akciových společností (78/855/EHS).
- 5 Šestá směrnice Rady 82/891/EHS ze dne 17. prosince 1982, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o rozdělení akciových společností.

několikrát měněna⁶, avšak čl. 14 zůstává stále nezměněn. Z toho plyne, že na rozdělení akciových společností, pokud jde o úlohu notáře, se mají aplikovat stejná pravidla jako na fúze.

3. ÚLOHA NOTÁŘŮ V PRÁVU OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ PO LISTOPADU 1989 V ČESKOSLOVENSKÉM PRÁVU DO VYDÁNÍ OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU

Československý zákonodárce se bezprostředně po sametové revoluci komunitární úpravou příliš neinspiroval a úloha notářů v právu obchodních společností v dané době nebyla příliš významná. Poprvé se o úloze notářů v právu obchodních korporací zmiňoval zákon č. 103/1990 Sb., kterým byla vložena do tehdejšího hospodářského zákoníku, mimo jiné, právní úprava osobních společností a společností s ručením omezeným, která však čítala jen několik paragrafů. Podle § 106a hospodářského zákoníku, zakládal-li společnost s ručením omezeným jeden člen, musel ji založit ve formě notářského zápisu nahrazujícího jinak předepsanou smlouvu. Šlo tedy o právní úkon ve formě notářského zápisu.

Určitou úlohu svěřoval notářům i zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech, který ve svém § 24 odst. 4 vyžadoval vyhotovení notářského zápisu o ustavující valné hromadě. V té době ještě nešlo o notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby, ale jen o notářský zápis osvědčující průběh valné hromady. Tím se úloha notáře v akciovém právu vyčerpávala. Vzhledem k tomu, že akciové společnosti nebyly téměř vůbec zakládány na základě výzvy k upisování akcií, šlo spíše o teoretickou možnost než o reálnou praxi.

Lze tedy shrnout, že úloha notáře jako strážce zákonnosti se do vydání obchodního zákoníku uplatňovala pouze u zakládání jednočlenné společnosti s ručením omezeným, neboť panovala představa, že u vícečlenných společností se sami společníci postarají o to, aby obsah společenské smlouvy byl v souladu se zákonem a zájmy všech společníků, nebo u zakládání akciové společnosti s veřejnou nabídkou na upisování akcií, kde notář měl strážit zájmy právě těchto upisovatelů. Avšak i v případech, kde probíhala kontrola zakládání zákonnosti při založení společnosti notářem se uplatňovalo ustanovení § 112 odst. 2 hospodářského zákoníku, podle něhož v řízení o povolení zápisu do podnikového rejstříku byl rejstříkový soud povinen zkoumat, zda jsou

splněny předpoklady k provedení zápisu vyžadované právními předpisy, zda předmět činnosti nebo jeho změny jsou ve shodě s oprávněním schváleným nebo vydaným příslušným orgánem a zda byl udělen též souhlas, je-li nutný podle zvláštních předpisů. Uplatňovala se tedy ve výše uvedených případech dvojitá kontrola zákonnosti.

4. ROZŠIŘOVÁNÍ KONTROLY ZÁKONNOSTI V KORPORAČNÍM PRÁVU ZE STRANY NOTÁŘŮ PO VYDÁNÍ OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU DO TZV. VELKÉ NOVELY OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU V ROCE 2000

Obchodní zákoník v době svého vydání rozšířil v § 59 odst. 3 povinnost vyhotovení zakladatelské listiny ve formě notářského zápisu i na akciové společnosti. Kromě toho v § 171 odst. 5 vyžadoval obchodní zákoník obdobně jako před tím zák. č. 104/1990 Sb., aby konání ustavující valné hromady bylo osvědčeno notářským zápisem, který měl zahrnovat kromě usnesení i seznam upisovatelů, jmenovitou hodnotu akcií upsaných každým z nich, jakož i výši splacené části jím upsaných akcií a zvolené členy orgánů společnosti. Nad to se v § 172 odst. 2 ObchZ vyžadovala forma notářského zápisu i pro rozhodnutí zakladatelů o založení akciové společnosti při tzv. jednorázovém založení akciové společnosti, které nahrazovalo rozhodnutí ustavující valné hromady. Obchodní zákoník také poprvé vyžadoval pořízení notářského zápisu o určitých rozhodnutích valné hromady akciové společnosti.⁷

Obchodní zákoník v určitém rozsahu zavedl kontrolu zákonnosti ze strany notářů i nad družstva. Podle § 224 odst. 6 ObchZ se průběh ustavující schůze družstva osvědčoval notářským zápisem, který obsahoval i seznam členů a výši jednotlivých členských vkladů, k nimž se na schůzi družstva zavázali. Notářským zápisem se osvědčovalo podle § 254 odst. 3 ObchZ i rozhodnutí členské schůze o zrušení družstva.

Do občanského soudního řádu (§ 200b odst. 1, § 200d odst. 1) však byla převzata úprava z hospodářského zákoníku, podle níž musel i nadále rejstříkový soud v řízení o provedení zápisu do obchodního rejstříku zkoumat, zda jsou splněny předpoklady k provedení zápisu vyžadované právními předpisy.

Je proto možno uzavřít, že obchodní zákoník rozšířil kontrolu zákonnosti ze strany notáře na oba způsoby zakládání akciové společnosti, její zrušení a nejzávažnější rozhodnutí valné hromady a na založení a zrušení družstev. Tato kontrola však zdaleka nedosahovala širě předvídané První směrnici. I nadále zůstala zachována ve vymezených případech dvojitá kontrola zákonnosti.

Další rozšíření úlohy notářů v korporečním právu přinesl až zákon č. 142/1996 Sb. Ten v § 63 zakotvil pravidlo, podle něhož, stanoví-li zákon formu notářského zápisu pro právní úkon, kterým se zakládá společnost, vyžaduje se forma

6 Viz čl. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/63/ES ze dne 13. listopadu 2007, kterou se mění směrnice Rady 78/855/EHS a 82/891/EHS, pokud jde o požadavek na zprávu nezávislého znalce v případě fúze nebo rozdělení akciových společností a čl. 3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/109/ES ze dne 16. září 2009, kterou se mění směrnice Rady 77/91/EHS, 78/855/EHS a 82/891/EHS a směrnice 2005/56/ES, pokud jde o požadavky na předkládání zpráv a na dokumentaci v případě fúzí a rozdělení.

7 Podle § 187 odst. 2 ObchZ musel být pořízen notářský zápis o rozhodnutí valné hromady o změně stanov, zvýšení nebo snížení základního jmění a zrušení společnosti.

notářského zápisu i pro změny jeho obsahu. Až dosud totiž paradoxně zakladatelská listina musela mít formu notářského zápisu, ale k její změně zákon stejnou formu nevyžadoval. Nově se zákonem č. 142/1996 Sb. také zavedla notářská kontrola zákonnosti přeměn obchodních společností. V § 69a odst. 2 ObchZ se uvádělo, že o sloučení, splynutí, rozdělení nebo přeměně společnosti musí rozhodnout valná hromada nebo se dohodnout všichni společníci, pokud jde o společnost, jež nemají valnou hromadu, a to všech zúčastněných společností. O rozhodnutí valné hromady musel být pořízen notářský zápis a dohoda společníků musela být vyhotovena ve formě notářského zápisu.

Nově se zavedlo pravidlo, že i o důležitých rozhodnutích valné hromady společnosti s ručením omezeným musí být pořízen notářský zápis (§ 127 odst. 4 ObchZ) a že forma notářského zápisu se vyžaduje i v případech, kdy danou věc v působnosti valné hromady rozhoduje jediný společník (§ 132 ObchZ). V § 186 odst. 5 ObchZ se pak rozšířil okruh případů, kdy o rozhodnutí valné hromady akciové společnosti musí být pořízen notářský zápis. Ve stejných věcech vyžadoval § 190 odst. 1 ObchZ notářský zápis o rozhodnutí jediného společníka. Nově se vyžadovala forma notářského zápisu také pro dohodu akcionářů o rozsahu jejich účasti na zvýšení základního kapitálu akciové společnosti a notářský zápis byl vyžadován i pro osvědčení losování při snižování základního kapitálu akciové společnosti vzetím akcií z oběhu na základě losování.

V důsledku novelizace obchodního zákoníku provedené zákonem č. 140/1996 Sb. dosáhla již téměř kontrola zákonnosti standardů vyžadovaných První, Třetí a Šestou směrnicí, alespoň pokud jde o akciovou společnost. Občanský soudní řád však stále vycházel z povinnosti materiálního přezkumu zapisovaných skutečností v řízení o povolení zápisu do obchodního rejstříku.

5. ZMĚNY V POSTAVENÍ NOTÁŘŮ V KORPORAČNÍM PRÁVU VYVOLANÉ VELKOU NOVELOU OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU V ROCE 2000

Hlavním účelem novelizace obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb., označované také jako „velká novela obchodního zákoníku“, bylo přizpůsobit české právo obchodních společností právu Evropských společenství v rámci přístupových jednání. To si vyžadovalo provedení změn zejména u společnosti s ručením omezeným, kde až dosud nemusela mít společenská smlouva formu notářského zápisu. Současně rejstříkové soudy nepřezkoumávaly společenské smlouvy v celém rozsahu, ale jen pokud šlo o povinné části společenské smlouvy. Taková praxe však byla v rozporu s požadavky První směrnice.

Velkou novelou obchodního zákoníku byl proto doplněn především § 57 odst. 1 ObchZ tak, že společenská smlouva společnosti s ručením omezeným a zakladatelská smlouva akciové společnosti musí mít formu notářského zápisu. Současně zůstal zachován požadavek na zakladatelskou listinu

a její změny ve formě notářského zápisu u obou kapitálových společností. Důsledně se také vyžadovala forma notářského zápisu pro každou změnu obsahu společenské smlouvy pro rozhodnutí, na jejichž základě se mění společenská smlouva nebo stanovy. Kromě toho se nově vyžadoval notářský zápis i pro rozhodnutí valné hromady ke smlouvě, na jejímž základě dochází k převodu podniku nebo jeho části, nájmu podniku nebo jeho části, k ovládací smlouvě nebo smlouvě o převodu zisku, jejich změnám a zrušení. Zůstal zakotven požadavek notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady o fúzi nebo rozdělení. Stejně pravidlo bylo zavedeno pro družstva. Nově se také vyžadovala forma notářského zápisu pro dohodu společníků o změně právní formy společnosti nebo pro stejné rozhodnutí valné hromady (§ 69d odst. 2 ObchZ) a pro rozhodnutí o převzetí jmění společníkem. Formu notářského zápisu vyžadovala nově také smlouva o fúzi, smlouva o rozdělení, smlouva o převzetí jmění a projekt rozdělení. Bylo-li možné projevít souhlas společníka mimo valnou hromadu, vyžadovala se forma notářského zápisu i pro souhlas společníka s rozhodnutím mimo valnou hromadu, měl-li být o rozhodnutí valné hromady pořízen notářský zápis.

U společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti bylo upřesněno, o kterých rozhodnutích valné hromady musí být pořízen notářský zápis a obsahem notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady, jímž se měnil obsah společenské smlouvy nebo stanov, musel být též schválený text změny obsahu společenské smlouvy nebo stanov. Forma notářského zápisu byla vyžadována i u dohody společníků o zrušení společnosti s ručením omezeným. Nově byl uložen notářský zápis i pro rozhodnutí představenstva o zvýšení základního kapitálu.

Zákonem č. 370/2000 Sb. byla vložena do notářského řádu úprava zvláštního druhu osvědčovacího notářského zápisu – notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby (§ 80a a násl. NotŘ). V tomto zápise musel notář poprvé osvědčit existenci právních jednání a formalit, ke kterým byla právnická osoba, popřípadě její orgán povinen a při kterých byl notář přítomen a musel se vyjádřit k tomu, zda rozhodnutí orgánu právnické osoby, o němž sepisuje notářský zápis, bylo přijato, a uvést své vyjádření, zda obsah rozhodnutí je či není v souladu s právními předpisy a zakladatelskými dokumenty právnické osoby. Až dosud notáři osvědčovali na valných hromadách jen skutkové děje podle § 79 NotŘ.

Nadále však trvala povinnost rejstříkového soudu zkoumat, zda jsou splněny podmínky pro zápis do obchodního rejstříku, i když zde bylo výše uvedené osvědčení ve formě veřejné listiny.

Lze tedy konstatovat, že Česká republika v r. 2000 využila všech možností, které jí dávalo tehdejší komunitární právo k uplatnění úlohy notářů v korporacním právu, avšak zcela zbytečně nadále lpěla na věcném přezkumu skutečností zapisovaných do obchodního rejstříku, když byly osvědčeny notářským zápisem.

6. ROZŠÍŘENÍ ROLE NOTÁŘŮ V KORPORAČNÍM PRÁVU DO R. 2008

Již za rok po přijetí velké novely obchodního zákoníku byla schválena tzv. technická novela (zákon č. 501/2001 Sb.), jejímž cílem bylo odstranit některé výkladové nejasnosti velké novely. Došlo k upřesnění toho, kdy se vyžaduje notářský zápis o rozhodnutí jediného společníka (akcionáře) a o rozhodnutí valné hromady společnosti s ručením omezeným. Poprvé ve vztahu k družstvům byla zakotvena povinnost notářského zápisu o rozhodnutí členské schůze, jímž se mění stanovy družstva, který musel obsahovat též schválený text změny stanov.

Z hlediska úlohy notářů v korporačním právu však technická novela obchodního zákoníku přinesla zásadní posun v chápání role notáře v korporačním právu. Zde se poprvé alespoň v jednom případě objevuje myšlenka úlohy notáře, který současně poskytuje službu tím, že na základě jeho notářského zápisu je soud povinen provést zápis do obchodního rejstříku. Podle § 206 odst. 2 ObchZ, je-li soud spolu s návrhem na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku předložen notářský zápis o rozhodnutí představenstva, jímž představenstvo potvrzuje, že všechny nové akcie byly upsány v souladu se zákonem, stanovami a rozhodnutím příslušných orgánů společnosti o zvýšení základního kapitálu, a jejich emisní kurz byl zcela splacen peněžitými vklady, rozhodne rejstříkový soud o zápisu zvýšení základního kapitálu jen na základě tohoto notářského zápisu, ledaže tomu brání nedostatek podmínek řízení nebo obecné překážky postupu řízení.

Rovněž v oblasti komunitárního práva dochází od r. 2001 k rozšiřování možného významu notáře v právu obchodních společností. Zásadním průlomem v této oblasti bylo nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (SE), dále jen „nařízení o SE“. V jeho čl. 8 odst. 8, který upravuje přemístění sídla evropské společnosti do jiného členského státu, se uvádí, že v členském státě, ve kterém má evropská společnost sídlo, vystaví soud, notář nebo jiný příslušný úřad osvědčení potvrzující splnění všech úkonů a formalit, které musejí být provedeny před přemístěním.

Další možné využití notářů v korporačním právu naznačovalo nařízení o SE v souvislosti se založením evropské společnosti fúzí. Podle čl. 25 nařízení o SE soulad fúze s právem se přezkoumá, pokud jde o část postupu týkajícího se každé fúzující společnosti, podle právních předpisů platných pro fúze akciových společností členského státu, jehož právem se fúzující společnost řídí. V každém dotčeném členském státě vystaví soud, notář nebo jiný příslušný úřad osvědčení potvrzující splnění všech úkonů a formalit, které musejí být před fúzí provedeny. Podle čl. 26 Nařízení o SE soulad fúze s právem přezkoumá, pokud jde o část postupu týkajícího se provedení fúze a založení SE, soud, notář nebo jiný úřad příslušný pro přezkoumání tohoto hlediska souladu fúzí akciových společností s právem v členském státě, ve kterém se má nacházet navrhované sídlo SE. K tomuto účelu předloží

každá fúzující společnost příslušnému úřadu osvědčení uvedené v čl. 25 do šesti měsíců od jeho vydání společně s kopii projektu fúze schváleného touto společností. Uvedený úřad zajistí zejména, aby fúzující společnosti schválily projekt fúze ve shodném znění a aby byly přijaty úpravy o účasti zaměstnanců podle směrnice 2001/86/ES. Zmíněný úřad se rovněž přesvědčí, zda byla SE založena v souladu s požadavky právních předpisů členského státu, ve kterém se nachází její sídlo.

Obdobnou úpravu ve vztahu k Evropské družstevní společnosti (evropskému družstvu) obsahuje i nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003 o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE), dále jen „nařízení o SCE“, v čl. 7 odst. 8 a čl. 29 a 30.

Český zákonodárce zpočátku rozdělil výše uvedené úlohy mezi notáře a rejstříkový soud. Podle § 14 odst. 1 zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti (dále jen „zákon o SE“), je osvědčení podle čl. 8 bodu 8 nařízení o SE veřejnou listinou a vydává ho notář na základě jemu předložených dokumentů. Podle § 16 odst. 1 téhož zákona je také osvědčení podle čl. 25 bodu 2 nařízení o SE veřejnou listinou a vydává ho notář. Přezkoumání podle čl. 26 nařízení o SE v České republice prováděl rejstříkový soud při zápisu evropské společnosti vzniklé fúzí do obchodního rejstříku. Navíc zákon o SE zavedl v § 21 odst. 1 povinnost notářského zápisu pro rozhodnutí valné hromady české akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným podle čl. 32 odst. 6 nařízení o SE pro rozhodnutí valné hromady o založení evropské holdingové společnosti ve společnosti, která dala podnět k založení holdingové evropské společnosti a která má zapsané sídlo na území České republiky. Obdobná pravidla pro evropské družstvo zavedl zákon č. 307/2006 Sb., o Evropské družstevní společnosti (dále jen „zákon o SCE“), v souvislosti s přemístěním sídla a založením evropského družstva fúzí v § 6 a 17.

V podobném duchu jako nařízení o SE a nařízení o SCE se nesla i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností (dále jen „směrnice o přeshraničních fúzích“). Tato směrnice se vztahuje na fúze akciových společností a společností s ručením omezeným. V čl. 10 směrnice o přeshraničních fúzích se stanoví, že každý členský stát určí soud, notáře nebo jiný orgán příslušný ke kontrole zákonnosti přeshraniční fúze s ohledem na část postupu týkající se každé fúzující společnosti, která se řídí jeho vnitrostátním právem. V každém z dotčených členských států vystaví uvedený orgán každé fúzující společnosti, která se řídí vnitrostátním právem tohoto státu, neprodleně potvrzení, ze kterého jednoznačně vyplývá, že právní úkony předcházející fúzi byly řádně provedeny a formální požadavky byly splněny. V čl. 11 se pak stanovilo, že každý členský stát určí soud, notáře nebo jiný orgán příslušný ke kontrole zákonnosti přeshraniční fúze s ohledem na část postupu týkající se dokončení přeshraniční fúze a případně založení nově zakládané nástupnické společnosti vzniklé přeshraniční fúzí, pokud se tato společnost řídí jeho vnitrostátním právem. Uvedený

orgán kontroluje zejména, zda fúzující společnosti schválily společný projekt přeshraniční fúze ve stejném znění a zda byla případně vymezena úprava účasti zaměstnanců. K tomuto účelu předloží každá fúzující společnost uvedenému orgánu potvrzení podle čl. 10 do šesti měsíců od jeho vystavení a společný projekt přeshraniční fúze schválený valnou hromadou.

Výše uvedenými právními akty komunitární právo posunulo úlohu notáře až do roviny, kdy notář může s konečnou platností osvědčovat, že přemístění sídla do zahraničí nebo fúze proběhly v souladu s právními předpisy a jiný orgán již pak není oprávněn zkoumat, zda tyto podmínky jsou nebo nejsou splněny. To je další krok k chápání role notáře jako poskytovatele komplexní služby.

Zásadní průlom do významu notářských zápisů ve vztahu k rejstříkovému řízení a zápisům do obchodního rejstříku vůbec, a tím pro chápání úlohy notářů v korporacním právu v českém obchodním právu nejen jako strážce zákonnosti, ale i poskytovatele služby podnikatelům a soudu měl zákon č. 216/2005 Sb., kterým se novelizoval jak obchodní zákoník, tak občanský soudní řád, tak i notářský řád. Zákonem č. 216/2005 Sb. byl pro rejstříkové řízení zaveden tzv. registrační princip a bylo možno provádět tzv. přímé zápisy do obchodního rejstříku bez vydání povolení o zápisu. Podle nového ustanovení § 200da o. s. ř., nebyl-li návrh na zápis do obchodního rejstříku odmítnut, byl soud povinen provést přímo zápis do obchodního rejstříku, jestliže údaje o skutečnostech, které se zapisují do obchodního rejstříku, byly doloženy listinami, které vyžadoval obchodní zákoník a prováděcí vyhláška k němu, firma nebyla zaměnitelná, popřípadě nevyvolávala nebezpečí záměny s firmou již dříve zapsanou, a bylo doloženo oprávnění k výkonu zapisovaného předmětu podnikání (činnosti). Nebyly-li tyto předpoklady splněny měl rejstříkový soud návrh zamítnout. Kromě toho byl rejstříkový soud též povinen provést zápis do obchodního rejstříku bez vydání rozhodnutí o skutečnostech, jejichž účinnost nebo platnost nenastávala až zápisem do rejstříku, nebo zápis o jiných skutečnostech, které mají podklad v připojeném notářském zápisu, a to za předpokladu, že účastníkem řízení je pouze podnikatel a že provedení takového zápisu navrhl. Výslovně bylo stanoveno, že notářský zápis je způsobilým podkladem k přímému zápisu do obchodního rejstříku, i když zvláštní právní předpisy tuto formu nevyžadují. Na to reagovala i novela § 80a NotŘ, kam bylo vloženo ustanovení, že notářský zápis o rozhodnutí právnické osoby lze pořídít, je-li rozhodováno o skutečnostech zapisovaných do veřejných seznamů, i když zvláštní právní předpis pořízením takového notářského zápisu nevyžaduje.

Právní úpravou provedenou v r. 2005 došlo k posílení úlohy notářů a notářských zápisů v právu obchodních korporací ve dvou směrech, a to (i) bylo možno pořizovat notářské zápisy o rozhodnutí orgánu právnické osoby podle § 80a a násl. NotŘ, i když žádný právní předpis pořízením takového zápisu nevyžadoval (což do té doby nebylo možné), (ii) notářský zápis, který osvědčoval skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku, byl způsobilým podkladem pro pro-



vedení zápisu do obchodního rejstříku, aniž byl rejstříkový soud povinen či oprávněn přezkoumávat věcnou správnost skutečností obsažených v tomto zápisu a mohl jen kontrolovat, zda notářský zápis po formální stránce splňuje všechny náležitosti a zda obsahuje všechny náležitosti vyžadované zákonem pro dané rozhodnutí.⁸

7. PROBLÉMY VYVOLANÉ NOVELIZACÍ OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU A ZÁKONEM O PŘEMĚNÁCH OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ A DRUŽSTEV V R. 2008

S účinností od 1. 7. 2008 vyčlenil zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „zákon o přeměnách“ nebo též „PřemZ“), z obchodního zákoníku problematiku přeměn obchodních společností a družstev. Hlavním důvodem přijetí této systematické změny byla

⁸ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1365/2005.

transpozice směrnice o přeshraničních fúzích. Při tomto vyčlenění však došlo k odklonu českého práva obchodních korporací od požadavků Třetí a Šesté směrnice. Zákon o přeměnách sice sjednotil terminologii týkající se označení právního úkonu, který je základem přeměn a označil jej jako „projekt přeměny“⁹, avšak zrušil požadavek notářského zápisu pro projekt přeměny s tím, že projekt přeměny se stal jen přílohou notářského zápisu, jímž se přeměna schvaluje¹⁰. Zákonodárce však zapomněl, že je-li projekt přeměny jen schvalován valnou hromadou, aniž má sám formu veřejné listiny, musí notář potvrdit i existenci a správnost formalit, k nimž je společnost povinna a že projekt přeměny je v souladu s právními předpisy. Zákon o přeměnách také nerespektoval pravidlo, že v případě, kdy projekt přeměny není schvalován valnou hromadou žádné ze zúčastněných společností, musí mít formu notářského zápisu, neboť stačilo, že projekt přeměny schválí představenstvo (paradoxně schvalovalo právní úkon, který před tím samo učinilo) a o rozhodnutí představenstva bude pořízen notářský zápis, jehož pouhou přílohou bude projekt přeměny. To byl krok zpět proti dosavadní právní úpravě, neboť pak bylo nutné, aby celý proces přeměny podléhal věcnému přezkumu rejstříkového soudu¹¹.

Kromě toho zákon o přeměnách byl mnohdy zbytečně formalistický, když vyžadoval v § 16, aby souhlas s přeměnou vyslovili všichni společníci veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti ve formě notářského zápisu, jehož přílohou je projekt přeměny. To znamenalo, že tu muselo být tolik notářských zápisů a projektů přeměny jako společníků (projektů přeměny ještě více, ještě pro potřeby rejstříkového řízení), místo dosavadní smlouvy ve formě notářského zápisu. Jako nadbytečně formální se jeví i ustanovení § 19 odst. 2 PřemZ, podle něhož, jestliže bylo právo společníka vystoupit ze společnosti s ručením omezeným postupem podle zákona o přeměnách podmíněno jeho hlasováním proti projektu přeměny, měl právo vystoupit ze společnosti postupem podle tohoto zákona při schvalování

9 Projekt přeměny byl dále konkretizován jako „projekt fúze“ (dříve „smlouva o fúzi“), „projekt rozdělení“ (dříve „smlouva o rozdělení“ při rozdělení sloučením nebo „projekt rozdělení“ při rozdělení se založením nových společností), „projekt převodu jmění“ (dříve „smlouva o převzetí“) nebo „projekt změny právní formy“ (dříve „návrh rozhodnutí o změně právní formy“).

10 Viz § 16 odst. 2, § 17 odst. 3, § 18 odst. 1, § 21 odst. 4, § 22 odst. 2, § 23 odst. 3, § 133.

11 Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. února 2010 sp. zn. 7 Cmo 82/2009 publikované v Obchodněprávní revue č. 4/2010, kde se mimo jiné uvádí, že právní úprava notářských zápisů v zákoně o přeměnách neodpovídá požadavkům čl. 16 Třetí směrnice a čl. 14 Šesté směrnice, pokud jde o zákonnost projektu přeměny, neboť nevyžaduje, aby notář výslovně prohlásil, že osvědčuje zákonnost projektu přeměny. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby rejstříkové soudy zkoumaly platnost projektu přeměny jak po formální, tak po věcné stránce (tzv. materiální přezkum). Nelze vyloučit, že notář, i když jej k tomu zákon výslovně nezavazuje, osvědčí i zákonnost obsahu projektu přeměny nebo, že projekt přeměny bude mít z vůle osob zúčastněných na přeměně formu notářského zápisu. Pak se materiální přezkum projektu přeměny rejstříkovým soudem nevyžaduje.

přeměny rozhodnutím společníků mimo valnou hromadu jen ten společník, který vyjádřil svůj nesouhlas s přeměnou; projev vůle nesouhlasícího společníka musel mít formu notářského zápisu, jehož přílohou byl projekt přeměny, s nímž společník nesouhlasil. Takový požadavek rozhodně z komunitárního práva neplyne.

Na druhé straně však zákon o přeměnách posílil úlohu notářů ve vztahu k přeshraničním fúzím. Podle § 202 odst. 3 PřemZ musí být pořízen notářský zápis o rozhodnutí valné hromady nebo členské schůze české zúčastněné korporace, kterým byl schválen způsob zapojení zaměstnanců nástupnické korporace, a podle § 235 PřemZ vyžaduje formu notářského zápisu i rozhodnutí valné hromady každé společnosti zúčastněné na přeshraniční fúzi o tom, že zaměstnanci nástupnické korporace budou mít po zápisu přeshraniční fúze do obchodního rejstříku právo vlivu podle zákona o přeměnách.

Zákon o přeměnách významně posílil i úlohu notářů při vydávání osvědčení při přeshraničních fúzích. Na rozdíl od právní úpravy dosud obsažené v zákoně o SE a zákoně o SCE svěřil notářům nejen vydávání osvědčení pro české zúčastněné společnosti o tom, že splnily požadavky stanovené zákonem o přeměnách (čl. 10 směrnice 2005/56/ES a § 208 PřemZ), ale i vydávání osvědčení o splnění zákonem stanovených požadavků pro zápis přeshraniční fúze do obchodního rejstříku (čl. 11 směrnice 2005/56/ES a § 210 PřemZ).

V zájmu sjednocení právního řádu byl pak zákonem č. 126/2008 Sb. novelizován ve stejném duchu i zákon o SE a zákon o SCE tak, že splnění zákonem stanovených požadavků pro zápis evropské společnosti nebo evropské družstevní společnosti založené fúzí do obchodního rejstříku osvědčuje notář (§ 18a ZSE § 19 ZCSE).

Výše uvedenou úpravou vydávání osvědčení pro zápis do obchodního rejstříku se zcela vyřadila možnost věcného přezkumu přeshraničních fúzí rejstříkovým soudem a odpovědnost za kontrolu zákonnosti v tomto typu přeměn byla svěřena výlučně notářům.

8. ZMĚNY VYPLÝVAJÍCÍ PRO NOTÁŘE Z NOVELY ZÁKONA O PŘEMĚNÁCH A OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU S ÚČINNOSTÍ OD 1. 1. 2012

Novela obchodního zákoníku obsažená v zákoně, který novelizuje zákon o přeměnách, přináší pro notáře důležité upřesnění z hlediska právní povahy rozhodnutí jediného akcionáře a notářského zápisu o rozhodnutí jediného akcionáře. Nejvyšší soud ČR vícekrát judikoval (zejména usnesení ze 3. října 2007, sp. zn. 29 Cdo 1193/2007), že rozhodnutí jediného společníka v působnosti valné hromady, stejně jako rozhodnutí valné hromady, není právním úkonem, a od té doby bylo sporné, jaký druh notářského zápisu o rozhodnutí jediného společníka pořizovat, zejména pokud jediným společníkem byla společnost s kolektivním statutárním orgánem. S účinností od 1. 1. 2012 se v § 130 odst. 1 i § 190

odst. 1 ObchZ uvádí, že projev vůle společníka při výkonu působnosti valné hromady musí mít písemnou formu (dále jen „rozhodnutí společníka“). Jde tedy o právní úkon. Bez žádných pochybností se pak výslovně uvádí, že rozhodnutí společníka musí mít formu notářského zápisu o právním úkonu v těch případech, kdy se o rozhodnutí valné hromady pořizuje notářský zápis.

V novele zákona o přeměnách je největší změnou vztah k notářům (i) opětovný požadavek na to, aby projekt přeměny měl ve stanovených případech formu notářského zápisu, (ii) zakotvení požadavků na obsah notářského zápisu, jehož přílohou je projekt přeměny, (iii) úprava vydávání osvědčení pro všechny druhy přeshraničních přeměn.

Projekt přeměny musí mít podle § 15 PřemZ formu notářského zápisu

a) nevyžaduje-li zákon o přeměnách jeho schválení společníky nebo nejvyšším orgánem korporace; jde o

- fúze sloučením podle § 95b PřemZ pro společnosti s ručením omezeným, § 132 PřemZ pro akciové společnosti a § 211 PřemZ pro přeshraniční fúze,
- rozdělení sloučením podle § 287b PřemZ pro společnosti s ručením omezeným a podle § 306a PřemZ pro akciové společnosti,

b) jde-li o projekt přeměny veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti.

Má-li projekt přeměny mít formu notářského zápisu o právním úkonu, obsahuje podle § 23a odst. 3 PřemZ takový notářský zápis také prohlášení notáře, že projekt přeměny je v souladu s právními předpisy a zakladatelským dokumentem osoby zúčastněné na přeměně. Je-li na notáři vyžadováno sepsání projektu přeměny, který není v souladu s právními předpisy a zakladatelským dokumentem osoby zúčastněné na přeměně, notář notářský zápis o projektu přeměny sepiše a uvede v něm také své prohlášení o tom, že projekt přeměny v takovém souladu není.

Souhlas společníků veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti, kteří nejsou podepsáni na projektu přeměny, s přeměnou, již nemusí mít formu notářského zápisu, postačí úřední ověření podpisu. Také nesouhlas společníka s přeměnou podle § 19 odst. 2 PřemZ, pokud je takový nesouhlas podmínkou pro možnost vystoupit ze společnosti, již nemusí mít formu notářského zápisu a nevyžaduje se ani úřední ověření podpisu společníka. Postačí tedy prostá písemná forma nesouhlasu.

Pokud se pořizuje notářský zápis o rozhodnutí valné hromady společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti o přeměně nebo o rozhodnutí členské schůze nebo shromáždění delegátů o přeměně (o přeměně družstva již nelze rozhodovat na dílčích členských schůzích), obsahuje notářský zápis podle § 23a odst. 1 PřemZ vedle prohlášení notáře podle notářského řádu také

- a) prohlášení notáře, že projekt přeměny je v souladu s právními předpisy a zakladatelským dokumentem osoby zúčastněné na přeměně, nebo
- b) prohlášení notáře, že v souladu není.

V případě, že se pořizuje notářský zápis o rozhodnutí valné hromady společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti, jímž byla schválena fúze nebo rozdělení, musí být v notářském zápisu jmenovitě uvedeni i společníci, kteří hlasovali proti schválení přeměny (§ 17 odst. 3 a § 21 odst. 4).

Podle § 23b PřemZ v případech uvedených v § 17 odst. 4 nebo § 21 odst. 5 PřemZ se pořídí notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby podle ustanovení notářského řádu, i když přeměna schválena nebyla. V § 17 odst. 4 PřemZ se uvádí, že neschválí-li valná hromada přeměnu společnosti s ručením omezeným, v notářském zápisu musí být jmenovitě uvedeni společníci, kteří hlasovali pro schválení přeměny. V § 21 odst. 5 PřemZ se uvádí, že neschválí-li valná hromada akciové společnosti rozdělení s nerovnoměrným výměnným poměrem akcií, musí být v notářském zápisu jmenovitě uvedeni akcionáři, kteří hlasovali pro schválení přeměny, s uvedením počtu, popřípadě čísla, druhu, formy a jmenovité hodnoty akcií, s nimiž takto hlasovali.

Z § 23b PřemZ by výkladem „a contrario“ bylo možno dovozovat, že v ostatních případech neschválení přeměny valnou hromadou akciové společnosti nebo členskou schůzí či shromážděním delegátů družstva se notářský zápis o negativním rozhodnutí o přeměně nevyžaduje. Takový výklad by však byl v rozporu s § 80a a násl. NotŘ, z nichž plyne, že notářský zápis je třeba vyhotovit vždy buď o pozitivním nebo negativním rozhodnutí orgánu právnické osoby, pokud zákon vyžaduje notářský zápis o určitém rozhodnutí. Význam § 23a PřemZ tedy spočívá spíše ve zdůraznění toho, že v těchto případech musí notářský zápis obsahovat i údaje o osobách, které pro přeměnu hlasovaly, což se v ostatních případech notářských zápisů o negativním rozhodnutí nevyžaduje.

Souhlas společníka nebo akcionáře udělený mimo valnou hromadu musí mít i nadále formu notářského zápisu. V zájmu právní jistoty určuje § 23a odst. 2 PřemZ, že jde o notářský zápis o právním úkonu a takový notářský zápis musí obsahovat i prohlášení notáře o tom, že osvědčuje a potvrzuje existenci a soulad s právními předpisy všech právních jednání a formalit, ke kterým je osoba zúčastněná na přeměně povinna pro rozhodování o schválení přeměny, včetně projektu přeměny, a že schválení přeměny je v souladu s právními předpisy a zakladatelským dokumentem osoby zúčastněné na přeměně. Nejsou-li tyto předpoklady splněny a na notáři je sepsání notářského zápisu přesto vyžadováno, notář takový notářský zápis sepiše a uvede v něm také své prohlášení o tom, že předpoklady splněny nejsou. Z § 23a odst. 2 PřemZ plyne, že stejné náležitosti musí obsahovat i notářský zápis o rozhodnutí jediného společníka (akcionáře) o přeměně.

Podstatné rozšíření úlohy notářů obsahuje novela zákona o přeměnách ve vztahu k přeshraničním přeměnám. Podle zákona o přeměnách se přeshraniční přeměnou rozumí

- a) přeshraniční fúze,
- b) přeshraniční rozdělení,
- c) přeshraniční převod jmění na společníka,
- d) přeshraniční přemístění sídla.

Přeshraniční fúzí rozumí zákon o přeměnách fúze

- a) jedné nebo více českých společností nebo družstev s jednou zahraniční právnickou osobou nebo více zahraničními právnickými osobami, nebo
- b) mezi zahraničními právnickými osobami, pokud projekt fúze předpokládá, že nástupnická společnost nebo družstvo bude mít sídlo na území České republiky.

Přeshraničním rozdělením rozumí zákon o přeměnách rozdělení

- a) zahraniční právnické osoby, jestliže se vnitřní poměry alespoň jedné nástupnické právnické osoby řídí nebo mají řídit právním řádem České republiky, nebo
- b) české společnosti nebo družstva, pokud se vnitřní poměry alespoň jedné nástupnické právnické osoby budou řídit právním řádem jiného členského státu než České republiky.

Přeshraničním převodem jmění rozumí zákon o přeměnách

- a) zrušení české společnosti bez likvidace, pokud jmění této společnosti, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů, převezme zahraniční osoba, která je jejím jediným přejímajícím společníkem, nebo
- b) zrušení zahraniční právnické osoby bez likvidace, pokud jmění této osoby, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů, převezme česká osoba, která je její jediným přejímajícím společníkem.

Přeshraničním přemístěním sídla rozumí zákon o přeměnách buď přemístění sídla zahraniční právnické osoby do České republiky nebo přemístění sídla české obchodní společnosti nebo družstva do zahraničí. Zahraniční právnická osoba může přemístit sídlo do České republiky, aniž by došlo k jejímu zániku a vzniku nové právnické osoby, nezakazují-li to právní předpisy členského státu, v němž má sídlo, ani právní předpisy státu, kterým se řídí její vnitřní právní poměry, pokud při přemístění sídla změní svou právní formu na českou společnost nebo české družstvo a budou-li se po změně právní formy její vnitřní právní poměry řídit českým právním řádem. Česká společnost může přemístit sídlo do jiného členského státu než České republiky, aniž by došlo k jejímu zániku a vzniku nové právnické osoby. Osobní statut a právní forma společnosti se i po přemístění sídla do zahraničí nadále řídí českým právním řádem, pokud neustanoví něco jiného právní řád státu, do něhož společnost přemísťuje své sídlo. Česká společnost může přemístit sídlo do jiného členského státu než České republiky i tak, že změní svou právní formu na takovou, kterou uznávají právní předpisy členského státu, do kterého má česká společnost

přemístit své sídlo, nezakazují-li to právní předpisy tohoto členského státu.

Notáři budou od 1. 1. 2012 vydávat osvědčení pro všechny formy přeshraničních přeměn, a to jak pro české osoby zúčastněné na přeměně, osvědčující, že splnily požadavky stanovené českým právem pro přeshraniční přeměnu (tzv. osvědčení pro přeshraniční přeměnu obsažené v § 59x, popř. § 59y PřemZ), tak pro zápis přeshraniční přeměny pro zápis do obchodního rejstříku (§ 59z PřemZ).

Osvědčení pro přeshraniční přeměnu vydává notář na žádost české osoby zúčastněné na přeměně. Osvědčuje jím, že tato osoba splnila požadavky stanovené zákonem o přeměnách na základě předložených listin.¹²

Osvědčení pro zápis do obchodního rejstříku podle § 59z vydává notář, který vydal osvědčení podle § 59x nebo jiný notář na žádost osoby, jež má být zapsána do obchodního rejstříku (existuje-li), nebo na žádost osob (všech) zúčastněných na přeshraniční přeměně, má-li zapisovaná osoba teprve vzniknout a osvědčuje, že jsou splněny požadavky stanovené českým právním řádem pro zápis přeshraniční přeměny do obchodního rejstříku na základě předložení listin.

Nadále zůstává povinnost pořádit notářský zápis o rozhodnutí valné hromady podle § 202 odst. 3 a § 235.

Požizuje-li notář zápis o usnesení valné hromady nebo členské schůze, kterou se schvaluje přeshraniční přeměna, nebo pořizuje-li se projekt přeměny ve formě notářského zápisu, pak podle § 59za PřemZ notář neodpovídá za soulad projektu přeshraniční přeměny s právními předpisy jiného členského státu než České republiky, kterým se mají řídit vnitřní právní poměry právnické osoby zúčastněné na přeshraniční přeměně po účinnosti přeshraniční přeměny.

9. SLOVO NA ZÁVĚR

Závěrem lze konstatovat, že úprava úlohy notářů jako strážce zákonnosti v právu obchodních korporací využívá všech možností daných České republice unijním právem a že jsou vytvořeny všechny předpoklady pro to, aby notáři v budoucím českém korporacním právu byli postaveni před úkol poskytovat komplexní službu podnikatelům, zahrnující i zápis skutečností osvědčených notářským zápisem do obchodního rejstříku. O tom ale již pojednává příspěvek kolegy doc. Bohumila Havla. ■

¹² Specifické náležitosti pro přemístění sídla do zahraničí stanoví § 384i PřemZ.

Postavení notáře v rekodifikovaném obchodním právu



doc. JUDr. Bohumil Havel, PhD.

Ačkoliv chápání postavení a funkce notariátu v českém obchodním právu prošlo postupným vývojem, dnes je zjevné, že notář má a bude mít pro fungování obchodních korporací velký význam. Není to ani tak proto, že by nikdo jiný nebyl schopen vystavit veřejnou listinu, jak s ní počítá návrh občanského zákoníku (dále jen „NOZ“) nebo zákon o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“), ale proto, že zkušenosti ukazují, že notář je schopen dostat kontrolní modalitě své činnosti. Komunitární právo totiž v mnoha případech předpokládá přezkum určitých jednání obchodních společností, ať již soudem, znalcem nebo notářem. Je samozřejmě věcí národní regulace, zda svěří tuto roli do rukou soudu, notáře, úřadu, soukromého registrátora nebo přímo společnosti, musí tak ale vždy učinit s jasným materiálním zadáním a se zachováním neutrality konajícíchho.

Víme ze srovnání, že zatímco v zemích, které jsou geograficky a právně ovlivněné rakouským a německým občanským, resp. obchodním právem, hraje významnou roli soudní a notářský element, v anglickém systému mají význam veřejné úřady a ve francouzském soukromí registrátoři. Víme tedy, že způsobů, kterak dosáhnout chtěného efektu je více, a není neznámou skutečností, že se svého času vedly rozsáhlé diskuse o tom, zda stávající agendu obchodního rejstříku mají i nadále vést soudy, nebo zda se má přenést do rukou notářů, soukromých registrátorů nebo Hospodářské komory ČR. Tyto diskuse sice vedly k formulaci pracovní verze zákona o soukromých registrátorech, ale ten další světlo světa již nespátřil.

Nezávisle na tomto vývoji si však čas vyžádal změny, které se promítly zejména do novely občanského soudního řádu, kterou se zvýšila role notářských zápisů ve vazbě na materiální přezkum návrhu na zápis do obchodního rejstříku. Tehdejší novela reagovala zejména na praktické problémy s délkou a nepředvídatelností soudních rozhodnutí

doc. JUDr. Bohumil Havel, PhD.
Přednesl svůj příspěvek na Notářské konferenci v Praze konané 21. 10. 2011.



ve věci obchodního rejstříku, a současně zvažila možnou reinterpretaci (nejen) První směrnice, která ukládá členským státům zajistit materiální přezkum vymezených skutečností. Česká legislativa se tak rozhodla, že dílčí segment materiálního přezkumu bude činit notář a nikoliv soud, a notář pak také samozřejmě nese odbornou péči za tuto agendu. Postupně se tedy směřovalo k registračnímu principu, byť reálný zápis vždy na konci činil soud a on měl nadále možnost zásahu.

Rekodifikace soukromého práva v tomto trendu pokračuje a navazuje tak mj. na poslední novelu zákona o přeměnách. Nutno říci, že původní textace NOZ a ZOK otázku postavení notáře v obchodních korporacích neřešila a operovala s otevřeným pojetím „veřejné listiny“ – postupně se ovšem objevila formulace, sběrná, která předpokládá, že se pro potřeby obou zákonů za veřejnou listinu považuje notář-

ský zápis. Nechci tento posun diskutovat, pro potřeby ZOK je nicméně třeba uzavřít, že přezkum, který zejména První směrnice vyžaduje, předpokládá takovou činnost, kterou dnes mimo soud provádí pouze notář a přesun této agendy do jeho rukou je proto logickým vyústěním diskusí. Diskuse se tím nicméně otevírají v návaznosti na obsah notářského zápisu podle § 80a NotŘ, tedy toho zápisu, který zpravidla nejlépe vyhovuje požadavkům materiálního přezkumu – toto téma je nicméně tématem přechodného období, tedy před 1. 1. 2014, a tedy tématem změnových zákonů, které mají rekonstrukci doprovázet.

Věcně třeba říci, že ZOK z původní regulace obchodního rejstříku neobsahuje téměř nic. Toto rozhodnutí je věcně postaveno na tom, že (a) procesní pravidla do hmotněprávního předpisu nepatří a (b) materie obchodního rejstříku, dnes obsažená zejména v § 27 – § 38k ObchZ, bude přesunuta do zvláštního zákona. Důvod pro samostatný zákon je postaven na celkové systematice soukromého práva – zatímco NOZ obsahuje obecnou úpravu soukromoprávních právnických osob, ZOK již jen regulaci obchodních korporací, a regulaci obchodního rejstříku, která obsahuje také evidenci nadací, nadačních fondů a dalších osob, proto coby *lex specialis* obsahovat nemůže. Regulace veřejných rejstříků, které předpokládá jak NOZ, tak ZOK, proto bude obsažena ve zvláštním sběrném zákoně – je však zatím diskusní, zda dále popsané principy budou platit pouze pro obchodní korporace, nebo zda se rozšíří na celou agendu zapisovaných osob a skutečností. Konkrétní regulace zatím není formulována v paragrafovaném znění a následující informace a úvahy tak vychází z ideových tezí, které na jednom ze svých zasedání probírala komise pro zákon o obchodních korporacích a které se nyní mají legislativně rozvést.

Nutno předeslat, že obsahově se budoucí pojetí obchodního rejstříku od dnešního příliš neliší – i nadále to bude rejstřík o obchodních korporacích. Částečně se nicméně sníží penzum zapisovaných údajů, a to pro jejich často citlivou povahu (způsob podepisování za korporaci, cena ve smlouvě o prodeji závodu apod.). Cílem není snížit efektivitu rejstříku pro veřejnost, ale zajistit, aby veřejnost věděla jen to, co je pro ni důležité. Zákon tak i nadále chápe rejstřík na jedné straně jako veřejné moci sloužící registr, a na druhé straně jako nástroj vyrovnání informační asymetrie. I proto se zvažuje přísnější dohled nad dodržováním aktualizace zapsaného a skutečného stavu – stávající situace, kdy zapsané nebo ve sbírce listin uložené informace nemají reálnou vypovídající hodnotu, je nežádoucí a poškozující veřejnost.

Věcně se tedy předpokládá, že pojetí obchodního rejstříku nebude strukturálně pozměněno a kromě evidenční role bude plnit také roli informační – i proto se zachová samotný korpus rejstříku a sbírka listin. Podstatné změny nepřinese zákon ani v podobě zápisů – i nadále budou odlišovány

zápisy s účinky deklaratorními a zápisy s účinky konstitutivními. V čem je návrh také zatím konzistentní se stávající úpravou, je role notáře – zákon totiž i zde předpokládá významnou roli notáře při přezkumu potřebných skutečností a listin s tím, že se ale snaží dokončit již nastolenou cestu registračního principu. Potřebná je proto informace o tom, že budoucí regulace má v úmyslu spojit do jednoho smíšeného předpisu jak pravidla povahy hmotněprávní, tak pravidla povahy procesněprávní – i nadále však bude subsidiárně použitelný občanský soudní řád (v procesněprávních aspektech). Toto rozhodnutí je vedeno praktickými potřebami a přehledností právního řádu, a je také projevem textace ZOK, který až na drobné výjimky na procesní regulaci rezignoval.

Jakkoliv obchodní rejstřík nebyl změnou soukromého práva příliš obsažově změněn, podstatné změny nás čekají ve způsobu jeho vedení, resp. v možnostech přístupu k němu. Návrh totiž předpokládá, že stávající pojetí, které veřejnoprávní roli obchodního rejstříku a dohled soudu nad ním přeceňuje, je pojetím, které je nejen neefektivní, ale také transakčně nákladné – všechny tyto náklady se navíc přenášejí na soukromé subjekty. Podnikatelé a další zapisované osoby tak musí

doc. JUDr. Bohumil Havel, PhD.

- člen Legislativní rady vlády ČR
- hlavní zpracovatel návrhu zákona o obchodních korporacích; podílel se také na tvorbě občanského zákoníku a insolvenčního zákona
- působí jako of counsel v PRK Partners



mnohdy řešit problémy nejednotné rozhodovací praxe, a to i v případech, které měly vyřešit svého času zavedené povinné formuláře – *povinné formuláře i nadále zůstávají*, nicméně jejich efektivita by měla být zvýšena.

Návrh proto přichází s myšlenkou, že by se notáři dala možnost, poté co provede materiální přezkum, *přímého zápisu do obchodního rejstříku*. Tedy, budou-li mít zapisované skutečnosti podklad v notářském zápisu a bude-li to ten druh notářského zápisu, který obsahuje povinnost materiálního přezkumu, může notář, který zápis vystavil, provést přímý elektronický zápis. Zápis by ovšem mohl notář provést pouze na návrh osoby, která je oprávněna podat návrh na zápis do obchodního rejstříku, případně s jejím souhlasem. Pokud by se takto nestalo, notář zápis neprovede a pouze vyhotoví notářský zápis – ten pak může sloužit pro standardní zápis cestou rejstříkového řízení. *Návrh tak nepředpokládá nahrazení soudního řízení, pouze mu dává alternativu* s tím, že činnost notáře při přímém zápisu by byla zvláštním druhem notářské činnosti, nikoliv jednáním v soudním řízení. Notář by i proto mohl opravit chyby v psaní a počtech, a to i bez návrhu.

Společně se zápisem by notář digitalizoval jemu předložené listiny a uložil by je do sbírky listiny. Nebylo-li by to technicky možné, nebo nebyly-li by listiny předloženy, zápis by byl notář nucen odmítnout. Ostatně, notář by nikdy nebyl oprávněn zápis provést, pokud by obsah zapisovaných skutečností, resp. zdrojového právního jednání, bylo v rozporu s právem nebo vnitřními předpisy obchodní korporace. Po provedení zápisu by notář byl oprávněn vydat ověřený výpis z obchodního rejstříku coby ověřený výstup z informačního systému veřejné správy. *Podnikatel by tak po zápisu provedeném notářem na základě veřejné listiny okamžitě obdržel výpis, který by prokazoval efektivitu zápisu* – vše by se tak mohlo odehrát velmi rychle a za snížených nákladů.

Skutečnost provedení zápisu a jeho okamžik by notář oznámil rejstříkovému soudu a současně by mu zaslal navazující listiny v elektronické podobě. Rejstříkový soud by již další úkony nečinil, jen by poskytnuté informace uložil do své agendy.

Samozřejmě je zde vždy možný soudní „přezkum“, pokud jsou pro to důvody. Odmítne-li např. notář provedení přímého zápisu, může se podnikatel obrátit s návrhem na soud a dovolávat se běžného zápisu – soud není názorem notáře vázán. Obdobně je samozřejmé, že se zapsaná osoba může dovolávat u rejstříkového soudu výmazu zapsaných skutečností či jejich změn, a to zcela shodně s postupy, které zákon dává na obranu proti nesprávným zápisům provedeným soudem.

Jak jsem již zmínil, návrh nepředpokládá privatizaci obchodního rejstříku, pouze vytváří alternativu, kterou vykonává notář – zde opět nikoliv jako soukromá osoba, ale jako člen stavu, který je nejen dohlížen veřejnou mocí, ale na který je část veřejné moci delegována. Notář tak, coby na



Návrh je konzistentní se stávající úpravou ve významu role notáře – zákon totiž i zde předpokládá významnou roli notáře při přezkumu potřebných skutečností a listin s tím, se ale snaží dokončit již nastolenou cestu registračního principu.

navrhovatelích nezávislá osoba, může činit nejen materiální přezkum, jak činí dnes, ale může také dokončit tento přezkum tím, že provede přímý zápis.

Kromě možné využitelnosti výše popsaného schématu i na jiné právnické osoby, než jsou obchodní korporace, je diskutní také případné zpoplatnění nové služby. Předpokládáme-li, že ambicí návrhu je snížit náklady podnikání, musíme předpokládat, že nový model bude levnější než model stávající – tedy nikoliv jen pouhou úvahou o poplatku, ale širším zohledněním celého procesu. Lze předpokládat, že nový koncept přesune část agendy na notáře, tedy odbřemění soudy a jejich aparát. Současně lze uvažovat, že by poplatek za službu byl promítnut do nákladů za vyhotovení notářského zápisu a opět by nebyl v té výši, jako soudní poplatek. Soudím, že celý koncept svým zrychlením zápisu do obchodního rejstříku celkově přinese snížení zbytkových transakčních nákladů, tedy těch nákladů, které podnikatel při podnikání v českém prostředí nese vždy. Spojíme-li tento fakt s mnohotvárností života, kterou předpokládá jak NOZ, tak ZOK, lze presumovat, že zatímco celkové náklady na správu obchodní korporace budou z pohledu veřejných registrů a evidencí nutně nižší, efektivita bude větší (zejména pro snadnost a rychlost).

Návrh tak nepřichází s tím, že by stávajícím pravidlům něco bral, nebo že by snižoval účinnost obchodního rejstříku, přináší další alternativy, které mají podnikání usnadnit a zlevnit, nikoliv absolutně liberalizovat. ■

Sporné dědické právo

JUDr. Zdeněk Ryšánek

ÚVODEM

Podle § 175k odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) tvrdí-li někdo před potvrzením nabytí dědictví, že je dědicem, a popírá dědické právo jiného dědice, který dědictví neodmítl, vyšetří soud podmínky dědického práva obou a jedná dále s tím, u koho má za to, že je dědicem. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení závisí-li rozhodnutí o dědickém právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud usnesením po marném pokusu o odstranění sporu dohodou účastníků toho z dědiců, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou a k podání žaloby určí lhůtu. Nebude-li žaloba ve lhůtě podána, pokračuje soud v řízení bez zřetele na tohoto dědice.

Zjednodušeně řečeno se v citovaném ustanovení upravuje, jak postupovat v případech, když v řízení o dědictví vznikne mezi účastníky spor o to, kdo je dědicem. Podle odstavce 1 se postupuje, je-li výsledek sporu závislý pouze na právním hodnocení věci a skutková podstata je nesporná – v tom případě rozhoduje spor soud, který vede řízení o dědictví (dále jen „dědický soud“). Podle odstavce 2 se pak postupuje v případech, jedná-li se o sporné skutečnosti, které je třeba objasnit v samostatném řízení o určení práva. Ustanovení § 175k o. s. ř. má bohužel řadu formulačních nedostatků, z čehož plynou výkladové obtíže. Při jeho aplikaci je nutné být obezrán s judikaturou Nejvyššího soudu (dále jen „NS“), ale pro jeho plné pochopení není od věci pohlédnout i do historie.

HISTORIE

Odpověď na to, proč má ustanovení § 175k o. s. ř. právě tuto podobu, najdeme, jak je v našem novodobém právním řádu dosti časté, v předchozích úpravách, přesněji řečeno v jejich „opisování“. Toto ustanovení je účinné od 1. 1. 1993, kdy byla zrušena státní notářství a vedení řízení o dědictví připadlo soudům. Legislativa při této změně hledala inspiraci v předchozích právních úpravách, protože dosavadní úprava v § 18 notářského řádu, tedy za existence státních notářství, byla nepoužitelná. Vzor byl nalezen v § 331 odst. 1 a 2 zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (dále jen „střední o. s. ř.“). Toto ustanovení znělo takto:

(1) Jestliže někdo před potvrzením o nabytí dědictví tvrdí, že je dědicem, a popírá dědické právo jiného dědice, který dědictví neodmítl, vyšetří soud podmínky dědického práva obou a potvrdí nabytí dědictví tomu z nich, jehož dědické právo zjistí.

(2) Závisí-li však rozhodnutí o dědickém právu na zjištění spor-

ných skutečností, odkáže soud po marném pokusu o smír tohoto z dědiců, jehož dědické právo se jeví méně pravděpodobným, aby své právo uplatnil žalobou. K podání žaloby určí lhůtu a po jejím marném uplynutí pokračuje v projednávání dědictví bez ohledu na tohoto dědice.

Zákonodárce podle mne při převzetí této úpravy opomněl, že vyšetřovací zásada v občanském soudním řízení (formulace „soud postupuje v řízení z úřední povinnosti“) platila plně právě jen za účinnosti středního o. s. ř., i když její prvky se v řízení o dědictví dosud uplatňují (formulace „soud zjistí zůstavitelův majetek a dluhy“). Rozhodně však převzetí slova „vyšetří“ v odstavci 1 nebylo vhodné. Dále se při převzetí formulace „před potvrzením nabytí dědictví“ zapomnělo na to, že nabytí dědictví se podle současné úpravy nemusí vždy potvrzovat, na rozdíl od úpravy v § 559 občanského zákoníku účinného od roku 1951.

JUDr. Zdeněk Ryšánek

- prezident Notářské komory v Brně
- notář v Brně

Ustanovení § 331 odst. 2 středního o. s. ř. se od současné podoby § 175k odst. 2 o. s. ř. liší jen nepatrně.

Jdeme-li ještě dále do historie, dostáváme se až k předobrazu současné úpravy – k zákonu o soudním řízení v nesporných právních věcech (císařský patent z 9. 8. 1854, vychází ze znění ke dni 1. 1. 1925). Typické pro tuto úpravu je důsledné rozlišení soudního řízení na nesporné a sporné – tedy něco, co v současné procesní úpravě je rozlišeno spíše teoreticky (rozlišuje se řízení zahájené na základě návrhu a řízení, které může být zahájeno i bez návrhu). Proto byl v této úpravě pro případ, že bylo dědické právo sporné, odkaz na sporné soudní řízení. Bylo stanoveno, že soud vyslechne všechny strany, určí, kdo má podat žalobu, stanoví k tomu lhůtu s tím, že pokud nebude žaloba podána, nebude k této osobě přihlíženo (vše v § 125). Do rozhodnutí o sporném právu se pozůstalost neprojednávala (§ 127) – jednalo se o obdobu přerušování řízení. Rozlišení mezi spornými skutečnostmi právními a skutkovými patrně není, tedy jakýkoliv spor o dědické právo musel být řešen ve sporném řízení.

POSTUP PODLE § 175K Odst. 1 O. S. Ř.

Stav podle § 175k odst. 1 o. s. ř. v řízení nastane například tehdy, je-li mezi závětním a zákonným dědicem v řízení sporné, zda zůstavitel v závěti formulací „odkazuji svůj dům“ míní odkázat i pozemek, který s domem souvisí, jde tedy o výklad závěti. Tento spor je možné řešit jen v řízení o dědictví.

Významnou výkladovou otázkou je, zda toto ustanovení ukládá nebo jen umožňuje, aby na jeho základě bylo vydáno rozhodnutí o tom, s kým bude dále v řízení jednáno. Názor na to projevil NS ve svém rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 1847/2002



uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7/2005 pod č. 61. V této věci rozhodnutí soudu prvního stupně v tom smyslu, že „považuje za dědice ... na základě závěti ...“, bylo potvrzeno Městským soudem v Praze jako správné a dovolání k NS bylo ze stejného důvodu zamítnuto. Na skutečnosti, že při postupu podle § 175k odst. 1 o. s. ř. soud vydal rozhodnutí, koho považuje za dědice, nespaturuje NS nic závadného, naopak tento postup považuje za standardní. Právní věta zformulovaná z judikátu zní takto: *Usnesení o podmínkách dědického práva ve smyslu ustanovení § 175k odst. 1 o. s. ř. je usnesením ve věci samé*. K tomu připomínám, že podle soudní praxe je věcí samou předmět, pro který se řízení vede.

Otázku, zda je vydané rozhodnutí podle § 175k odst. 1 o. s. ř. rozhodnutím ve věci samé, nepovažuji pro praxi za zásadní, i když u usnesení, které „má své opodstatnění jen při nezměněném skutkovém základu věci“ a „vyjdou-li najevo nové skutečnosti, ztrácí své právní účinky“ (citace z rozhodnutí NS sp. zn. 30 Cdo 1847/2002), by se s tímto závěrem dalo úspěšně polemizovat. Ostatně tuto otázku NS soud řešil vlastně jen proto, zda bude v dané věci přípustěno ve smyslu § 237 odst. 1 o. s. ř. dovolání.

Názor o nutnosti vydat podle § 175k odst. 1 rozhodnutí lze nepřímou opřít o znění § 175a odst. 3 o. s. ř., v němž se předpokládá, že je podle tohoto ustanovení rozhodováno, neboť se upravuje doručování usnesení vydaného podle tohoto ustanovení. Zajímavé je, že ve středním o. s. ř. období dnešního § 175a odst. 3 o. s. ř. nebyla a nutnost rozhodovat podle § 331 odst. 1 středního o. s. ř. z ničeho neplynula.

Jak tedy formulovat výrok usnesení, jímž z řízení vyloučíme účastníka, kterému podle zjištění soudu dědické právo nesvědčí? NS se drží doslovného znění § 175k odst. 1 o. s. ř. a uvádí, že rozhodnuto může být pouze o tom, s kým bude nadále jednáno jako s osobou, o níž lze mít důvodně za to, že je dědicem, a je-li to potřebné, jaký je dědický titul této osoby (pozitivní vymezení), popřípadě s kým nadále nebude jednáno, neboť lze mít důvodně za to, že není dědicem (negativní vymezení). Tyto formulace mně na výrok rozhodnutí přijdou příliš komplikované a spíše bych se inspiroval ustanovením § 94 odst. 4 o. s. ř. a výrok formuloval tak, že se účast v řízení toho, kdo již nemá podle závěru soudu žádný dědický titul, ukončí.

Tento způsob řešení však nebude použitelný v případě, kdy se spor o dědické právo týká jen části majetku, o němž bylo pořízeno závětí, nebo se týká dědice, který neúspěšně uplatnil námitku proti výkladu závěti a přitom uplatnil právo na zákonný dědický podíl podle § 479 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“). V tomto případě neúspěšný účastník nadále zůstává účastníkem řízení a v řízení nelze učinit nic jiného, než se se spornou otázkou vypořádat až v konečném rozhodnutí.

POSTUP PODLE § 175K ODS. 2 O. S. Ř.

Ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. se v řízení aplikuje, nastane-li stav skutkové spornosti bránící rozhodnutí o dědickém právu. Komplexně se k této problematice vyjádřil NS v rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 940/2004, které bylo uveřejněno



Doporučoval bych, aby určení, že někdo je nebo není dědicem, bylo vždy ve výroku ještě doplněno o to, z jakého titulu má dědické právo sporný soud zkoumat.

ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 2/2006 pod č. 12. V tomto rozhodnutí je učiněno několik zásadních závěrů, které vyplývají přímo ze zákona nebo jsou výsledkem výkladu zákona NS:

- 1) K podání žaloby je třeba odkázat toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné.
- 2) K podání žaloby musí být stanovena lhůta, která může být prodloužena, nemůže však být prominuta.
- 3) Výrok usnesení vydaného podle § 175k odst. 2 o. s. ř. musí splňovat požadavky stanovené tímto ustanovením, zejména musí obsahovat údaj o tom, jakou žalobu má na soud odkázaný účastník podat. Tomu odpovídá žalobní petit buď na určení, že žalobce je dědicem po zůstaviteli, a je-li to s ohledem na řízení potřebné, jaký je dědický titul této osoby, nebo že není dědicem po zůstaviteli.
- 4) Splňuje-li žaloba podaná podle § 175k odst. 2 o. s. ř. požadavky vymezené tímto ustanovením, nejedná se o určovací žalobu podle § 80 písm. c) o. s. ř., ale o žalobu na určení právní skutečnosti, u níž naléhavý právní zájem vyplývá z právního předpisu.
- 5) Nebyl-li účastník, kterému bylo uloženo podání žaloby, že je dědicem po zůstaviteli, ve věci úspěšný nebo žalobu nepodal, přestává být účastníkem řízení o dědictví a v řízení se pokračuje bez zřetele na něho. Nebyl-li účastník, kterému bylo uloženo podání žaloby, že jiná osoba není dědicem po zůstaviteli, ve věci úspěšný, nebo žalobu nepodal, pokračuje se v řízení i s touto osobou, jejíž dědické právo bylo popíráno.
- 6) Nesplňuje-li usnesení soudu podle § 175k odst. 2 o. s. ř. požadavky vymezené tímto ustanovením (nejčastěji tedy v případech, kdy nebude odkázáno na to, aby byla podána žaloba na určení, kdo je nebo není dědicem) a žaloba je podána v souladu s tímto usnesením, je na soudu, který o žalobě rozhoduje, aby žalobce poučil o náležitostech řádné žaloby ve smyslu tohoto ustanovení.
- 7) Nesplňuje-li žaloba ani pak požadavky stanovené v § 175k odst. 2 o. s. ř., je třeba, aby soud, který o žalobě rozhoduje, na tuto žalobu kladl požadavky vymezené ustanovením § 80 písm. c) o. s. ř., včetně povinnosti prokázat naléhavý právní zájem na určení.

K NĚKTERÝM TĚMTO BODŮM MŮJ KOMENTÁŘ:

K bodu 1)

Znění zákona nedává dědickému soudu volnost v tom, komu uloží povinnost podat žalobu, což je věc vzhledem k nutnosti unést důkazní břemeno docela zásadní. Dědický soud tedy musí „prejudikovat“, u kterého z účastníků se mu jeví dědické právo jako méně pravděpodobné. V řadě případů nebude mít dědický soud možnost tuto otázku kvalifikovaně rozhodnout, například bude-li sporné, zda byl zůstavitel v době sepsání závěti způsobilý k právním úkonům. Naopak vždy bych viděl pravděpodobnější dědické právo na straně účastníka, jehož dědické právo je založeno na závěti sepsané notářským zápisem, neboť mu svědčí veřejná listina.

K bodu 3)

Jedná se zřejmě o nejsložitější bod celé problematiky. Judikatura NS až se značným časovým odstupem ovlivnila rozhodování dědických soudů tak, že žalobní petit nelze formulovat na řešení vlastních skutkových sporností zjištěných dědickým soudem (např. zda existovaly důvody vydědění nebo osoba vedla se zůstavitelem společnou domácnost), ale na určení, zda někdo je nebo není dědicem. To vyplývá z toho, že dědic má „své právo“ uplatnit žalobou. I když se tedy jedná o skutkovou spornost, ve sporném soudním řízení musí být rozhodnuto o samotném dědickém právu.

Otázkou však je, jak formulovat žalobní petit. NS dává možnost pozitivního vymezení (je dědicem) i negativního vymezení (není dědicem), přičemž právě pozitivní vymezení se mně jeví jako velmi problematické. Nepovažuji za správné, aby výrok rozsudku vydaného na základě žaloby podané podle § 175k odst. 2 o. s. ř. pouze stanovil, že určitá osoba je dědicem zůstavitele. Podle mne by takový výrok soud rozhodující o žalobě (dále v textu jen „sporný soud“) neměl vydat, neboť toto určení je věcí až konečného rozhodnutí v řízení o dědictví podle § 175q o. s. ř. (ale ani tady výrok nebude znít, že je někdo dědicem, ale že nabyl nějaký majetek). Snadno si představit problémy vzniklé tím, že osoba, jíž svědčí rozsudek soudu o tom, že je dědicem po zůstaviteli, se bude domáhat u jiných osob toho, aby jí byl vydán majetek zůstavitele (nebo byla zaevidována jako vlastník tohoto majetku) bez toho, aniž by bylo dokončeno řízení o dědictví. Po třetích osobách nelze požadovat, aby byly natolik znalé dědického práva, aby takový výrok soudu dokázaly správně „vyhodnotit“. Přikláněl bych se tedy spíše k tomu, aby byl odkaz na soud formulován obsáhleji (k tomu viz příklady níže). Doporučoval bych, aby určení, že někdo je nebo není dědicem, bylo vždy ve výroku ještě doplněno o to, z jakého titulu má dědické právo sporný soud zkoumat. Jen tak se zajistí, že příslušná spornost bude řešena jednou provždy a sporný soud se nebude muset zabývat skutečnostmi, které sporné nejsou (např. způsobilostí pořizovatele závěti k právním úkonům).

K bodu 5)

V řízení o dědictví musí být vhodnou formulací výroku rozhodnutí podle § 175k odst. 2 o. s. ř. zajištěno, aby v případě neúspěšné žaloby nebo v případě nepodání žaloby bylo zřejmé, s kterými dědici má být v řízení pokračováno, pří-

padně jaký mají dědický titul. Zajímavé je, že zatímco v případě postupu podle § 175k odst. 1 o. s. ř. NS předpokládá vydání rozhodnutí, v případě postupu podle § 175k odst. 2 o. s. ř. se vydání rozhodnutí nepředpokládá. To se mně nezdá vhodné v případě, když účastník odkázaný k podání žaloby tuto žalobu nepodal a jiný dědický titul mu nespovídá. Pak bych vydal rozhodnutí o ukončení jeho účasti v řízení, byť to z formulace „soud pokračuje v řízení bez zřetele na tohoto dědice“ přímo nevyplývá.

K bodu 6)

V tomto závěru se jaksi samozřejmě předpokládá, že sporný soud bude vědět lépe než dědický soud, jak má být žalobní petit formulován. To je pro mne nepřijatelné – vždyť jedině dědický soud zná nejlépe stav řízení a musí vědět, jaký výrok sporného soudu mu v dalším řízení „pomůže“. V praxi tato zásada může znamenat, že když sporný soud dojde k závěru, že usnesení vydané podle § 175k odst. 2 o. s. ř. nespĺňuje „požadavky vymezené tímto ustanovením“ (jaké to jsou vlastně požadavky a kde je jistota, že se tento soud bude přesně řídit judikaturou NS?), povolí žalobu na jiné určení, než stanovil dědický soud, kterému potom výsledek sporného řízení nemusí být vůbec k ničemu.

K bodu 7)

Má poznámka souvisí s tím, co jsem uvedl u předchozího bodu. Je-li podána žaloba týkající se určení dědického práva podle § 80 písm. c) o. s. ř., která nemá podklad v rozhodnutí dědického soudu podle § 175k odst. 2 o. s. ř., měla by být podle mne zamítnuta, neboť při současně probíhajícím řízení o dědictví nemůže být dán naléhavý právní zájem.

PŘÍKLADY POSTUPU PODLE § 175K ODS. 2 O. S. Ř.

Jednoduchým příkladem aplikace § 175k odst. 2 o. s. ř. může být stav, když je v řízení namítána neplatnost univerzální závěti proto, že nabyta sepsána vlastní rukou zůstavitele nebo že zůstavitel nebyl k pořízení závěti s ohledem na duševní stav způsobilý. To je podle mne vždy řešitelné odkázáním toho, kdo neplatnost závěti namítá, k podání žaloby na určení, že *osoba uvedená v závěti není dědicem ze závěti zůstavitele ze dne ...* Pokud žalobce s žalobou neuspěje nebo ji nepodá, dědictví se dál projednává s osobou ustanovenou za dědice v závěti.

Obtížnější to bude v případě, když se závěť bude týkat jen části majetku zůstavitele. Pak může být dále účastníkem řízení i ten, kdo s žalobou neuspěl nebo ji nepodal – to v případě, že se jedná o zákonného dědice, který má nárok na část dědictví, o níž nebylo závěti pořízeno. Podobná situace nastane v případě, kdy je závěť pořízeno o veškerém majetku, je zde však neopomenutelný dědic, který se dovolává neplatnosti závěti pro formální vady a současně podle § 479 ObčZ. Pokud tento dědic s žalobou založenou na formální neplatnosti závěti neuspěje nebo ji nepodá a dovolá se neplatnosti závěti ve smyslu ustanovení § 479 ObčZ, bude stejně dědit vedle závětního dědice a v řízení s ním bude pokračováno. V tomto případě by byla žaloba na to, že je tento žalobce dědicem, nesmyslná, neboť pro tento výrok soudu by stačilo, aby se žalobce dovolal neplatnosti závěti podle § 479 ObčZ.

V případě, že se někdo domáhá dědického titulu na základě vedení společné domácnosti se zůstavitelem, mohl by žalobní petit znít např. tak, že žalobce *je dědicem zůstavitele z toho titulu, že se zůstavitelem žil nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a z toho důvodu o společnou domácnost pečoval*. Pokud s žalobou neuspěje nebo ji nepodá, dědictví se dál projedná s ostatními zákonnými dědici.

Dosti časté jsou spory, zda došlo platně k vydědění potomka zůstavitele, neboli zda důvody vydědění existovaly nebo ne. K vydědění přitom zpravidla dochází se současným určením dědiců v jedné listině. Je zřejmé, že k podání žaloby bude zpravidla odkázána vyděděná osoba, zvláště pokud bude listina o vydědění sepsána ve formě notářského zápisu. I v tomto případě je problém, jak žalobní petit formulovat. Když by sporný soud rozhodl, že žalobce je dědicem na základě zjištění, že důvody vydědění nebyly dány, nebylo by toto rozhodnutí správné, neboť dědicem se tato osoba stane až pokud se dovolá neplatnosti závěti podle § 479 ObčZ, a to se u sporného soudu zpravidla nestane, a je otázkou, jestli by to vůbec bylo možné. Žalobní petit bych tedy v tomto případě formuloval např. tak, aby bylo určeno, že *existuje právo vyděděného potomka podle § 479 občanského zákoníku na dědictví bez ohledu na jeho vydědění učiněné zůstavitelem v listině ze dne ...*

ZÁVĚR

Domnívám se, že při rozhodování soudů v této problematice by se měla ctít zásada, že rozhodnutí o pozitivním vymezení dědického práva v tom smyslu, že je někdo dědicem bez širšího vymezení přímo ve výroku rozhodnutí, může být učiněno jen v řízení o dědictví. Závěr NS o tom, že rozhodnutí sporného soudu platí jen do doby, než jsou zjištěny jiné zásadní skutečnosti (např. je v řízení zjištěna další závěť), podporují názor, že ve sporném řízení je třeba se jednoznačným závěru o tom, kdo je dědicem, spíše vyhýbat.

Obtížnost postupu podle současné úpravy spočívá v tom, že se v řízení předpokládá činnost dvou soudů – dědického a sporného. Nutné to je podle jednoho z dalších závěrů NS proto, že v nesporném řízení o dědictví nemá soud z procesního hlediska možnost objasňovat sporné skutečnosti, s čímž podle mne nelze souhlasit. Vždyť dědický soud má k dispozici stejné procesní nástroje (platí pro něho celý o. s. ř.) jako sporný soud. Ostatně v řízení o dědictví může stejně nastat situace, kdy musí dědický soud s konečnou platností vyřešit spornou skutkovou skutečnost. Podle rozhodnutí NS sp. zn. 30 Cdo 889/2002 není možné při rozhodování o započtení podle § 484 ObčZ postupovat podle § 175k o. s. ř., neboť se nejedná o spor o dědické právo, a spor tedy s konečnou platností musí řešit dědický soud.

Uspokojivým řešením současného stavu by podle mne mohlo být jen provedení takové novelizace současné úpravy, která by zajistila, aby v řízení o dědictví byl činný od počátku do konce jen jeden soud – soud vedoucí řízení o dědictví. To by ve většině případů mohlo znamenat i podstatné zrychlení těchto komplikovaných řízení. ■

Co nového přinese novela zákona o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

JUDr. Daniela Šustrová

Poslanecká sněmovna na své zářijové schůzi schválila novelu zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem (dále jen „zákon o zápisech“). Byla tak dovršena déletrvající snaha dosáhnout změn, které se ve svém důsledku dotknou všech, kteří s katastrem nemovitostí přicházejí do styku. Co nového nás tedy **od 1. 1. 2012** čeká?

NÁVRH NA VKLAD – NOVÝ POPLATEK A POVINNÝ FORMULÁŘ

Vkladové řízení čekají dvě velké změny, které pocítí všichni navrhovatelé vkladu práva do katastru. Správní poplatky za návrh na vklad tak, jak je známe v současné podobě¹ a které jsou stejné od roku 1994, se zvýší na dvojnásobek a od 1. ledna 2012 bude správní poplatek ve výši **1000 Kč za návrh na vklad**.

Účinností novely zákona o zápisech se návrh na zahájení řízení o povolení vkladu bude podávat **na stanoveném formuláři**, přičemž vzory formulářů návrhu na zahájení řízení o povolení vkladu do katastru stanoví vyhláška.

Povinné vkladové formuláře budou k dispozici v elektronické i písemné podobě. Elektronický formulář bude interaktivní, uživatelsky komfortní jako nákupní košík při elektronickém nakupování a bude možné jej vyplnit prostřednictvím volně přístupné webové aplikace. Sama webová aplikace bude umět uchovat vyplněná data potřebná pro zápis do katastru nemovitostí již po samotném vyhotovení formuláře, což bude významně přispívat k urychlení proce-

sů při samotném vkladovém řízení a bude tak dán prostor i k dalšímu rozvoji elektronizace celého vkladového řízení. Bonusem navíc je pak očekávané snížení chybovosti předkládaných návrhů na vklad, jejich jednotnost, srozumitelnost a přehlednost.

Nově uložená povinnost, která stíhá účastníky vkladového řízení předkládat návrh na stanoveném formuláři, je průlomová a znamená zásadní odklon od dosavadní praxe, kdy si účastníci vkladového řízení mohou napsat návrh na vklad práva vlastnoručně, a to téměř do slova a do písmene, tedy vlastními slovy i vlastní rukou. Odborná i laická veřejnost by měla mít dostatečný čas se na tak závažnou změnu připravit a změnu přijmout. Z tohoto důvodu je v přechodných ustanoveních novely zákona uvedeno, že ještě rok od účinnosti zákona o zápisech bude možné podávat návrhy na vklad bez použití formuláře, což jinak řečeno znamená, že od 1. 1. 2012 budou formuláře doporučeny a od 1. 1. 2013 povinné.

JUDr. Daniela Šustrová

▪ vedoucí Kanceláře úřadu
Katastrálního úřadu pro hlavní
město Prahu

ŽALOBA PROTI ZAMÍTAVÉMU ROZHODNUTÍ

Nejsou-li splněny podmínky pro vklad, katastrální úřad návrh zamítne s tím, že rozhodnutí o zamítnutí vkladu se doručuje všem účastníkům řízení, přičemž proti rozhodnutí o zamítnutí není přípustný opravný prostředek podle správního řádu. Proti zamítavému rozhodnutí se však lze bránit a lze podat žalobu podle části páté občanského soudního řádu, přičemž nově bude možné **podat žalobu ve lhůtě 30 dnů**² od doručení rozhodnutí o zamítnutí. Tato doba je podle dosavadních poznatků a praxe plně dostatečná pro podání žaloby, neboť sami účastníci zpravidla velmi rychle vědí, zda budou brojit proti zamítavému rozhodnutí katastrálního úřadu. Kratší lhůta rovněž odpovídá platné právní úpravě o řízení před soudy a přispěje k vyřizování navazujících řízení v příznivějších lhůtách.

Další řízení o povolení vkladu, týkající se těchž nemovitostí jako rozhodnutí o zamítnutí vkladu, se po dobu stanovenou pro podání žaloby proti zamítnutí, a pokud je žaloba podána,

¹ Nyní je správní poplatek ve výši 500 Kč za návrh na vklad, položka č. 120 přílohy k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.

až do dne, kdy je příslušnému katastrálnímu úřadu doručeno pravomocné rozhodnutí soudu ve věci vkladu, přerušují. Jedně tímto postupem lze účinně zabránit případným škodám, ke kterým by mohlo dojít a které v případě nemovitostí mohou být značné.

ZMĚNY U ZÁZNAMŮ

Záznamem se do katastru zapisují práva, která vznikla, změnila se či zanikla ze zákona, rozhodnutím státního orgánu, příklepem licitátora, vydržením, přírůstkem a zpracováním. Nově se bude při zápisu záznamem zjišťovat,³ zda předložená listina **navazuje na dosavadní zápisy v katastru**. Tato změna umožní katastrálním úřadům nepublikovat na výpisech z listů vlastnictví duplicitní zápis vlastnictví tak, jak je tomu dosud⁴ a zároveň tím není dotčena možnost podat u soudu určovací žalobu. Vracíme se tak k v minulosti prověřené a osvědčené zásadě, že každý zápis ve veřejném seznamu nemovitostí musí navazovat na předchozí zápisy.⁵

Zjistí-li katastrální úřad, že listina předložená k zápisu záznamem není způsobilá k vykonání zápisu záznamem, **vrátí listinu tomu, kdo ji předložil**. Podle dosavadní právní úpravy měla být vrácena tomu, kdo ji vyhotovil, což se však postupem času ukázalo jako velmi nepraktické, neboť řada vyhotovitelů listin, které jsou nyní předkládány k zápisu, již neexistuje (např. státní notářství, zaniklé peněžní ústavy apod.), a katastrální úřady i tak zpravidla vracely záznamové listiny předkladateli nebo tomu, v jehož právním zájmu bylo, aby zápis záznamem byl proveden.

POZNÁMKA SPORNOSTI A ZÁPIS EXEKUCE

Novela zákona o zápisech přináší zcela nový institut, a sice **poznámku spornosti**. Katastrální úřad na základě doručeného oznámení soudu o podané žalobě nebo k doloženému návrhu žalobce запиše v jeho prospěch poznámku spornosti, jestliže je podána žaloba o určení, zda vlastníkem evidované nemovitosti v katastru je někdo jiný, než kdo je zapsán, nebo zda právní úkon, na jehož základě má být zapsáno právo do katastru, je neplatný či zrušený. Sama o sobě zapsaná poznámka spornosti nevyvolá přerušení řízení o povolení vkladu práva v případě, že byla zapsána dříve, než byl podán návrh na vklad, neboť o zapsané poznámce spornosti účastníci vkladového řízení mohli předem vědět a nahlédnutím do katastru se mohli seznámit se skutečností, že žaloba byla podána a mohli i zvážit všechna rizika spojená s realitní transakcí. V případě, že poznámka spornosti bude zapsána až po podání návrhu na vklad, nebude řízení přerušeno jen tehdy, pokud s tím účastníci řízení vysloví souhlas. Tím bychom se mohli zbavit šikanózních žalob, které čas od času musíme v katastru evidovat a které ve vkladovém řízení nemůžeme přezkoumávat.

Ačkoliv od účinnosti novely exekučního řádu č. 347/2007 Sb. platí, že je-li nařízena **exekuce, ve které jako povinný vystupuje stát**, není stát nijak omezen v nakládání s nemovitostí, přesto se v katastru poznámka o vedení exekuce zapisuje. Vlastní evidovaná poznámka nemá omezující charakter, přesto

však, je-li publikována ve veřejném seznamu nemovitostí, může budít zdání, že stát v nakládání se svými nemovitostmi omezen je. Novela zákona o zápisech tento nedostatek napravuje a **poznámka o nařízení exekuce v případě, kdy je povinným stát, se v katastru nebude evidovat**.

A DALŠÍ ZMĚNY

- řízení o povolení vkladu je zahájeno okamžikem doručení písemného návrhu účastníka řízení katastrálnímu úřadu
- není nutné předkládat výpis z obchodního rejstříku, pokud je možné potřebný údaj zjistit dálkovým přístupem
- není nutné předkládat nabývací listiny prokazující oprávnění nakládat s nemovitostí před 1. 1. 1993
- možnost výmazu zástavních práv převzatých z pozemkové knihy na základě vyvratitelné domněnky – povinná forma notářského zápisu

Novela zákona o zápisech přináší významné změny, které stojí za povšimnutí. Koneckonců katastr nemovitostí je významným veřejným seznamem, kterému je dobré věnovat patřičnou pozornost, a to nejen v souvislosti s přicházejícím novým občanským zákoníkem a v závislosti na něm s novým katastrálním zákonem,⁶ jehož již nyní připravovaný věcný záměr avizuje další novinky. Je jisté, že superficiální princip ovlivní veřejný seznam nemovitostí, stejně jako to, že se k nemovitostem bude zapisovat více práv, než jsme dosud byli zvyklí. S novým občanským zákoníkem a novým katastrálním zákonem budeme v katastru publikovat vlastnické právo, právo stavby, věcné břemeno, zástavní právo, budoucí zástavní právo, podzástavní právo, předkupní právo, právo nezbytné cesty, výměnek, budoucí výměnek, přídatné spoluvlastnictví, správu svěřeneckého fondu, výhradu vlastnického práva, právo zpětné koupě, zákaz zcizení nebo zatížení sjednaný jako věcné právo, výhradu práva lepšího kupce, ujednání o koupi na zkoušku, nájem, pacht a vzdání se práva na náhradu škody na pozemku. Ale o tom až příště. ■

Článek byl uveřejněn v Bulletinu advokacie č. 11/2011 a je přetištěn s laskavým svolením autorky a redakce Bulletinu advokacie.

- 2 Nyní je lhůta 60 dní.
- 3 Návrh novely § 8 odst. 1 zákona o zápisech: „Katastrální úřad zjistí, zda je předložená listina bez chyb v psaní nebo počtech a bez jiných zřejmých nesprávností a zda navazuje na dosavadní zápisy v katastru.“
- 4 § 45 odst. 3 vyhl. č. 26/2007 Sb., v platném znění: „Je-li katastrálnímu úřadu postupně doručeno více pravomocných rozhodnutí a jiných listin, jimiž je katastrální úřad vázán, z nichž každá svědčí o vlastnictví jiné osoby k téže nemovitosti, vyjádří katastrální úřad v katastru tuto okolnost duplicitním zápisem vlastnictví.“
- 5 § 21 zákona č. 95/1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách (Obecní knihovní zákon): „Zapisovat se může jen proti tomu, kdo jest toho času, kdy se žádá, zapsán v pozemkové knize za vlastníka nemovitosti nebo práva, ve příčině kterých se má zápis státi, nebo se alespoň zároveň za vlastníka vložil nebo zaznamenal (§ 432 ob. z. obč.)“
- 6 Zákon č. 344/1992 Sb., v platném znění.

Advokátní společnosti

JUDr. Ing. Michael Sáblik

Přestože výkon advokacie je, stejně jako ostatní podobné profese, osobní podnikání podle zvláštních předpisů, jehož základem je osobní odpovědnost takto podnikající osoby, umožnil zákon o advokacii, aby advokáti mohli vykonávat advokacii jako společníci společnosti.

Zákon o advokacii číslo 85/1996 Sb. od svého počátku umožňoval to, aby advokáti mohli vykonávat advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti, pokud předmětem podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie a jejími společníky jsou pouze advokáti. Proti tomuto způsobu výkonu advokacie jistě není co namítat. Vlastní koncepce veřejné obchodní společnosti je založena na osobní účasti podnikajících osob. Její zákonná definice, tedy společnosti, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem, přímo vyzývá k tomu, aby touto formou docházelo ke sdružování advokátů. Vlastní odpovědnost za závazky společnosti pak poskytuje případným věřitelům stejné garance jako tehdy, pokud advokát vykonává advokacii sám, kdy též odpovídá za své závazky celým svým majetkem.

Od 1. 4. 2006 však zákon o advokacii umožnil to, aby advokáti mohli vykonávat advokacii nejen jako společníci veřejné obchodní společnosti, ale též jako společníci komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným, též za předpokladu, že předmětem podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie a jejími společníky jsou pouze advokáti. A při těchto dalších formách podnikání nastávají různé problémy.

V případě komanditní společnosti jsou podle § 101 obchodního zákoníku určeni statutárním orgánem pouze komplementáři. K obchodnímu vedení jsou podle § 97 obchodního zákoníku oprávněni též pouze komplementáři. Pokud zákon přímo určuje, že všemi společníky společnosti musí být pouze advokáti, musí být též některý z advokátů komanditistou. Zde pak již nastává poněkud problém, když podle obchodního zákoníku komanditista není statutárním orgánem. Zákon o advokacii totiž stanoví, že advokáti, kteří jsou společníky společnosti, vykonávají advokacii jménem společnosti a na její účet. Tedy vůbec nerozlišuje, že v případě komanditní společnosti komanditista není vůbec statutárním orgánem a tedy by vůbec jménem této společnosti neměl jednat.

Ještě podivnější je pak ustanovení, že advokáti mohou vykonávat advokacii jako společníci společnosti s ručením

omezeným. Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je podle obchodního zákoníku pouze jednatel.

Zákon o advokacii sice stanoví, že jednatel společnosti s ručením omezeným může být jmenován pouze z řad jejích společníků, ale je otázka, co vlastně jednatel v takové společnosti může dělat. Pokud předmětem podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie a advokáti mohou vykonávat advokacii jako společníci takové společnosti, dostáváme se do uzavřeného kruhu, ve kterém pro jednatele v rámci podnikání takové společnosti není místo.

Tolik pouze na okraj. Pokud se ještě více zaměříme na společnost s ručením omezeným, přichází další problémy, které se mohou týkat i notářů v případě, že se bude projednávat dědictví po advokátu, který byl společníkem takové společnosti.

Podle obchodního zákoníku se obchodní podíl dědí a společenská smlouva může dědění obchodního podílu vyloučit. Podle zákona o advokacii však dědicem obchodního podílu ve společnosti může být jen advokát, přičemž právo dědice, který není advokátem, na vyplacení vypořádacího podílu podle zvláštních právních předpisů tím není dotčeno. Zde tedy dochází k vyloučení dědického práva pro dědice, který není advokátem, přímo ze zákona. Je sice poněkud zvláštní, aby předmět dědictví byl závislý na tom, jaké vlastnosti má dědic, ale při výkladu, že zákon o advokacii je ve vztahu k obchodnímu zákoníku *lex specialis*, asi ne nemožné. Konec konců přesto, že obchodní zákoník stanoví, že společenská smlouva může dědění obchodního podílu vyloučit, judikatura dospěla k závěru, že společenská smlouva může možnost připuštění dědění ponechat na rozhodnutí valné hromady (viz usnesení Nejvyššího soudu ČR č. 29 Odo 573/2006).

Ustanovení o nemožnosti dědění obchodního podílu dědicem, který není advokátem, ale nebylo do 31. 8. 2009 až tak problematické. Zákon totiž stanovil, že na společnost s ručením omezeným, založenou za účelem výkonu advokacie, se nevztahuje ustanovení zvláštního právního předpisu umožňujícího založení společnosti s ručením omezeným jednou osobou, a pokud společnost s ručením omezeným založená za účelem výkonu advokacie má méně než 2 společníky, advokátní komora bezodkladně poté, co se o této skutečnosti dozvěděla, podá podle zvláštního právního předpisu návrh soudu na zrušení společnosti a její likvidaci, popřípadě soud společnost zruší a nařídí její likvidaci i bez návrhu. Nemohlo tedy dojít k tomu, aby advokát zemřel jako jediný společník takové společnosti.

Od 1. 9. 2009 však toto ustanovení, zakazující, aby společnost s ručením omezeným založená za účelem výkonu advokacie

JUDr. Ing. Michael Sáblik

- notářský kandidát
- trvalý zástupce JUDr. Věry Sáblikové, notářky v Praze

měla pouze jednoho společníka, bylo ze zákona vypuštěno. Od tohoto okamžiku se také začaly hojně vyskytovat společnosti s ručením omezeným, které za účelem výkonu advokacie zakládá a jako společník dále funguje jen jeden advokát. Jaký je ale důsledek onoho ustanovení, že dědicem obchodního podílu ve společnosti může být jen advokát. Obchodní zákoník, který připouští možnost vyloučení dědění obchodního podílu, zcela logicky stanoví, že vyloučit dědění nejde v případě, že společnost má pouze jednoho společníka. Zákon o advokacii však kategoricky vylučuje, aby dědicem obchodního podílu byl dědic, který není advokátem. Naskytá se tedy otázka, co bude zahrnuto do dědického řízení v případě, že dědicem není advokát. Pokud budeme trvat na tom, že je předmětem dědického řízení pouze vypořádací podíl, stane se ze společnosti, jejíž jediný společník zemřel, společnost bez společníka. Jaký bude její další osud je otázka. Podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku může soud rozhodnout o zrušení společnosti a o její likvidaci z důvodu, že společnost smrtí jediného společníka – advokáta pozbyla oprávnění k podnikatelské činnosti. Komu však bude připadat likvidační zůstatek zákon neřeší. Logický závěr by byl, že likvidační zůstatek by měl připadnout dědici (dědicům). Jenže likvidační zůstatek náleží podle obchodního zákoníku společníkům, ale těmi se dědici, kteří nejsou advokáti, stát nemohou. Pokud se tedy budeme striktně držet dikce zákona, pak pokud žádný z dědiců není advokátem, dědicům připadne nárok na vypořádací podíl a po zrušení společnosti soudem a její likvidaci jakožto společnosti bez společníka likvidační zůstatek připadne státu. Je otázkou, zda takovýto konec zákonodárce domyslel, zejména pak s ohledem na to, že vypořádací podíl se dá určit dvěma způsoby. Záleží na tom, co stanoví společenská smlouva. Pokud se vypořádací podíl určuje z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce, pak je zde naděje, že by se vypořádací podíl a podíl na likvidačním zůstatku mohly hodnotově podobat. Pokud se však vypořádací podíl určuje z hodnoty vlastního kapitálu, zjištěného z účetní závěrky, je značná pravděpodobnost, že vypořádací podíl a případný podíl na likvidačním zůstatku budou mít značně rozdílnou hodnotu.

Sama okolnost, že dědicem obchodního podílu nemůže být jiná osoba než advokát, ale může způsobovat jiné problémy. Vezměme například advokátní společnost, která má dva společníky, každý má vklad ve výši 100 000 Kč. Tato společnost funguje delší dobu a její společníci se dohodnou, že celý nerozdělený zisk použijí na zakoupení např. nemovitosti, ve které budou provozovat svoji činnost. Jejím zakoupením získá společnost značný nemovitý majetek, ale použitím nerozděleného zisku dojde ke snížení vlastního kapitálu. Vlastní kapitál je vlastně tvořen vklady společníků, nerozděleným ziskem a rezervním fondem. Rozpuštěním celého nerozděleného zisku do majetku společnosti pak ve vlastním kapitálu zůstanou de facto pouze vklady společníků. Tak může dojít k tomu, že vlastní hodnota čistého obchodního majetku společnosti může být v řádech milionů, ale hodnota vlastního kapitálu bude pouze 200 000 Kč. Pokud ve společenské smlouvě není zvláštního ustanovení o určení vypořádacího podílu, určí se hodnota vypořádacího podílu z vlastního kapitálu. Výše vypořádacího podílu pak může být mnohonásobně nižší než hodnota obchodního podílu zemřelého společníka.

Potom může dojít k tomu, že se bude předmět dědictví v rámci jednoho dědického řízení značně měnit. Uvažujme, že zemřelý advokát po sobě zanechal pouze jednoho dědice, syna, který není advokátem. Předmětem dědického řízení týkající se této společnosti pak bude pouze vypořádací podíl, určený z vlastního kapitálu, tedy majetek v hodnotě 100 000 Kč. Tento syn, například proto, že má dvě děti, z nichž jedno je advokátem, dědictví odmítne, aby toto dítě mohlo nabýt přímo obchodní podíl ve společnosti. Tímto odmítnutím ale může dojít ke zvýšení obvyklé ceny dědictví, neboť hodnota obchodního podílu, s ohledem na majetek společnosti, může být např. 2 000 000 Kč. Je tedy úžasné, že postoj dědice může takto ovlivňovat hodnotu dědictví.

V uvažovaném případě však může dojít při dalším vývoji k dalším kuriózním situacím. Pokud oba pozůstalí vnuci dědictví neodmítnou, pak při uzavírání dědické dohody mají oba dědici v zásadě nerovné postavení. Pokud nabude vnuk – advokát obchodní podíl v uvažované společnosti, nabude majetek v hodnotě 2 000 000 Kč. Pokud by však, řekněme dědictví týkající se této společnosti, měl nabýt dědic, který advokátem není, tento nabude pouze vypořádací podíl, tedy majetek v hodnotě 100 000 Kč. Pokud nedojde k uzavření dědické dohody, soud potvrdí nabytí dědictví oběma těmto vnukům stejným dílem. Protože však advokátem je pouze jeden z nich, nemůže potvrdit nabytí obchodního podílu, ale pouze nabytí vypořádacího podílu. To znamená, že by každému vnukovi připadla částka 50 000 Kč. Opět zde tedy obvyklá cena dědictví bude záviset na chování dědiců, tedy na tom zda a jakou dohodu o vypořádání dědictví uzavřou. Je velmi pravděpodobné, že v takovém případě zřejmě bude směřovat jednání obou dědiců k tomu, že uzavřou dědickou dohodu, podle které podíl ve společnosti nabude dědic advokát a druhému dědici vyplatí na dědický podíl peněžní částku. V takovém případě by v dědickém řízení bylo více než vhodné, aby bylo usnesení podle § 175o o. s. ř. spojeno s usnesením podle § 175q o. s. ř., právě kvůli možné změně obvyklé ceny dědictví v průběhu řízení.

Obecně vzato nová úprava sdružování advokátů může přinést jisté problémy nejen pro advokáty samotné, ale i pro jiné, např. pro účastníky dědických řízení a pro notáře, kteří jsou v nich ustanoveni soudními komisaři. Na druhou stranu je ale třeba připustit, že může přinášet i výhody. V případě, že advokát jako společník advokátní společnosti s ručením omezeným nebo jako komanditista advokátní komanditní společnosti, způsobí svojí činností škodu, pak za ni neodpovídá svým osobním majetkem, ale za tuto škodu odpovídá přímo společnost. Advokát tedy o svůj osobní majetek nepřijde. Ten, jemuž byla škoda způsobena, však může z této situace také těžit. Minimální výše pojistného plnění u samostatně podnikajícího advokáta jsou 3 miliony. V případě pojištění advokátních společností je limit pojištění odpovědnosti za způsobenou škodu ve výši minimálně 50 milionů za každého společníka společnosti s ručením omezeným a 10 milionů za každého komanditistu komanditní společnosti. Toto minimální pojištění advokátních společností pak může dávat poškozenému větší naději na úhradu škody než tehdy, pokud by advokát za škodu odpovídal svým osobním majetkem. ■



Použití znaleckých posudků v řízení o dědictví s přihlédnutím ke změnám po 1. 9. 2011

JUDr. Kateřina Břejlová,
JUDr. Adéla Matějková

S účinností od 1. září 2011 došlo zákonem č. 218/2011 Sb., kterým se mění zejména zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, mimo jiné též ke změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Novela přinesla zásadní změnu v provádění a hodnocení důkazů v rámci občanského soudního řízení v případech, kdy rozhodnutí soudu závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí.

Tato novinka se týká samozřejmě též činnosti notářů, kteří jsou jakožto soudní komisaři pověřováni prováděním úkonů v rámci řízení o dědictví, neboť jejich úkony se v dědictvém řízení považují za úkony soudu. S ohledem na zaměření tohoto časopisu se bude následující příspěvek zabývat praktickými dopady shora uvedené novely na činnost soudního komisaře v dědictvém řízení.

S novelou občanského soudního řádu účinnou k 1. 7. 2009, kterou přešla na soudní komisaře v dědictvých řízeních též rozhodovací pravomoc, došlo v uvedené oblasti k výraznému omezení využívání znaleckých posudků jako pravidelného způsobu ocenění nemovitostí a zjištění obvyklé ceny ve smyslu ustanovení § 175o o. s. ř., když tento přístup do té doby jednoznačně preferovaly soudy.

Na místo toho začala být obvyklá cena zjišťována jinými důkazními prostředky, jako jsou účastníky předkládaná odborná vyjádření například realitních kancelářů, obecné přehledy průměrných cen vypracovaných vlastním nákladem notářskými kancelářemi ve větších městech pro byty (dle různých ukazatelů, např. lokalita, právní důvod užívání – tj. vlastnictví, členství v družstvu, velikost bytu, umístění v budově, stáří nemovitosti, stavební materiál, existence výtahu apod.) zpravidla ve spojení se souhlasným prohlášením účastníků o obvyklé ceně těchto práv. Tento přístup odpovídá nespornému charakteru dědictvového řízení. Současně nemá dopad na postavení věřitelů zůstavitele, kteří jsou účastníky dědictvového řízení jen ve výjimečných případech vyplývajících ze zákona, a tudíž nejsou usnese-

ním vydaným v řízení o dědictví, jehož nejsou účastníky, vázáni.

Jednou z povinností soudního komisaře v dědickém řízení je určení obvyklé ceny majetku náležejícího do dědictví v době smrti zůstavitele podle § 175o odst. 1 o. s. ř. Podle konstantní judikatury se obvyklou cenou majetku rozumí cena, za kterou bylo možno v době smrti zůstavitele tento majetek prodat (zjednodušeně tedy cena tržní) s dodržáním případných cenových předpisů platných v době zůstavitelovy smrti, přičemž před novelizací občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 30/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001 se zjišťovala obsahově totožná cena obecná.¹

Určení konkrétního způsobu zjištění obvyklé ceny závisí na tom, zda je třeba k jejímu posouzení odborných znalostí. V některých státech je tato zásada prolomena či značně modifikována, viz např. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci http://ec.europa.eu/civiljustice/evidence/evidence_cze_cs.htm.

Odborných znalostí bude zapotřebí nejčastěji u posouzení obvyklé ceny nemovitostí, bytů a nebytových prostor, družstevních bytů, uměleckých děl, sbírek, obchodního podílu či podniku zůstavitele.

Obecně není nutno dokazovat běžné znalosti a skutečnosti získané výchovou a vzděláváním, které má každý člověk, tj. skutečnosti obecně známé, tzv. notoriety. Předmětem dokazování nemohou být ani právní předpisy uveřejněné ve Sbírce zákonů České republiky, pro které platí zásada *iura novit curia*.

ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ

Odborné vyjádření nemělo a nadále nemá zákonem stanoveny žádné obsahové ani formální náležitosti, může a nemusí být vypracováno soudním znalcem, neboť se nejedná o výsledek znalecké činnosti. Může se jednat též například o odborné vyjádření autobazaru o ceně automobilu nebo o potvrzení ošetřujícího lékaře o způsobilosti účastníka účastnit se soudního řízení. Odborné vyjádření je zpravidla výrazně stručnější, neobsahuje postupy apod., ale jen přímou odpověď na zadanou otázku. Z hlediska důkazního se z povahy věci jedná vždy o důkaz listinou.

Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soudní komisař znalce. Vždy je ale nezbytné, aby všichni účastníci řízení měli dostatečný prostor se vyjádřit k podkladu rozhodnutí.

Lze shrnout, že odborné vyjádření předložené účastníky se využívá zejména tam, kde jsou účastníci řízení ve shodě,

a soud nemá o závěrech odborného vyjádření pochybnosti. V takovém případě odborné vyjádření přispívá k rychlosti a hospodárnosti řízení. Je však nutno upozornit, že v případě potřeby z hlediska dokazování je soudní komisař vždy povinen ustanovit znalce, pokud si to okolnosti případu vyžadují, a to bez ohledu na skutečnost, že náklady posudku převyšují cenu posuzovaného předmětu.²

Naopak drobnější movité věci menší hodnoty, jako je vybavení domácnosti, fotoaparát, mobilní telefon, náradí, turistické vybavení nebo ošacení, se zpravidla oceňují na základě shodného prohlášení účastníků dědického řízení dle § 120 odst. 4 o. s. ř.

PRÁVNÍ ÚPRAVA PROVEDENÍ DŮKAZU ODBORNÝM VYJÁDŘENÍM ÚČINNÁ OD 1. 9. 2011

Lze shrnout, že v právní úpravě účinné do 31. 8. 2011 nebyla stanovena žádná

objektivní kritéria pro osoby, které mohly podat odborné vyjádření. V dědických řízeních se tak v praxi vycházelo např. z vyjádření realitních kanceláří o obvyklé ceně nemovitostí a bytů; jedinou podmínkou zde byl předpoklad, že soudní komisař neměl o jejich správnosti pochybnosti.

Závisí-li nyní po novele § 127 o. s. ř. rozhodnutí soudního komisaře na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá si soudní komisař u orgánu veřejné moci³ odborné vyjádření.

Je třeba zdůraznit, že podle nového znění § 127 o. s. ř. jde o důkaz odborným vyjádřením pouze v případě odborného vyjádření podaného dožadáným orgánem veřejné moci a nikoli tedy v případech např. odborných vyjádření realitních kanceláří o ceně nemovitostí apod.

Odborné vyjádření orgánu veřejné moci je tak prioritním důkazním prostředkem pro prokázání skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že nemožnost podání odborného vyjádření bez úplaty dnes

1 Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4532/2010.

2 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 3. 2000, sp. zn. 9 Co 164/2000.

3 „Orgán veřejné moci je označení pro orgán veřejnoprávní korporace (stát, územně samosprávný celek apod.) či jiného veřejnoprávního subjektu, který má pravomoc a působnost rozhodovat o subjektivních právech a právních povinnostech jemu bezprostředně nepodřízených právních subjektů. Státní orgány dělíme zejména na orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní. Nestátními orgány jsou např. zastupitelstvo a rada obce či starosta (primátor), zastupitelstvo a rada kraje či hejtmán. Pravomoc a působnost orgánů veřejné moci je stanovena zákonem, mohou jednat pouze secundum et intra legem, a neplatí tedy pro ně zásada legální licence.“ Právníký slovník, 3. vydání, 2009, Dušan Hendrych a kolektiv.

znemožňuje požádat o jeho podání soukromé subjekty. Nová právní úprava se proto navrácí k dřívější jednoznačné formulaci, kdy odborná vyjádření byla vyžadována pouze po orgánech veřejné moci.

Z ostatních odborných vyjádření předložených účastníky řízení lze však nadále vycházet a provést je jako listinné důkazy ve smyslu § 129 o. s. ř.

Máme za to, že v dědickém řízení bude institut důkazu odborným vyjádřením orgánu veřejné moci téměř nepoužitelný až na některé výjimky, jako např. žádost o sdělení obsahu příslušné cenové mapy, pokud byla příslušným orgánem veřejné moci vyhotovena (obecním, městským či krajským úřadem, magistrátem statutárního města, úřadem městského obvodu atd.). V dnešní době se s obsahem těchto cenových map lze zpravidla seznámit prostřednictvím internetu, s ohledem na skutečnost, že cenové mapy neposkytují dostatečný důkaz o stavu konkrétní nemovitosti.

ZNALECKÝ POSUDEK

Znaleckou činnost včetně obsahových a zejména formálních náležitostí znaleckého posudku upravuje i nadále zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících v platném znění (dále jen „ZnalZ“) a na něj navazující prováděcí vyhláška č. 37/1967 Sb. v platném znění.

Znalcem ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, je fyzická osoba nebo ústav (vysoká škola, vědecký ústav či pracoviště apod.), kterou do této funkce pro konkrétní obor, odvětví a specializaci – po splnění předepsaných podmínek – jmenoval ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu, který k tomu byl ministrem pověřen. Zmíněný zákon a prováděcí vyhláška stanoví podmínky a způsob jmenování, například požadovanou kvalifikaci, praxi a složení předepsaného slibu zahrnujícího nestrannost a mlčenlivost. Seznamy znalců a tlumočnicků vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec trvalé bydliště, popřípadě sídlo. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti. Oba tyto seznamy jsou veřejné.

Ve smyslu § 24 ZnalZ však může státní orgán ustanovit znalcem i osobu, která není zapsána do seznamu znalců, avšak má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek, pokud není pro některý obor znalec do seznamu zapsán, popřípadě nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést, a v případech, jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.

Takto ustanovený znalec ad hoc musí nejprve složit slib podle § 6 odst. 2 ZnalZ do rukou předsedy okresního soudu (respektive předsedy soudu, u kterého se věc projednává). Soudní komisař může ustanovit znalcem osobu, která není

zapsána do seznamu i tehdy, jde-li o posouzení zvláště složitých odborných otázek. V těchto případech lze nahradit složení slibu písemným prohlášením.

Znalecký posudek je zpravidla na pokyn soudního komisaře vypracován písemně. Formální náležitosti takového posudku upravuje již zmíněný zákon o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhláška. Posudek musí obsahovat alespoň tyto tři části:

- nález, ve kterém znalec popíše skutečnosti, které zkoumal,
- posudek, který obsahuje vlastní odborné posouzení (znalecké závěry),
- znaleckou doložku.

Písemně vyhotovený znalecký posudek má být sešit šňůrou a ta překryta znaleckou pečeti. Strany musí být číslovány. Na poslední straně připojí znalec znaleckou doložku obsahující též údaje o seznamu, ve kterém je znalec zapsán, údaj o oboru a čísle položky, pod kterou je znalecký posudek zapsán v jeho znaleckém deníku.

Posudek může být podán také ústně, a to tak, že při výsledku znalce je nadiktován do protokolu. V takovém případě je však do protokolu nutno uvést též údaje, které mají být obsahem znalecké doložky.

Znalci jsou oprávněni vykonávat znaleckou činnost i mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu jsou zapsáni. K takové volbě dochází zejména tam, kde je vyšší předpoklad hospodárnosti řízení.

Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2011 Sb. uvádí, že novela o. s. ř., coby zákona speciálního k ZnalZ, preferuje ustanovení znalců před ustanovením znaleckých ústavů, s ohledem na hospodárnost a rychlost řízení a též skutečnost, že v seznamu znaleckých ústavů převažují obchodní společnosti. Praxe už tento trend částečně dříve akceptovala.

DOSAVADNÍ JUDIKATURA TÝKAJÍCÍ SE ZNALECKÝCH POSUDKŮ

Důkazy hodnotí soudní komisař podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o. s. ř.). Hodnocení důkazu znaleckým posudkem spočívá zejména v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, se kterými bylo třeba se vypořádat, a zda závěry posudku nejsou v rozporu s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění posudku odpovídá pravidlům logického myšlení.⁴

Soudní komisař může v případě znaleckého posudku hodnotit jen formální stránku, logičnost, úplnost a správnost předpokladů, ze kterých znalec vycházel, a rozsah, ve kterém znalec odpověděl na zadanou otázku. Pokud soudní

4 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001.

komisař konstatuje obsahovou nesprávnost, ta musí vždy vycházet z vadných formálních předpokladů zpracování posudku. Jen v tomto rozsahu může soudní komisař zkoumat správnost odborných závěrů znalce. Od odborného závěru znalce se může odchýlit jen tehdy, pokud svůj postup řádně zdůvodní.

Judikatura týkající se znaleckých posudků vyhotovených dosud jen soudem ustanoveným znalcem je použitelná přiměřeně ve smyslu § 127a o. s. ř. i nadále.

Znalecký posudek může být doplněn výslechem znalce. Slyšení znalce však nemá povahu výslechu svědka a slouží k doplnění či upřesnění již vypracovaného znaleckého posudku. Slyšení znalce nařídí soudní komisař zejména tam, kde je pochybnost o správnosti závěrů znaleckého posudku, a to i v případech, kdyby takovou pochybnost vyvolalo předložené odborné vyjádření, popřípadě nesouhlas některého z účastníků řízení. Pokud to soudní komisař neuzná za vhodné, zejména poté, co po slyšení znalce bude mít pochybnosti za odstraněné, není nutno nařizovat vyhotovení dalšího znaleckého posudku či připustit předložení dalšího znaleckého posudku účastníkem řízení. Zákon nestanoví předpoklady pro vypracování revizního znaleckého posudku. S nepřipuštěním revizního posudku je však nutno se vypořádat v odůvodnění rozhodnutí, jinak takové rozhodnutí může být zrušeno v odvolacím řízení pro nepřezkoumatelnost.⁵

Rozsahem povinnosti soudního komisaře vyhovět návrhům účastníků řízení na doplnění dokazování dalším znaleckým posudkem se zabýval též Ústavní soud ČR ve svém rozhodnutí II. ÚS 252/99. V případě rozporu mezi dvěma znaleckými posudky může soudní komisař rozhodnout o přezkoumání těchto posudků dalším znalcem, popřípadě znaleckým ústavem, v případě, že sám tento rozpor po slyšení obou znalců neodstraní.⁶

Při vyhotovení nového revizního posudku se znalec musí též vyrovnat s předchozím znaleckým posudkem či posudky.⁷ Důvodem pro vyhotovení revizního znaleckého posudku může být, že z posudku nelze poznat, z jakých zjištění znalec vycházel, jak k uvedeným zjištěním dospěl, na základě jakých úvah učinil znalecký závěr, to, že znalec nepřistoupil k zpřesnění jím uváděných údajů, od dílčích závěrů se v konečném vyjádření znalec bez bližšího zdůvodnění odchýlil, dílčí závěry si ve svém souhrnu odporují, nejsou zohledněny skutečnosti, k nimž měl znalec objektivně přihlížet atd.⁸

Ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu⁹ však nelze znalci vytknout, pokud ve znaleckém posudku určil rozpětí ceny. V takovém případě soudní komisař v rámci volného hodnocení důkazů určí cenu v rámci tohoto rozpětí. V daném případě Nejvyšší soud přitakal odvolacímu soudu, který vyšel z ceny vycházející ze středu uvedeného intervalu určeného znalcem s tím, že byl veden zájmem na rozumném a spravedlivém uspořádání vztahu mezi účastníky a dále snahou žádného z nich nezvýhodnit.

PŘÁVNÍ ÚPRAVA PRAVIDEL DŮKAZU ZNALECKÝM POSUDKEM ÚČINNÁ DO 31. 8. 2011

Záviselo-li dříve rozhodnutí soudního komisaře na posouzení skutečností, k nimž bylo třeba odborných znalostí, bylo potřebné podle § 127 o. s. ř.¹⁰ ustanovit po slyšení účastníků znalce. Subsidiárně bylo možné místo znaleckého posudku použít potvrzení nebo odborné vyjádření, avšak pouze za podmínky, že o jejich správnosti neměl soudní komisař pochybnosti.

Každý soudní komisař používal pro ocenění majetku v řízení o dědictví různých způsobů dle vlastního uvážení a konkrétní situace v jednotlivém dědickém řízení. Často se též využívalo znaleckých posudků předložených účastníky, které však neměly váhu znaleckých posudků soudním komisařem ustanoveného znalce dle § 127 o. s. ř., ale byly pouze důkazem listinným ve smyslu § 129 o. s. ř.

Na téma znaleckých posudků a jejich potřebnosti v dědickém řízení při oceňování majetku zůstavitele již bylo napsáno mnoho odborných článků¹¹, tudíž nepovažujeme za nutné se k této diskusi vracet.

V praxi nastávaly také případy, kdy jeden z dědiců předložil znalecký posudek co důkaz listinný, z něhož bylo vycházeno soudním komisařem při určení obvyklé ceny majetku, avšak ostatní dědici s tímto oceněním vyjádřili nesouhlas, byť třeba až ve fázi podání odvolání proti rozhodnutí o urče-

5 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1290/2007.

6 Rc 45/1984 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

7 Obdobně rozhodnutí Nejvyššího soudu SR z 19. 3. 1986, sp. zn. 4 To 9/86.

8 Blíže viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3450/2007.

9 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4532/2010.

10 Pro větší přehlednost uvádíme znění § 127 o. s. ř. před novelou: § 127

- (1) Záviselo-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, ustanoví soud po slyšení účastníků znalce. Soud znalce vyslechné; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výslechu znalce může se soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.
- (2) Znalecký posudek je možno také dát přezkoumat jiným znalcem, vědeckým ústavem nebo jinou institucí.
- (3) Účastníkovi, popřípadě i někomu jinému, může předseda senátu uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba.
- (4) Místo posudku znalce lze použít potvrzení nebo odborné vyjádření, o jejichž správnosti nemá soud pochybnosti. Za vydání potvrzení nebo odborného vyjádření náleží finanční úhrada, stanoví-li tak zvláštní předpis.

11 Např. Beránek, V.: K určování obvyklé ceny majetku, zejména nemovitostí, v dědickém řízení, Ad Notam 1/2006.

ní obvyklé ceny té které majetkové položky, odvolací soud rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudnímu komisaři zpět s tím, že je ke zjištění skutkového stavu třeba provést další důkazy, zejména ustanovit znalce dle § 127 o. s. ř., protože rozhodnutí záviselo na posouzení skutečností, k nimž bylo třeba odborných znalostí.

S ohledem na tyto důsledky byli ustanovováni znalci dle § 127 o. s. ř. v dědických řízeních, kde hrozil či reálně existoval spor mezi účastníky o určení obvyklé ceny majetku v řízení o dědictví, ačkoli již byl ve spisu založen znalecký posudek předložený jedním z účastníků. Není třeba jistě zdůrazňovat, že dědické řízení se tímto postupem prodlužovalo a prodražovalo.

PRÁVNÍ ÚPRAVA PROVEDENÍ DŮKAZU ZNALECKÝM POSUDKEM ÚČINNÁ OD 1. 9. 2011

S účinností od 1. září 2011 byl změněn stávající § 127 o. s. ř. a do občanského soudního řádu byl vložen nový § 127a.¹²

V řízeních o dědictví zůstává znalecký posudek (spolu s odborným vyjádřením orgánu veřejné moci) prioritním

12 § 127 o. s. ř. po novele:
§ 127

- (1) Zavisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce. Soud znalce vyslechne; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výslechu znalce může se soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.
 - (2) Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.
 - (3) Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může soud ustanovit k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost.
 - (4) Účastníkovi, popřípadě i někomu jinému, může předseda senátu uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba.
 - (5) Za vydání odborného vyjádření podle odstavce 1 náleží finanční úhrada, stanoví-li tak zvláštní předpis.
- Nový § 127a o. s. ř. zní:
§ 127a

Jestliže znalecký posudek předložený účastníkem řízení má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, postupuje se při provádění tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem. Soud umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.



důkazem, pokud rozhodnutí soudního komisaře závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí. Posun k urychlení občanského soudního, a tím i dědického, řízení nastal zejména vložением nového § 127a o. s. ř. Předložil-li nyní účastník řízení znalecký posudek, který má veškeré náležitosti stanovené zákonem (viz výše) a obsahuje-li navíc doložku znalce o tom, že si je vědom následků (rozuměj trestněprávních) vědomě nepravdivého znaleckého posudku, musí soudní komisař z tohoto znaleckého posudku vycházet a postupovat v řízení tak, jako kdyby šlo o znalecký posudek znalce ustanoveného soudem.

Tímto novým ustanovením tak dochází ke změně důkazní hodnoty znaleckého posudku předloženého účastníkem, který, za předpokladu dodržení všech obsahových náležitostí, není již pouze důkazem listinným, ale má důkazní sílu znaleckého posudku. Již nadále nebude možné, aby druhý účastník pouhou námitkou pravosti či správnosti (pravdi-



vosti) tento znalecký posudek zpochybnil, a soudu tak nezbývalo, než ustanovit jiného znalce k podání znaleckého posudku ve smyslu § 127 o. s. ř. Druhému účastníkovi zůstávají stejné námitky, které by měl i proti každému jinému, tj. soudem ustanovenému, znalci, např. námitka podjatosti, vady posudku spočívající v jeho neúplnosti apod.

Soudní komisař musí umožnit znalci zvolenému účastníkem nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožnit, aby se seznámil s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.

Znalecké posudky předložené účastníkem, za předpokladu, že obsahují všechny náležitosti uvedené v § 127a o. s. ř. tak jsou zrovnoprávněny se znaleckými posudky podanými soudem ustanovenými znalci, což by mělo přispět k větší procesní hospodárnosti a urychlení řízení. Pokud účastník předloží znalecký posudek, který však např. nebude obsahovat doložku znalce o tom, že si je vědom následků

vědomě nepravdivého znaleckého posudku, půjde stále o důkaz listinný se všemi negativními důsledky pro dědické řízení z toho plynoucími. Proto doporučujeme, aby zejména tam, kde hrozí mezi dědici spory, byli účastníci v dědickém řízení, např. již ve fázi předběžného šetření, poučeni o těchto dvou „typech“ znaleckých posudků a byly jim zdůrazněny výhody předložení znaleckého posudku ve smyslu § 127a o. s. ř.

Obdobné ustanovení o odpovědnosti znalce, jaké obsahuje § 127a o. s. ř., bylo již dříve přijato do trestního řádu (blíže viz § 110a tr. ř.).

Je třeba říci, že trestní odpovědnost znalce v občanském soudním řízení v případě podání vědomě nepravdivého posudku existovala již před přijetím nového ustanovení § 127a o. s. ř. V době přípravy tohoto článku vrátil Senát Poslanecké sněmovně novelu ZnalZ, která obsahuje vyšší finanční sankce správní povahy pro znalce, který porušil svou povinnost. Kromě toho znalec odpovídá za škodu, která vznikla účastníkovi řízení tím, že mu soud na základě posudku přiznal nižší plnění.¹³

Z uvedeného vyplývá, že rozsah odpovědnosti znalce se připojením doložky nemění, má však vliv na způsob provedení důkazu znalcem vyhotoveným posudkem. Proto předpokládáme, že znalci uvedenou doložku budou v budoucnu bez dalšího připojovat ke znaleckým posudkům pravidelně, bez výzvy ze strany účastníků řízení.

ZÁVĚR

Použití znaleckých posudků má v praxi zcela zásadní vliv na konečné rozhodnutí soudu. Závěrem můžeme konstatovat, že nová právní úprava by měla přispět k větší efektivitě a hospodárnosti občanských soudních řízení, měla by v případě znaleckých posudků obsahujících doložku dle ustanovení § 127a o. s. ř. a předložených účastníkem řízení odlehčit soudům od vydávání procesních usnesení o ustanovování soudních znalců, usnesení o určování odměn znalcům, určování placení záloh na náklady důkazů a jejich vyúčtování v závěrečné fázi řízení apod., čímž se občanské soudní řízení značně urychlí.

De lege ferenda bychom uvažovaly i nad tím, zda by nebylo vhodné připustit v občanském soudním řízení podávání odborných vyjádření obecně uznávaných nezávislých odborníků, která by byla předložena společně všemi účastníky a měla by důkazní sílu znaleckých posudků, např. za obdobných podmínek, jako je tomu u zvyšování základního kapitálu obchodních společností a družstev podle § 59a obchodního zákoníku. ■

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 883/2006.

Odlišný názor na zpeněžení majetku zůstavitele v likvidaci dědictví mimo dražbu

JUDr. Martina Kasíková



V minulém čísle časopisu Ad Notam byl uveřejněn článek Mgr. Petra Šedivého s názvem „Zpeněžení majetku zůstavitele v likvidaci dědictví mimo dražbu“, ve kterém autor podřizuje zpeněžení zůstavitelova majetku při likvidaci dvěma zásadám. „První zásadou je dosažení co největšího uspokojení co nejširšího okruhu věřitelů, k čemuž povede aktivní přístup soudního komisaře při prodeji majetku zůstavitele za nejvyšší možnou dosažitelnou cenu a druhou je jedna ze základních zásad, kterým je ovládáno o. s. ř., a to zásada hospodárnosti řízení, což v rámci likvidace dědictví znamená zpeněžení v relativně krátkém čase a s vynaložením co možná nejnižších nákladů. Je na soudním komisaři, aby mezi těmito dvěma zásadami našel rovnováhu.“ Autor proto ve svém článku popisuje postupy soudního komisaře, jak rychlými (zejména elektronickými) prostředky zajistit, aby možní zájemci o majetek byli informováni o prodeji, případně jak přímo využít možnosti elektronické aukce.

Domnívám se, že tato koncepce sama o sobě správná není a je třeba zohlednit i další zásadu, která je stěžejní pro fungování právního státu: Postup soudního komisaře, jako osoby vykonávající veřejnou moc, by měl i při nedostatečné právní úpravě, co nejvíce respektovat princip výkonu veřejné moci jen způsobem upraveným přímo v zákoně.

I když ustanovení § 175u odst. 1 o. s. ř. žádné pořadí způsobů zpeněžení nestanoví, myslím si, že zaručují-li ostatní způsoby zpeněžení u běžně prodejných věcí jasné podmínky zákonného postupu pro nalezení zájemce, který je ochoten nabídnout nejvyšší cenu v dražbě, jiné aktivity vybízející k soutěži zájemců, které nejsou zákonem pro soudní komisaře výslovně upraveny, by neměly mít při zpeněžení místo. Nepovažuji za správný názor, podle něhož soudní komisař může prodejem z volné ruky obejít (byť z dobrých důvodů) jinými způsoby předpokládanou a podrobně upravenou dražbu. Tam, kde jsou jasné stanoveny podmínky zpeněže-

ní dalšími způsoby, by měl soudní komisař využít zákonnou úpravu a postupovat podle ní a k prodeji z volné ruky přistoupit až poté, kdy ostatní způsoby neuspěly nebo je nelze z jasně daných důvodů použít (např. prodej minoritního podílu na věci). Tím, že soudní komisař bez výrazně zjevných důvodů přistoupí k prodeji cennějších movitých věcí včetně akcií, nemovitostí či bytů z volné ruky (i když za využití určitých postupů zachovávajících rovnost zájemců), se podle mého názoru vystavuje značnému riziku.

Zpeněžení majetku při likvidaci dědictví je z hlediska postupu soudního komisaře velice ošemetné téma, neboť o způsobu zpeněžení, který soudní komisař zvolil, nevydává žádné rozhodnutí, které by podléhalo opravným prostředkům. „Zákonnost“ postupu soudního komisaře proto může být zkoumána jen ex post v rámci řízení o náhradu škody z nesprávného úředního postupu, a proto mi, při neexistenci bližší právní úpravy, nepřipadá správné rozšiřovat chápání prodeje z volné ruky tak, jak to činí autor. Postup soudního komisaře, který v zájmu hospodárnosti řízení přímo „inzeruje“ prodej věcí veřejnými nabídkami či prostřednictvím elektronických aukcí nebo oslovuje s nabídkami určité jím vybrané zájemce, není v souladu se shora uvedenou zásadou principu výkonu veřejné moci a může mít proto i své ústavněprávní souvislosti ve smyslu ochrany základních práv přihlášených neuspokojených věřitelů.

Abych na závěr své polemiky poněkud otupila ostří své kritiky, článek považuji za velmi přínosný v tom, že popisuje moderní způsoby, které může soudní komisař využít, pokud mu opravdu jiný způsob zpeněžení majetku než prodej mimo dražbu nezbývá.

A také se určitě nejenom s Mgr. Šedivým shodneme, že proces zpeněžení majetku při likvidaci dědictví by potřeboval lépe promyšlenou úpravu, která by zaručovala efektivnější realizaci majetku a třeba i za využití postupů, které popsal autor. ■

inz TISKAP



Judikatura k „odkázanosti“ dědice „výživou“ na zůstavitele

JUDr. Jaroslav Svejkský

V čísle 3/2011 Ad Notam byl uveřejněn rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 21 Cdo 3233/2009, který přinesl tuto právní větu: **„Požadavek odkázanosti dědice výživou na zůstaviteli ve smyslu ustanovení § 474 odst. 1 a § 475 odst. 1 obč. zák. je splněn vždy tehdy, kdy zůstavitel, i bez zákona vyplývajících povinností, buď zcela zajišťoval pokrytí všech potřeb výživy dědice nebo se na pokrytí těchto potřeb, alespoň významnou měrou, podílel; v druhém popsaném případě není rozhodné, jakým způsobem a z jakého důvodu byly zbývající potřeby výživy dědice pokryty. Otázka významnosti míry, s jakou se zůstavitel podílel na výživě dědice, je vždy otázkou posouzení konkrétních okolností případu.“**

Z výše uvedeného je zřejmé, že se jedná o právní posouzení a výklad pojmu tzv. spolužijící osoby, resp. právní posouzení druhé dědické skupiny tak, jak je upravena v § 474 obč. zákoníku. Jedná se o právní posouzení pojmu „odkázanosti výživou na zůstavitele“. Tato odkázanost tvoří jednu z alternativních podmínek, která společně s podmínkou „péče

o společnou domácnost“ může založit, při splnění základní podmínky života nejméně jednoho roku se zůstavitelem ve společné domácnosti, právo dědění ve druhé dědické skupině i pro tzv. spolužijící osoby.

JUDr. Jaroslav Svejkský

- autor je advokát
(AK Svejkský, Kabelková, v. o. s.)
- člen Legislativní rady vlády ČR
- člen kontrolní rady ČAK

Dle našeho názoru se pojem odkázání výživou na zůstavitele dle § 474 obč. zák. má vykládat restriktivně a je užší než pojem výživa, obsažený v ustanovení § 85 zákona o rodině. Stav odkázanosti dle § 474 odst. 1. obč. zák. nutno vykládat tak, že by mělo jít o vzájemnou

alimentační povinnost. Odkázaným výživou na zůstavitele je ten, kdo nemá vlastní příjem nebo nemá nikoho, kdo by měl za povinnost přispívat na jeho výživu (cit.: Mikeš, J., Muzikář, L.: Dědické právo, 3. aktualizované vydání, Praha: Linde, 2007, str. 48). Zařazení do okruhu dědiců druhé skupiny má tak čelit nikoliv snad omezením v rozsahu uspokojování potřeb, nýbrž přímo hmotné nouzi, která by musela být řešena sociální sítí státu. V judikovaném případě nemohli být žalobci na zůstavitele odkázání výživou především proto, že jejich výživu zajišťovali v dostatečné míře oba jejich biologičtí rodiče.

Žalobci v judikovaném případě měli a mají oba rodiče, v jejichž schopnostech a možnostech bylo uspokojování po-

třeb žalobců, a jež svou vyživovací povinnost také fakticky plnili. Stav odkázanosti výživou na zůstavitele by mohl být zachován jen tehdy, pokud by rodiče žalobců nebyli objektivně schopni výživné poskytnout. Občanský zákoník hovoří toliko o odkázanosti, čímž nutno rozumět stav vylučného napojení spoluzijící osoby na výživu zůstavitele, potažmo situaci, kdy zde neexistuje jiná osoba, která by měla za povinnost přispívat na jeho výživu a tuto povinnost plnila.

Na straně třinácté Komentáře k občanskému zákoníku, který vypracoval kolektiv pracovníků Právníckého ústavu ministerstva spravedlnosti, a v roce 1957 vydalo nakladatelství Orbis Praha, je uveden následující zajímavý komentář: „Vzorem právní úpravy dědického práva v občanském zákoníku bylo sovětské socialistické dědické právo.“ Sovětské dědické právo, které autory občanského zákoníku inspirovalo, bylo upraveno výnosem prezidia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 1945. Mezi zákonnými dědici třech skupin se objevují osoby neschopné práce, které zůstavitel živil alespoň po dobu jednoho roku před svou smrtí. (Současná úprava ruského dědického práva řadí tyto dědice až do osmé dědické skupiny za nevlastní děti, otčíma a macechu, kteří dědí v sedmé skupině.) Občanský zákoník z roku 1950 nejen dobovou sovětskou právní úpravu dědění spoluzijících osob převzal, ale jako předpoklad dědění stanovil navíc spoluzití dědice a zůstavitele ve společné domácnosti a okruh spoluzijících dědiců rozšířil o osoby, které o společnou domácnost pečovaly. Záměr zákonodárců odpovídal dobové utopistické teorii o budoucí nové společnosti žijící v kolektivech, kdy vztahy mezi jejich členy budou stejně pevné, jako vztahy mezi příbuznými. Odhlédne-li se od tehdejšího politicko-ideologického zdůvodnění zavedení této nové kategorie zákonných dědiců, musí se konstatovat, že jde o institut, který je naší právní tradici cizí a nemá obdoby, s výjimkou současné slovenské úpravy, ani v současném dědickém právu států Evropské unie. Tato úprava vzbuzuje oprávněný údiv nejen právníků ze zemí, které nebyly postiženy deformacemi práva v období komunistického experimentu, ale i těch, jejichž země se těmto deformacím ubránily, nebo je již legislativně napravily.

Dle našeho názoru je výklad pojmu odkázanost, tak, jak je vyložil dovolací soud a posléze i odvolací soud, vázán jeho právním názorem, rozporný a nepřipustně extenzivní.

Má-li spoluzijící osoba dědit ve druhé skupině, je třeba – krom žití ve společné domácnosti (základní podmínka) – aby buď o tuto společnou domácnost pečovala, nebo byla odkázána na zůstavitele výživou. Absence základní či jedné z alternativně stanovených podmínek vylučuje možnost dědění ve druhé skupině. Je skutečností, že k výkladu podmínky odkázanosti výživou na zůstavitele neexistuje (na rozdíl od výkladu pojmu žití ve společné domácnosti) prakticky žádná relevantní judikatura vyšších soudů. Právní teorie v rámci komentářů příslušného ustanovení interpretuje výše uvedenou podmínku vesměs tak, že odkázanost není totožná s nárokem na výživu vůči zůstaviteli, a že odkázaný-

mi výživou na zůstaviteli jsou nejen ty osoby, vůči kterým měl zůstavitel vyživovací povinnost dle zákona o rodině, nýbrž i ty osoby, které byly na zůstavitelovu výživu odkázány fakticky, neměly vlastní zdroj úhrady svých osobních potřeb, neměly vůči nikomu nárok na jejich úhradu a jimž zůstavitel dobrovolně a bezplatně tuto náhradu poskytoval.

Klíčovým z hlediska tohoto výkladu není pojem výživy, jenž zákon blíže nespecifikuje, nýbrž skutečnost, že výživa spoluzijící osoby byla – viz dikce „byli odkázáni“ – napojena na osobu zůstavitele. Z hlediska významu a smyslu zákonné dikce není tedy důležitý pojem výživy, nýbrž skutečnost, kdo tuto výživu poskytoval, resp. to, že zde nebyl nikdo jiný než zůstavitel, kdo výživu poskytoval.

Dle našeho názoru je dále nutné dívat se i na cíl, pro který se zákonodárce rozhodl tyto osoby zařadit do druhé dědické skupiny. Dle čl. 11 Listiny základních práv a svobod má každý právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.

Je nutné si uvědomit, že tu proti sobě stojí dva zájmy, na jedné straně je to právo zákonných dědiců a na druhé straně snaha zabezpečit nebo i odměnit osobu, která žila se zůstavitelem určitou dobu ve společné domácnosti a v případě smrti zůstavitele by se pro nedostatek jiných zdrojů nutných pro úhradu svých potřeb ocitla v situaci, kdy by nebyla schopna zajistit svou výživu, a tuto funkci by musel převzít např. stát.

Z výše uvedeného je zřejmé, že extenzivní výklad sporného ustanovení je naprosto neodůvodnitelný. Odvolací soud poukazyval ve svém odůvodnění i na fakt, že zůstavitel uspokojoval fakticky i další (nikoliv nezbytné) potřeby žalobců, a to s ohledem na své velmi dobré hmotné zajištění na nadstandardní úrovni. Toto je pak naprosto odporující významu předmětného ustanovení. Aby tyto spoluzijící osoby měly to privilegium a mohly být zařazeny do druhé dědické skupiny, musí dle našeho názoru splnit tyto podmínky:

- 1) společná domácnost
- a
- 2) odkázanost výživou na zůstaviteli:

ad 2)

a) zůstavitel se významnou měrou podílel na výživě těchto osob

a

b) tyto osoby neměly jiný zdroj k úhradě svých potřeb (nikoliv k úhradě nadstandardních potřeb, ale potřeb elementárních).

Dle našeho názoru je takový výklad předmětných ustanovení Nejvyšším soudem protiústavní a určitě je nasnadě revize Ústavním soudem. ■



Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění jako předmět dědění

PRÁVO ZAMĚSTNANCE NA NÁHRADU ZA BOLEST A ZTÍŽENÍ SPOLEČENSKÉHO UPLATNĚNÍ, KTERÉ VZNIKLO OD 1. 1. 2007, SMRTÍ ZAMĚSTNANCE NEZANIKÁ; V PLNÉ VÝŠI SE STÁVÁ PŘEDMĚTEM DĚDĚNÍ A PŘECHÁZÍ NA TOHO, KOMU TATO POHLEDÁVKA PODLE VÝSLEDKU DĚDICKÉHO ŘÍZENÍ PŘIPADLA.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 936/2010)

Z odůvodnění: Žalobkyně se domáhala, aby jí žalovaná zaplatila 129 600 Kč s úroky z prodlení, které v žalobě specifikovala. Žalobu odůvodnila tím, že je dědičkou po zůstaviteli

J. J., zemřelém dne 4. 6. 2008, který byl jejím manželem, a že na základě usnesení Okresního soudu v Rokycanech ze dne 20. 10. 2008, které nabylo právní moci dne 14. 11. 2008, zdědila pohledávku jmenovaného zůstavitele za žalovanou na náhradu za ztížení společenského uplatnění z titulu odškodnění nemoci z povolání, které bylo ohodnoceno lékařským posudkem Fakultní nemocnice Plzeň, Kliniky pracovního lékařství ze dne 26. 2. 2008 ve výši 1080 bodů a podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. tak představuje částku 129 600 Kč. Vzhledem k tomu, že J. J. ještě za svého života uplatnil svůj nárok na odškodnění nemoci z povolání u žalované tím, že jí dne 3. 3. 2008 předložil uvedený lékařský posudek, „přešlo právo na uplatnění a zaplacení náhrady za ztížení společenského uplatnění po smrti J. J. na žalobkyni, a to v souladu

s ustanovením § 328 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění ke dni 4. 6. 2008, kde je stanoveno, že „peněžitá práva zaměstnance jeho smrtí nezanikají“. Protože „náhrada škody je svojí povahou peněžitým nárokem, má žalobkyně za to, že tento nárok přešel na pozůstalé dědice“ s tím, že „osobou aktivně legitimovanou v tomto sporu je žalobkyně“, která „se v rámci dědického řízení s ostatními dědici dohodla na tom, že pohledávku za žalovanou zdědí v celé výši“. Žalovaná jí však odmítá zděděnou pohledávku uhradit s odůvodněním, že tento nárok smrtí bývalého zaměstnance J. J. zanikl.

Okresní soud v Berouně rozsudkem ze dne 10. 4. 2009, ve znění usnesení ze dne 12. 5. 2009 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná a vedlejší účastník jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 36 890 Kč k rukám advokáta JUDr. P. T. a státu na účet Okresního soudu v Berouně soudní poplatek ve výši 5190 Kč. Soud prvního stupně vyslovil názor, že pro přechod pohledávky na náhradu za ztížení společenského uplatnění, kterou měl poškozený J. J. vůči žalované (jejíž základ ani výši „žalovaná, ani vedlejší účastník nenapadli“), na žalobkyni, „svědčí skutečnost, že v zákoníku práce, účinném do 31. 12. 2006, bylo výslovně v ustanovení § 260 odst. 1 stanoveno, že „nárok na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění smrtí zaměstnance zaniká“, zatímco „v současném účinném zákoníku práce s účinností od 1. 1. 2007 toto ustanovení chybí“. V projednávané věci, kdy předmětný nárok vznikl po ustálení zdravotního stavu poškozeného dne 9. 11. 2007, je proto třeba vycházet z ustanovení § 328 odst. 1, věty první, zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (ve znění účinném od 1. 1. 2007), „který stanoví, že peněžitá práva zaměstnance jeho smrtí nezanikají, přičemž nárok z titulu ztížení společenského uplatnění je třeba zahrnout mezi tato práva“. Protože podle názoru soudu prvního stupně první věta zmíněného ustanovení „obsahuje generální klauzuli pro všechny peněžité nároky zaměstnance s tím, že, je-li stanoveno, že nezanikají smrtí zaměstnance, soud má za to, že se logicky stávají součástí dědictví“. Za tohoto stavu „je tedy žalobkyně oprávněna dotčený nárok vymáhat po žalované, resp. vedlejším účastníkovi“, a „žaloba je tak v konečném znění důvodná“.

K odvolání žalované Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 9. 2009 rozsudek soudu prvního stupně „ve spojení se doplňujícím usnesením“ potvrdil a rozhodl, že žalovaná a vedlejší účastník na straně žalované jsou povinni zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení společně a nerozdílně 37 642 Kč k rukám advokáta JUDr. P. T. Odvolací soud přisvědčil názoru soudu prvního stupně, že, „i když v dřívější teorii práva (podle právních předpisů účinných do 31. 12. 2006) byl nárok na odškodnění bolestného a ztížení společenského uplatnění považován za právo ryze osobní, které zaniklo smrtí poškozeného“, je třeba v daném případě „vycházet ze současného znění ustanovení § 328 odst. 1 zák. práce, jehož smyslem bylo zřejmě změnit tento výklad, proto také bylo vypuštěno znění ustanovení § 256 odst. 1 (správně § 260 odst. 1) předchozího zákoníku práce, který

vycházel z toho, že nárok na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění smrtí zaměstnance zaniká“. Vzhledem k uvedenému se proto odvolací soud „zcela ztotožňuje“ se závěrem soudu prvního stupně o tom, že „pohledávky na peněžitá plnění smrtí zaměstnance nezanikají a od 1. 1. 2007 to platí i o pohledávkách na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění“. Jestliže tedy v projednávané věci „posuzovaný nárok byl projednán v dědickém řízení a dědičkou této pohledávky se stala žalobkyně“, rozhodl soud prvního stupně podle názoru odvolacího soudu „správně, pokud žalobě vyhověl a žalobkyni přiznal i zákonné úroky z prodlení“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozovala z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Namítala, že soudy obou stupňů učinily nesprávný právní názor, když dovodily, že podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2007 peněžitá pohledávky, včetně náhrady za ztížení společenského uplatnění, nezanikají smrtí zaměstnance, ale přecházejí na dědice, a že proto v daném případě je žalovaná povinna uhradit žalobkyni požadovanou náhradu za ztížení společenského uplatnění, kterou měl poškozený J. J. vůči žalované. Žalovaná se domnívá, že za situace, kdy v současné platné úpravě po 1. 1. 2007 „chybí jednoznačně ustanovení, které by určilo, zda nárok na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění smrtí zaměstnance zaniká“, nelze s poukazem na předchozí právní úpravu „rozšiřovat výklad § 328“, jak to učinil odvolací soud, protože toto ustanovení „ve skutečnosti v textu vůbec neřeší, zda dotčený nárok vzniká či nevzniká, neboť toto ustanovení zcela chybí“. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Žalovaná napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci potvrzen. Protože dovolání žalované není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno), může být jeho přípustnost založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř..

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jak zmiňuje v dovolání rovněž sám dovolatel, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V posuzované věci odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku – řešil mimo jiné právní otázku, zda podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2007 zanikají smrtí zaměstnance pohledávky na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je v tomto směru podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Podle ustanovení § 260 odst. 1 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce (ve znění účinném do 31. 12. 2006) nárok na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění smrtí zaměstnance zaniká. Podle ustanovení § 260 odst. 2 cit. zákona ostatní peněžité nároky zaměstnance jeho smrtí nezanikají; do výše odpovídající trojnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku přecházejí mzdové nároky z pracovního poměru postupně přímo na jeho manžela, děti a rodiče, jestliže s ním žili v době smrti ve společné domácnosti; předmětem dědictví se stávají, není-li těchto osob.

Podle ustanovení § 328 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (ve znění účinném od 1. 1. 2007) peněžité práva zaměstnance jeho smrtí nezanikají. Do výše odpovídající trojnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku přecházejí mzdová a platová práva z pracovněprávního vztahu uvedeného v § 3, větě druhé, postupně na jeho manžela, děti a rodiče, jestliže s ním žili v době smrti ve společné domácnosti; předmětem dědictví se stávají, není-li těchto osob.

Je mimo pochybnost, že smrtí zaměstnance zanikají základní pracovněprávní vztahy, tedy i pracovní poměr, neboť sjednaný pracovněprávní závazek zaměstnance smí být splněn jen osobně a nemůže přejít na někoho jiného. Ze základního pracovněprávního poměru ovšem mohou vzniknout jednotlivé (odvozené) pracovněprávní závazkové vztahy, jejichž předmětem jsou peněžité nebo nepeněžité plnění. Nepeněžité závazky jsou vždy vázány na osobu zaměstnance a nelze je převést na jiného; nepeněžité pohledávky (práva) z pracovněprávního vztahu proto také bez výjimky zanikají smrtí zaměstnance. Práva a povinnosti, které vznikly (odvo-



ženě) ze základních pracovněprávních vztahů, mohou přejít na jiného, jen jestliže v době smrti zaměstnance ještě trvaly a jestliže se projevují v podobě peněžitých práv (pohledávek) zaměstnance nebo zaměstnavatele.

Z výše citovaných ustanovení je zřejmé, že podle dřívější právní úpravy účinné do 31. 12. 2006 z peněžitých nároků zaměstnance jeho smrtí zanikaly nároky na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění. K jejich zániku docházelo bez ohledu na to, že zaměstnavatel písemně uznal jejich důvod i výši, že byly přiznány vykonatelným soudním rozhodnutím nebo že k jejich vymožení byl nařízen výkon rozhodnutí. Ostatní peněžité nároky zaměstnance jeho smrtí nezanikaly a zásadně přecházely na jeho dědice, popřípadě stát, jestliže dědictví nenabyl žádný dědic, anebo při předluženém dědictví na toho, komu pohledávka při vyřádkování nebo likvidaci dědictví připadla.

Podle nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2007 peněžité práva (pohledávky na peněžité plnění) zaměstnance jeho smrtí zásadně (bez výjimky) nezanikají. Okolnost, že v ustanovení § 328 odst. 1 zák. práce (ve znění účinném od 1. 1. 2007) „chybí“ oproti dosavadní právní úpravě zmínka o osudu nároků na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, zřejmě znamená, že to, že „peněžité práva zaměstnance jeho smrtí nezanikají“, platí od 1. 1. 2007 i o pohledávkách na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění. Smrtí zaměstnance tedy veškeré peněžité pohledávky, které má zaměstnanec podle zákoníku práce nebo jiných právních předpisů, kolektivní smlouvy, vnitřních předpisů nebo smlouvy (dohody) za zaměstnavatelem, nabývají jeho dědici (k tomu, kdo je dědicem srov. § 473 až § 480 obč. zák.,

§ 175q odst. 1 o. s. ř.), popřípadě vypravitel pohřbu zaměstnance, jestliže bylo řízení o dědictví zastaveno a nepatrný majetek po zaměstnanci byl vydán tomu, kdo se postaral o pohřeb (srov. § 175h o. s. ř.), nebo stát, jestliže dědictví nenabude žádný z dědiců (srov. § 462 obč. zák.), anebo v případě předluženého dědictví zaměstnance ten z jeho věřitelů, který peněžité pohledávky zemřelého zaměstnance převzal na základě soudem schválené dohody uzavřené mezi dědici a věřiteli zůstavitele [srov. § 471 odst. 1 obč. zák., § 175p, § 175q odst. 1 písm. c) a § 175s o. s. ř.], nebo ten, kdo je nabyt v rámci likvidace dědictví. V případě, že zaměstnanec žil v době smrti ve společné domácnosti s manželem, dětmi nebo rodiči, nenabývají dědici jeho mzdová a platová práva ze základního pracovněprávního vztahu až do výše trojnásobku zaměstnancova průměrného výdělku (srov. § 328 odst. 1, větu druhou, zák. práce, ve znění účinném od 1. 1. 2007). Ve vztahu k pohledávkám na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění však žádné omezení ve prospěch uvedených osob není, a proto se tyto pohledávky v plné výši stávají předmětem dědického řízení.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že právo zaměstnance na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, které vzniklo od 1. 1. 2007, smrtí zaměstnance nezaniká; v plné výši se stává předmětem dědického řízení a přechází na toho, komu tato pohledávka podle výsledku dědického řízení připadla.

Uvedené vztaheno na posuzovanou věc znamená, že právo (pohledávka) poškozeného J. J. vůči žalované na náhradu za ztížení společenského uplatnění z titulu odškodnění nemoci z povolání, které bylo ohodnoceno lékařským posudkem Fakultní nemocnice Plzeň, Kliniky pracovního lékařství ze dne 26. 2. 2008 ve výši 1080 bodů a podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. představuje částku 129 600 Kč, jeho smrtí (dne 4. 6. 2008) nezaniklo. Vzhledem k tomu, že na základě usnesení Okresního soudu v Rokycanech ze dne 20. 10. 2008, které nabylo právní moci dne 14. 11. 2008, se po projednání dědictví po zemřelém J. J. „dědičkou této pohledávky stala žalobkyně“, odvolací soud v souladu se zákonem dovodil, že nárok žalobkyně uplatněný vůči žalované je opodstatněný.

Z uvedeného vyplývá, že napadený potvrzující rozsudek odvolacího soudu o věci samé je správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl. ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu ČR



Soudní rozhodnutí krátce

SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ. SPOLEČNÉ ČLENSTVÍ V DRUŽSTVU. DOHODA O ZÚŽENÍ SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ DLE UST. § 143A OBČ. ZÁK.

Vzniklo-li manželům společné členství v bytovém družstvu, nelze členský podíl dohodou manželů za trvání manželství ze společného jmění vyloučit. Byla-li takováto dohoda uzavřena, je pro rozpor se zákonem neplatná.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8. 6. 2011, sp. zn. 26 Cdo 98/2011.

Dosud nepublikováno.

ÚČAST PRÁVNICKÉ OSOBY V POSTAVENÍ VLASTNÍKA JEDNOTKY VE STATUTÁRNÍM ORGÁNU SPOLEČENSTVÍ

Ustanovení stanov SVJ znemožňující právníkům osobám jsoucím vlastníky jednotek v domě, v němž společenství vzniklo, přímé členství ve statutárním orgánu společenství – výboru společenství, resp. vznik funkce pověřeného vlastníka, je pro rozpor se zákonem neplatné. U pověřeného vlastníka se do rejstříku SVJ kromě jeho jména, příjmení, data narození a bydliště (je-li fyzickou osobou) nebo názvu, sídla, případně identifikačního čísla (je-li osobou právníkou) zapisuje rovněž i den vzniku jeho funkce (při zápisu pověřeného vlastníka) a den zániku jeho funkce (při výmazu pověřeného vlastníka).

Členem výboru může být jen vlastník jednotky, který je zároveň členem předmětného společenství.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 7 Cmo 323/2011.

Publikováno v časopise PRÁVNÍ ROZHLEDY 21/2011.

PORUŠENÍ ZÁKAZU KONKURENCE. SISTACE HLASOVACÍHO PRÁVA.

Porušení zákazu konkurence členem dozorčí rady akciové společnosti v době výkonu jeho funkce je porušením povinností při výkonu funkce. Pro

sistaci hlasovacího práva akcionáře dle § 186c odst. 2 obch. zák. přitom není nutné, aby o porušení povinností bylo rozhodnuto soudem.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 585/2010.

Dosud nepublikováno.

DRUŽSTVO. VYLOUČENÍ ČLENA Z DRUŽSTVA.

Je-li orgánem, který podle stanov družstva rozhoduje o vyloučení člena, členská schůze, má člen právo podat proti rozhodnutí o vyloučení odvolání k členské schůzi.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4838/2009.

Publikováno v časopise SOUDNÍ JUDIKATURA ČR 10-11/2011.

POVĚŘENÍ ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE PODNIKATELE K JEDNOTLIVÉMU ÚKONU

Pověření k zastoupení podnikatele podle § 15 ObchZ může být učiněno neformálně, nemusí vyplývat ani z organizačního členění subjektu a ani z pracovního zařazení.

Skutečnost, že pověřená osoba nepodepisovala žádnou jinou smlouvu, nemůže sama o sobě vést k závěru, že uvedená osoba nebyla pověřena právě v konkrétním případě k uzavření jediné předmětné smlouvy. Určitá osoba může být pověřena k jednotlivé činnosti (k učinění jednotlivého právního úkonu).

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 8. 2011, sp. zn. 23 Cdo 41/2011.

Publikováno v časopise PRÁVNÍ ROZHLEDY 21/2011.

ZÁSTAVNÍ PRÁVO. ZPENĚŽENÍ ZÁSTAVY. VĚC V PRÁVNÍM SMYSLU. SKLAD ZBOŽÍ.

Sklad zboží se v právních vztazích pokládá za jedinou věc, i když (ve skutečnosti) jde o souhrn více nebo mnoha jednotlivých věcí (popř. též práv a jiných majetkových hodnot). Zástavním právem je zatížen sklad zboží jako „jediná věc“;

znamená to, že na jednotlivé věci umístěné ve skladu se zástavní právo nevztahuje a že zástavní právo nevázne na věci, která byla (v souladu s jeho účelem) ze skladu vyjmuta. Zpeněžení skladu zásob za účelem získání výtěžku, z něhož bude uspokojen zástavní věřitel, se týká těch jednotlivých věcí (popř. též práv a jiných majetkových hodnot), které se ve skladu nachází v době zpeněžení.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3757/2009.

Publikováno v časopise SOUDNÍ JUDIKATURA 10-11/2011.

KUPNÍ SMLOUVA O PŘEVODU NEMOVITOSTÍ. ZÁKAZ KONKURENCE. NABYTÍ VĚCI OD NEVLASTNÍKA.

Je-li kupní smlouva o převodu nemovitostí neplatná pro porušení ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák., v důsledku čehož kupující nenabude vlastnické právo k převáděným nemovitostem, nelze na nabytí vlastnictví k dotčeným nemovitostem dalším „nabyvatelem“ aplikovat – a to ani analogicky – ustanovení § 446 obch. zák.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 5189/2008.

Publikováno v časopise SOUDNÍ JUDIKATURA 10-11/2011.

K PLATNOSTI KUPNÍ SMLOUVY K POZEMKU EVIDOVANÉMU ZJEDNODUŠENÝM ZPŮSOBEM PŘI NESHODĚ EVIDENČNÍ A SKUTEČNÉ VÝMĚRY

Kupní smlouva ohledně pozemku evidovaného zjednodušeným způsobem není neplatná pro neshodu evidenční a skutečné výměry převáděného pozemku.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4504/2007.

Publikováno v časopise PRÁVNÍ ROZHLEDY 21/2011. ■

Zpracoval

JUDr. Svatopluk Procházka, notář v Praze

„Chceme prosazovat větší a systematictější podporu exportu ze strany státu“,

říká v exkluzivním rozhovoru pro Ad Notam prezident Hospodářské komory ČR

Petr Kužel, MBA

Pane prezidente, jaké priority má Hospodářská komora České republiky?

Chceme prosazovat mj. větší a systematictější podporu exportu ze strany státu, zefektivnění a profesionalizaci státní správy, zjednodušení a zpřehlednění daňového systému, pokračování v budování dopravní infrastruktury v jednotlivých regionech, zmírňování stále vysoké administrativní zátěže pro podnikatele, zajištění větších investic do vědy a výzkumu – zejména aplikovaného, a v neposlední řadě zajištění dostatečné vymahatelnosti práva, která je v současnosti v ČR na katastrofální úrovni.

Vážený pane prezidente, jak reagují naši podnikatelé na celkovou ekonomickou situaci? Může podle Vašeho mínění notářství pomoci ke zvýšení právních jistot a snížení podnikatelských rizik?

Máte pravdu, že současná ekonomická situace je dosti nejistá a podnikatelé neví, jak se bude trh a poptávka dále vyvíjet, jaký bude vývoj kurzu koruny, jak se banky zachovají v úvěrování podnikové sféry atd. Firmy jsou proto v současnosti maximálně obezřetné, omezují investice, nenabírají příliš nové lidi atd. Jak jsem již naznačil, notáři samozřejmě patří k důležitým institucím, které představují garanci právní jistoty při řešení nejrůznějších situací i z firemní sféry.

Nedávno jste se zúčastnil Notářské konference, jejímž tématem byly „Úloha a přínos notářství v právu obchodních společností“. Diskutovalo se zejména o tom, jak se mohou podílet notáři na



Kdo je Petr Kužel, MBA (* 1962)

- od roku 2008 prezident Hospodářské komory České republiky
- předtím dlouholetý viceprezident HK ČR a předseda představenstva Hospodářské komory hlavního města Prahy
- člen Rady městské části Praha 13
- člen Dozorčí rady České pošty
- člen České statistické rady (ČSÚ)
- člen Dozorčí rady Trade Centre Praha, a. s. a člen dalších poradních orgánů



zlepšení podnikatelského prostředí, zejména v oblasti zakládání a změn obchodních společností. Ministr Pospíšil zde přednesl záměr ministerstva spravedlnosti zavést zapisování údajů do obchodního rejstříku přímo, elektronicky, bez ingerence soudu, notářem, který sepsal notářský zápis, který je podkladem pro zápis. Jak se Vám líbí toto řešení vedoucí k odstranění nadbytečného soudního přezkumu v případech, kdy preventivní přezkum provádí notář?

Tímto řešením by se snížil počet úkonů potřebných k zakládání společností v České republice. Celý proces by se výrazně zjednodušil a urychlil, je ale důležité podotknout, že zatím není známa přesná podoba navrhovaného záměru, a ani vyčísleny náklady s tímto krokem spojené. Hospodářská komora České republiky dlouhodobě prosazuje a nyní jednoznačně podporuje kroky vedoucí ke snížení administrativní zátěže firem a zrychlení a usnadnění procesu při jejich zakládání. Rád bych připomněl, že v tomto ohledu pomohl proces elektronizace veřejné správy a pro založení firem lze v současnosti využít i hustou síť CzechPointů rozestých po celé zemi.

Nabízí se možnost využít tohoto modelu, který se již osvědčil při zápisech zástavních práv k movitým věcem do Rejstříku zástav i v dalších oblastech, například při zápisech věcných práv k nemovitostem do katastru nemovitostí, kdy by byl zápis proveden bez řízení, elektronicky, ihned po uzavření příslušné smlouvy. Myslíte si, že by obdobná praxe podnikatelskému prostředí prospěla?

”

Notáři patří k důležitým institucím, které představují garanci právní jistoty při řešení nejrůznějších situací i z firemní sféry.

Domnívám se, že ano. Hospodářská komora ČR podporuje zjednodušení těch úředních postupů a zrušení všech, které nejsou nezbytně nutné a firmám jen zbytečně berou čas a peníze.

Hospodářská komora se svými pobočkami je i místem CzechPoint. Jak hodnotíte napojení Hospodářské komory do této soustavy kontaktních míst státní správy? Jak jsou tato místa veřejností vyhledávána a je provozování rentabilní? Zajímá mne Váš názor, neboť v této agendě jsme se dostali do vzájemně konkurenčního vztahu.

Základní myšlenka CzechPointů, tj. aby místo lidí obíhaly dokumenty, mně připadá jako velmi přínosná. Myslím, že jejich zavedení přineslo skutečný pozitivní přelom v procesu elektronizace veřejné správy a zjednodušování života



Sídlo Hospodářské komory České republiky v Praze 9.



Prezident Hospodářské komory České republiky Petr Kužel, MBA, byl čestným hostem letošní notářské konference v Praze.

podnikatelů i běžných občanů. V tomto ohledu si stojí naše země v mezinárodním srovnání velmi dobře. Hospodářská komora ČR provozuje ze zákona síť těchto CzechPointů ve všech krajích po celé republice a ohlasy na jejich fungování jsou od firem jednoznačně pozitivní. Svědčí o tom i to, že CzechPointy Hospodářské komory ČR již vydaly na 40 000 výpisů Informačních systémů veřejné správy a provedly více než 60 000 úkonů ověření (pozn.: vidimace a legalizace).

A k tomu, co jste naznačoval, že jsme konkurenty, to si úplně nemyslím, spíše se vzájemně doplňujeme. Na naše CzechPointy směřují zejména podnikatelé, kteří vědí, že na nich mohou získat za několik minut, za pár korun a na počkání úřední dokumenty potřebné pro podnikání nebo pro založení nové firmy. Využít CzechPointy ale mohou samozřejmě i běžní občané. Pro stálé klienty rovněž nabízíme možnost objednání vyhotovení výpisů v předem stanoveném termínu, čímž šetříme jejich čas, který řada z nich musí neúčelně trávit při čekání na nejrůznějších úřadech. CzechPointy Hospodářské komory, jako jediné v ČR, také díky vyškoleným a zkušeným odborníkům umožňují získat řadu užitečných informací potřebných pro podnikání.

Co si myslíte o možnosti větší spolupráce notářů a podnikatelů a spolupráci obou profesních komor z pohledu prezidenta Hospodářské komory ČR?

Určitě bych větší spolupráci uvítal, a to již z toho důvodu, že se naše aktivity do značné míry prolínají. Co se týká spolupráce notářů a podnikatelů, tak máme společný cíl, a to je zjednodušování legislativy při zahájení podnikání a zlepšování podnikatelského prostředí obecně.

”

Hospodářská komora ČR podporuje zjednodušení všech úředních postupů a zrušení těch, které nejsou nezbytně nutné a firmám jen zbytečně berou čas a peníze.

Jak trávíte volný čas, pokud se Vám podaří jej vyšetřit?

Moje práce i mé podnikání mě hodně baví a volného času mám obecně velmi málo, ale snažím se nějaký ušetřit zejména pro mou rodinu. Pokud mi ještě zbude volná chvíle, rád si přečtu pěknou knihu, například o historii, občas vyjedu i na mé motorce a baví mě i sport.

Vážený pane prezidente, přeji Vám hodně volného času pro Vaše blízké i Vaše záliby, děkuji za rozhovor a Vám i všem Vaším členům přeji jménem svým i všech notářů hezké vánoční svátky i vše nejlepší v roce 2012. ■

Autor: JUDr. Martin Foukal, prezident
Notářské komory České republiky
Foto: HK ČR



Pohled na kolumbijské město Cartagena de Indias.



Zasedání nejvyšších orgánů UINL

v Cartagena de Indias, Kolumbie

NA POZVÁNÍ KOLUMBIJSKÉ NOTÁŘSKÉ KOMORY (UNION COLEGIADA DEL NOTARIADO COLOMBIANO – UCNC) SE V TERMÍNU 1.–3. 12. 2011 V PŘÍMOŘSKÉM MĚSTĚ CARTAGENA DE INDIAS USKUTEČNILO PRAVIDELNÉ ZASEDÁNÍ NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ UINL (MEZINÁRODNÍ UNIE NOTÁŘSTVÍ), A TO RADY PŘEDSEDNICTVÍ, GENERÁLNÍ RADY A SHROMÁŽDĚNÍ ČLENSKÝCH NOTÁŘSTVÍ. NK ČR BYLA NA UVEDENÝCH JEDNÁNÍCH ZASTOUPENA SVÝM PREZIDENTEM JUDR. MARTINEM FOUKALEM.

Jednání, kterým předsedal prezident UINL pro období 2011-2013, Dr. Jean-Paul Decorps, notář z francouzského města Marseille, se účastnily delegace z 51 členských zemí UINL.

Na zasedání byl jednomyslně zvolen španělský notář Dr. Ernesto Tarragón Albella do funkce viceprezidenta pro Evropu, a to vzhledem k nečekanému nedávnému úmrtí jeho předchůdce a krajana, Dr. Rafaela Ferrer-Go-meze.

Účastníci zasedání byli seznámeni se stavem příprav na příští mezinárodní notářský kongres, který se má uskutečnit v říjnu 2013 v Limě, hlavním městě Peru, a bude se zabývat jak rodinným a dědickým právem, tak právní jistotou na trhu s nemovitostmi.

Předseda komise pro mezinárodní notářskou spolupráci UINL (CCNI), Dr. Michel Mertotti ze Švýcarska informoval o vývoji mongolského notářství, se kterým byla podepsána dohoda o spolupráci a které se pravděpodobně v příštím roce stane novou členskou zemí UINL. Na druhé straně bylo z řad členů UINL na zasedání v Cartageně de Indias pro několikaleté neplnění členských povinností odsouhlaseno vyloučení notářství amerického státu Louisiana.

Důležitým rozhodnutím bylo i navýšení členského příspěvku do UINL o 15 % na roky 2012 a 2013, aby tak bylo možno lépe pokrýt finanční potřeby UINL v příštím období, na které si UINL stanovila některé ambiciózní projekty, jako např. pořádání Letní notářské univerzity v Římě v létě r. 2012 nebo spolupořádání mezinárodní konference o získávání nabyvacích titulů k půdě spolu se Světovou bankou (WB) v lednu 2012 v Ouagadougou (Burkina Faso), jíž se zúčastní viceprezidentka WB, paní Anne-Marie Leroy. ■

Redakce Ad Notam



Udělení kolumbijského vyznamenání JUDr. Martinu Foukalovi

Dne 1. 12. 2011 v městě Cartagena de Indias předal Dr. Álvaro Rojas Charry, prezident Kolumbijské notářské komory (Union Colegiada del Notariado Colombiano – UCNC), JUDr. Martinu Foukalovi, prezidentovi Notářské komory České republiky, Řád kříže Kolumbijské republiky za notářské zásluhy. JUDr. Martin Foukal vyznamenání obdržel spolu s dalšími významnými osobnostmi UINL, a to za mimořádný příspěvek k rozvoji notářství.

Toto důležité vyznamenání se uděluje za osobní, odborné, morální a etické kvality osobám, které zasvětily část svého života neúnavně obhajobě notářské profese, jež tento ušlechtilý úkon plní řádným a čestným způsobem a jsou příkladem pro ostatní.

Prezidentovi Notářské komory České republiky k udělení vyznamenání srdečně blahopřejeme. ■



Dr. Álvaro Rojas Charry, prezident Kolumbijské notářské komory, předává Řád kříže Kolumbijské republiky za notářské zásluhy JUDr. Martinu Foukalovi, prezidentu Notářské komory České republiky.

Redakce Ad Notam

Generální shromáždění CNUE 9. 12. 2011 v Bruselu (Zpráva z pracovní cesty JUDr. Martina Foukala)



ODBORNÉ KVALIFIKACE

Evropská komise zveřejnila 22. června 2011 Zelenou knihu týkající se modernizace směrnice o odborných kvalifikacích. Tato veřejná konzultace směřuje k aktualizaci směrnice č. 2005/36 EP a Rady ze dne 7. 9. 2005 týkající se uznávání odborných kvalifikací. Nově by měl být řešen též dopad této směrnice i na notáře, kteří jsou dosud z její působnosti vyňati. Zahnutí českých notářů pod obecný systém směrnice o uznávání odborných kvalifikací by však bylo v přímém rozporu s primárním právem EU, kdy konkrétně článek 51 Smlouvy o fungování EU (bývalý článek 45 Smlouvy ES) stanoví, že „ustanovení kapitoly týkající se práva usazování se v členských státech nevztahují na činnosti, které jsou v příslušném členském státě spjaté, i když jen příležitostně, s výkonem veřejné moci.“ Notáři v České republice se podílí na výkonu veřejné moci přímo a specificky, a to zejména jako soudní komisaři v řízení o dědictví. V těchto případech působí jako soudy prvního stupně, přičemž jsou oprávněni samostatně vydávat usnesení o dědictví, aniž by při tom byli podrobeni kontrole ze strany soudu. Předseda soudu tak není v těchto otázkách oprávněn nijak zasahovat do rozhodovací činnosti soudních komisařů. Pro výkon povolání soudce stejně jako pro povolání notáře v České republice je stanovena podmínka české státní příslušnosti pro ty, kteří hodlají tyto profese vykonávat. Nelze si představit, že by v řízení o dědictví vedeném v České republice, i přesto, že se jedná o nesporné soudní řízení, rozhodoval o právech a povinnostech účastníků notář z jiného členského státu EU.

EVROPSKÉ SMLUVNÍ PRÁVO

Evropská komise představila dne 11. října 2011 návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o společné evropské právní úpravě prodeje (angl. *Common European Sales Law*). Obsahem nařízení je unijní úprava koupě zboží, digitálního obsahu a souvisejících služeb. Komise pro tuto úpravu zvolila tzv. 28. režim, jedná se tedy o právní úpravu, která má existovat paralelně k 27 vnitrostátním systémům členských států jako volitelné právo pro přeshraniční transakce mezi vybranými subjekty. Pravomoc pro přijetí navrhovaného



Účastníci generálního shromáždění CNUE.

nařízení Komise opřela o článek 114 Smlouvy o fungování EU. V rámci jednání Generálního shromáždění delegace Rakouska a Spolkové republiky Německo informovaly, že jejich národní parlamenty podaly Komisi k předloženému návrhu výtku ve formě tzv. odůvodněného stanoviska dle Lisabonské smlouvy. V něm bylo mimo jiné konstatováno,

že by došlo k porušení principu subsidiarity, dle kterého smí Evropská unie vydávat právní předpisy jen v oblastech, které nelze lépe upravit na národní úrovni. Zároveň byl zpočtybně i článek 114 Smlouvy o fungování EU (vyžadující ke schválení nadpoloviční většinu v Radě) jako vhodný právní základ, místo kterého byl navržen článek 352 (požadavek jednomyslnosti). CNUE dále informovala, že podobnou výtku zvažují též parlamenty některých dalších členských států. Notářská komora České republiky schválila k návrhu nařízení obdobné stanovisko.

CROBECO

Projekt CROBECO (*Cross-Border Electronic Conveyancing*) byl vytvořen Evropskou asociací rejstříků nemovitostí (*European Land Registry Association – ELRA*). Klade si za cíl usnadnit

Do procesu, kde nyní obvykle postačí notář ze země, kde se nachází nemovitost a jeden úředník příslušného rejstříku nemovitostí, přibývá tedy další krok. Nelze opominout ani to, že v některých státech rejstřík nemovitostí nepřekoumává smlouvu, ale je pouhým správním orgánem. Generální shromáždění tak přivítalo alternativu k systému CROBECO představenou španělským notářstvím, jež je založena na společných zásadách a posílené spolupráci mezi notáři jednotlivých členských států (prostřednictvím Evropské notářské sítě), což umožní zaručit zákonnost a právní jistotu v těchto vztazích.

Závěrem jednání stávající prezident CNUE Rudolf Kaindl krátce zhodnotil své předsednictví v uplynulém roce, který nebyl pro evropská notářství nijak jednoduchým. Na to nový prezident pro rok 2012, německý notář Tilman Götte, představil priority svého funkčního období, mezi které bu-



přeshraniční převody nemovitostí mezi občany, kteří mají bydliště v zemi odlišné od země, v níž se nachází nemovitost. Iniciativa předpokládá, že smlouva uzavřená ve státě odlišném od státu, v němž se nachází nemovitost, bude posouzena rejstříkem nemovitostí státu, ve kterém byla převodní smlouva uzavřena, a dále registrem státu místa nemovitosti.

dou patřit i nadále odborné kvalifikace, evropské smluvní právo, CROBECO, a navíc též připravovaná směrnice o přeshraniční změně sídla či ochrana zranitelných osob. ■

Redakce Ad Notam

České předsednictví Hexagonály v roce 2012

V ROCE 2012 BUDE MÍT NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY ČEST PŘEDSEDAT INICIATIVĚ STŘEDOEVROPSKÝCH NOTÁŘSTVÍ NEBOLI HEXAGONÁLE.

Iniciativa středoevropských notářství, častěji označována jako Hexagonála, je neformálním sdružením prezidentů notářských komor šesti zemí střední Evropy, jmenovitě Rakouska, Chorvatska, Maďarska, Slovenska, Slovinska a České republiky. Vznikla v roce 1998 z podnětu tehdejšího prezidenta Rakouské notářské komory Georga Weismanna.

Úkolem Hexagonály je podporovat intenzivní spolupráci a výměnu zkušeností mezi členskými notářstvími. Sdružení je založeno na geografické i historické blízkosti jednotlivých zemí. Klade si za cíl přispět k snadnému přístupu k notářským službám pro fyzické a právnické osoby a k celkovému zvýšení úrovně služeb poskytovaných notáři ve střední Evropě. Zvýšení úrovně služeb je založeno také na spolupráci v oblasti technologického vývoje a postupující elektronizaci notářské práce.

Notářská komora České republiky převezme předsednictví tohoto neformálního spolku v době, kdy bylo postavení notářství v Evropské unii silně zasaženo rozsudky Soudního dvora EU vydanými 24. května 2011 ve věci podmínky státní příslušnosti a kdy Evropská komise rozvíjí iniciativy vedoucí k dalšímu podemletí základů latinského notářství (zrušení výjimek pro notářství ze směrnic o uznávání odborných kvalifikací a volného poskytování služeb). Rok 2012 se tedy bude nést ve znaku značných politických tlaků na notářskou profesi v celé Evropě.

Priority českého předsednictví Hexagonály v roce 2012 jsou tedy jasné. NK ČR bude v první řadě sledovat situaci v otázce dalšího sporu národních států s Evropskou komisí ve věci podmínky státní příslušnosti a dále hodlá blíže sledovat vývoj v otázce revize směrnice č. 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací a směrnice 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu.

První zasedání Hexagonály pod českým předsednictvím se uskuteční na konci března 2012 v Praze. ■

Autor: Mgr. Kateřina Jarolímková



Zleva prezident NK ČR JUDr. Martin Foukal, čestný prezident Hexagonály dr. Klaus Woschnak, prezident CNUE dr. Rudolf Kaindl, zástupce ÖNK v Bruselu Mag. Stephan Matyk, prezidentka Slovinské notářské komory Marjana Tičar Bešter a generální tajemník Slovinské notářské komory Aleksander Šanca. V popředí předseda Hexagonály v roce 2011 a prezident Rakouské notářské komory Univ.-Doz. Mag. Ludwig Bittner, DDR.



Zleva předseda Mezinárodní komise Prezidia NK ČR, Mgr. Radim Neubauer, a čestný prezident rakouského notářství a Hexagonály, dr. Klaus Woschnak.

Řád čestné legie pro francouzské notářství

**DNE 9. LISTOPADU 2011 PŘIJAL
PREZIDENT FRANCOUZSKÉHO
NOTÁŘSTVÍ, BENOÎT RENAUD, Z RUKOU
PREZIDENTA FRANCOUZSKÉ REPUBLIKY,
NICOLASE SARKOZYHO, ŘÁD RYTÍŘE
ČESTNÉ LEGIE.**

Řád čestné legie je nejvyšším státním vyznamenáním udělovaným za přínos Francii v mnoha různých oblastech. Při letošní slavnostní ceremonii v Elysejském paláci vyznamenala hlava francouzského státu i dosud nejmladšího prezidenta Nejvyšší rady francouzského notářství.

Nicolas Sarkozy, sám vystudovaný právník, nebyl vždy velkým zastáncem notářské profese. Při dekování prezidenta Renauda však pronesl slova, jimiž otevřeně ocenil přínos notářství pro celou společnost:



„Dokázali jste Francouze přesvědčit, že notářská listina je nenahraditelná, protože svoji veřejnou víru odvozuje z pečeti Republiky.

Musím také připomenout, že i díky notářskému systému se Francie vyhnula jistým pochybením finančního systému, a to skrze roli regulátora, kterou notářství hraje v procesu globalizace.

Vaším prostřednictvím zdravím notáře, kteří každý den doprovázejí naše spoluobčany v jejich rodinném životě a ve všech důležitých etapách jejich života. Notáři jsou nejen svědky vývoje naší společnosti, ale také jeho aktéři, a díky Vám a Vaším předchůdcům to jsou hráči, kteří konečně získali uznání, jež odpovídá jejich významu. Francie potřebuje a vždy bude potřebovat své notáře.“

Prezidentu francouzského notářství, Benoïtu Renaudovi, srdečně gratulujeme a jemu i všem zástupcům profese, kterou zastupuje, přejeme mnoho dalších profesních úspěchů. ■

Autor: Mgr. Kateřina Jarolímková

Francouzský prezident Nicolas Sarkozy (vlevo) ocenil francouzské notářství. Řád čestné legie přebírá Dr. Benoît Renaud, prezident Francouzské notářské komory.



www.notaries-directory.eu

Evropský seznam notáru
Najít notáře kdekoliv v EU

Notaries of Europe

Čeština

VYHLEDÁVACÍ FORMULÁŘ

1 Vyhledávací formulář 2 Search results 3 Výsledky vyhledávání

Aby bylo možné notáře vyhledat, musíte zvolit stát, ve kterém by měl notář působit. Poté můžete zadat další volitelná kritéria vyhledávání. Proces vyhledávání spustíte kliknutím na tlačítko Hledat.

Stát Vyberte prosím...

Hledat Vymazat

Severní moře Baltický moře
Karlóvácké moře Středozemní moře Černé moře

Mapa EU Komunistický stát
EU

Tento projekt je

Právní úpravou © 2011 - CNUE

Evropský seznam notářů

DNE 17. ŘÍJNA 2011 BYLY OFICIÁLNĚ SPUŠTĚNY WEBOVÉ STRÁNKY EVROPSKÉHO SEZNAMU NOTÁŘŮ, NOVÉ WEBOVÉ APLIKACE CNUE, JEŽ VZNIKLA ZA PODPORY EVROPSKÉ KOMISE.

Notáři i řadoví občané v Evropské unii mají k dispozici nový užitečný internetový nástroj z dílny CNUE. Po webových stránkách s informacemi o dědickém řízení byl v říjnu tohoto roku představen Evropský seznam notářů (ESN).

Prostřednictvím jeho webových stránek bude možné dohledat notáře ve většině evropských zemí. Zároveň jsou u každého notáře uvedeny všechny nezbytné kontaktní údaje včetně mapy, která ukáže umístění kanceláře v daném městě, a jazyky, jimiž notář nebo jeho pracovníci hovoří.

Webové stránky ESN pracují s vlastním vyhledávačem, dostupným ve 22 úředních jazycích Evropské unie a v chorvatštině. Při vyhledávání je nejdříve potřeba zvolit zemi, v níž chceme notáře vyhledat. Poté je možné zadat doplňující kritéria: město, jméno notáře a jazyk, který by měl notář ovládat.

Evropský seznam notářů si můžete sami vyzkoušet na adrese www.notaries-directory.eu.

Mgr. Kateřina Jarolímková

S rostoucí mobilitou evropských občanů se zvyšuje i počet přeshraničních případů, které s sebou nesou často složité vlastnické vztahy a právní situace. Občané ani podniky se tak neobejdou bez odborných rad notářů.

Viviane Reding,
viceprezidentka Evropské komise a eurokomisařka pro spravedlnost

Zpráva z mezinárodní vědecké konference „200 let Všeobecného občanského zákoníku“

NEJEN ODBORNÁ PRÁVNICKÁ VEŘEJNOST SI V LETOŠNÍM ROCE PŘIPOMÍNÁ 200 LET VÝZNAMNÉHO VÝROČÍ VŠEOBECNÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU PŘIJATÉHO V ROCE 1811 (ABGB). ZCELA PRÁVEM SE SLUŠÍ TOTO VÝROČÍ PŘIPOMENOUT.

Rakouský Všeobecný občanský zákoník představuje spolu s francouzským Code civil nejstarší kodifikace v evropském právním prostoru, které nezanedbatelně ovlivnily další průběh legislativního uspořádání soukromého práva v celé střední Evropě, a ostatně nejen tam. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze neopomněla významné výročí připomenout, aby tak navázala na hlavní rakouské oslavy spjaté s přijetím Všeobecného občanského zákoníku ve Vídni.

Ve dnech 22. a 23. listopadu 2011 se proto na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy uskutečnila mezinárodní vědecká konference k výročí přijetí rakouského ABGB – nazvaná „200 let Všeobecného občanského zákoníku“. Jejími spolupořadateli byly katedra občanského práva PF UK, Ústav právních dějin ve spojení s Centrem právněhistorických studií HÚ AV ČR a PF UK. Záštitu nad mezinárodní konferencí, pro její mimořádný význam, převzal děkan právnické fakulty prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.

Výjimečné setkání nad Všeobecným občanským zákoníkem bylo zásadní příležitostí i k aktuálním úvahám nad rekodifikací českého soukromého práva a návrhem nového občanského zákoníku, neboť se uskutečnilo v kontextu právě probíhajícího legislativního procesu. Půda právnické fakulty UK se tak po dobu dvou konferenčních dní stala místem setkání předních osobností české i rakouské civilistiky, jakož i představitelů právněhistorické vědy. O pozornosti, kterou vzbudila nejen u právnické veřejnosti, svědčí mj. i účast ministra spravedlnosti (JUDr. Jiří Pospíšil) a velvyslance Rakouské republiky (J. E. Dr. iur. Ferdinand Trauttmansdorff). Význam probíhajícího oslav 200 let Všeobecného občanského zákoníku podtrhl osobní účastí i prezident Notářské komory pan JUDr. Martin Foukal.



Na snímku zleva prof. Aleš Gerloch, Dr. iur. Ferdinand Trauttmansdorff, JUDr. Jiří Pospíšil a JUDr. Martin Vychopeň.

Děkan PF UK prof. Aleš Gerloch akcentoval smysl a význam diskuse nad Všeobecným občanským zákoníkem v kontextu jeho dvousetleté aplikace i pro současné právníky. Upozornil zejména na způsob jeho přijetí, který zdaleka neodpovídá dnešním požadavkům kladeným na přijetí demokratické normy.

Ministr spravedlnosti JUDr. Jiří Pospíšil ve své úvodní zprávě referoval kromě jiného i o aktuálním stavu projednávání nového civilního kodexu na půdě Parlamentu ČR a vyjádřil přesvědčení, že navržený kodex je řešením a odpovědí na porevoluční legislativní stav v oblasti soukromého práva; připomenul i vliv Všeobecného občanského zákoníku na poslaneckou sněmovnou schválený text návrhu nového občanského zákoníku. Právě nad současným stavem civilního práva se z pohledu aplikující právní praxe a přední stavovské komory zamýšlel předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň. Ve své řeči připomněl nutnost kvalitní a systematické přípravy právní praxe na nový soukromoprávní kodex.

O smyslu a významu soukromoprávní kodifikace v moderní době pohovořil v úvodním vystoupení prof. Jan Dvořák (PF UK). Připomněl účastníkům, že jedním z pozoruhodných důvodů přijetí Všeobecného občanského zákoníku byl rozpor mezi fungováním přísného absolutistického státu a přirozenoprávní koncepcí lidských práv, která – na rozdíl od předchozího stavu – přiznávala základní (přirozená) práva každé lidské bytosti. Upozornil, že Všeobecný občanský

zákoník i v dobách samostatného Československa se těšil tak velikému respektu, že odborná veřejnost ani neusilovala o jeho nahrazení novým kodexem, nýbrž se spokojila s jeho mírnou revizí. Významný rakouský host **Prof. Martin Schauer** (UNI Vídeň) navázal svým kritickým zhodnocením na Všeobecný občanský zákoník v jeho historické perspektivě a synteticky pojednal o pěti oblastech, které působí rakouskému civilnímu právu největší potíže s ohledem na původní redakci Všeobecného občanského zákoníku a případné pokusy o modernizaci.

Zásadní pozornost byla dále věnována základním principům občanského práva a vlastnickému právu. **Prof. Jan Hurdík** (PF MU Brno) položil otázku, zda je Všeobecný občanský zákoník kodexem pro 3. tisíciletí, když zkoumal charakter a pojetí ekvitrních zásad rakouského Všeobecného občanského zákoníku. Zdůraznil roli judikatury rakouského Nejvyššího soudu a připomněl v komparaci tradiční německou bázeň ke generálním klauzulím. Poté pohovořil **prof. Jiří Švestka** (PF UK) o koncepci vlastnického práva v historickém sledu občanských zákoníků platných na našem území až do současnosti. Přitom zdůraznil, že není na místě současné občanské právo – se zřetelem na legislativní vývoj uplynulých dvaceti let – zcela odmítat. Návrh nového občanského zákoníku v tomto ohledu považuje za jednu z možných podob budoucí rekonstrukce, avšak nikoli jedinou. Systematiku nového občanského zákoníku zasadil do širších souvislostí systematiky současných evropských i mimoevropských občanských zákoníků **prof. Karel Eliáš**, a to jak z romanistických, tak pandektních tradic.

Kořeny právní úpravy družstev coby soukromoprávních korporací – navzdory neexistující výslovné úpravě – hledal ve vazbě na Všeobecný občanský zákoník **Dr. Tomáš Dvořák** (PF ZČU). **Prof. Luboš Tichý** (PF UK) vyslovil pochybnost, zda je správné a žádoucí recipovat ta ustanovení rakouského ABGB, která jsou z dnešního pohledu již překonaná a varoval před přeceněním historické metody výkladu občanskoprávních norem. Postavení mezinárodního práva soukromého synteticky přiblížila **prof. Monika Pauknerová** (PF UK), když objasnila význam tzv. Vídeňské osnovy pro navazující kodifikace tohoto odvětví práva soukromého. Vyzdvihla rovněž kvalitativní úroveň jednotlivých předpisů a závěrem položila auditoriu otázku, zda mají národní kodifikace mezinárodního práva soukromého práva se zřetelem k vývoji na evropské úrovni své další opodstatnění. Komparativnímu a historickému pohledu se nevyhnulo ani pracovní právo, jehož roli při soukromoprávní rekonstrukci vymezil **prof. Miroslav Bělina** (PF UK). Ztotožnil se s právním názorem českého ÚS vycházejícího z principu subsidiarity občanského práva pro pracovní právní vztahy a kritizoval skutečnost, že v oblasti pracovního závazkového práva existuje řada překážek bránících použití občanskoprávních institutů. Historická analýza zásady *superficies solo cedit* se stala předmětem podnětného příspěvku **profesorů Františka Zoulika a Jana Dvořáka** (PF UK). Po zevrubné analýze konstatovali, že zlom v nahlížení na tuto zásadu představuje až nástup průmyslové revoluce, který kromě jiného odhalil, že důsled-

ná aplikace této zásady nestačí na vše, neboť se v této době nevratně přerušuje pouto mezi hodnotou půdy a hodnotou stavby na ní umístěnou. Výchozí bodem by proto mělo být pojetí stavby jako samostatné nemovité věci v právním slova smyslu. Věc však není bez pochybností.

Dr. Kateřina Ronovská (PF MU) ve svém příspěvku plédovala pro připuštění soukromoprávního účelu nadací. Vydržením v jeho historických souvislostech se poté zabýval **Dr. Alexander Thöndel** (PF UK). Oblastí rodinného práva posluchače brilantně provedla **doc. Michaela Hendrychová-Zuklínová** (PF UK), když na institutu osvojení a manželství, díky pozoruhodné kontextuální dějinné syntéze, demonstrovala dobové přístupy a nahlížení na adopci. Problematikou surrogátního mateřství se na pozadí obecnějšího výkladu o určování rodičovství v jeho historických kořenech a širší komparace zabýval **Dr. Ondřej Frinta** (PF UK). **Dr. Kateřina Eichlerová** (PF UK) nadnesla auditoriu některé odborné problémy související s jednáním podnikatele. Velmi úspěšnou a podnětnou diskusi prvního dne zakončil **Dr. David Elischer** (PF UK), který obrátil pozornost na deliktní materii a promluvil o pojetí protiprávnosti a škody v rakouském ABGB. Upozornil na hlubší souvislosti institutu „*pretium affectionis*“, který bude de lege ferenda upraven v civilním kodexu.

Druhý jednací den byl zahájen pohledem na procesní problematiku. **Doc. Alena Macková** (PF UK) podrobila historické analýze problematiku vývoje soudní ochrany práv, zejména jejího rozsahu a institucionálního zakotvení. **Dr. Jan Brodec** (PF UK) nastínil závěry komparace rakouského a československého insolvenčního práva se zřetelem k otázkám mezinárodního insolvenčního práva. **Dr. Petr Šustek** (PF UK) se posléze věnoval otázce ochrany života a zdraví ve Všeobecném občanském zákoníku, zejména analyzoval aktuální judikaturu rakouských soudů ve věcech náhrady některých nemajetkových újem. K principu loajality a k otázce standardizované péče řádného otce rodiny s ohledem na její subjektivní a objektivní pojmání se z pohledu správy cizího majetku vyjádřil **doc. Bohumil Havel**. Zajímavé souvislosti prvorepublikové právní úpravy nájemní smlouvy a ochrany nájemníka přednesl ve svém příspěvku **doc. Josef Salač** (PF UK). Připomněl, že ochrana nájemního vztahu nebyla tehdy tak komplexní, jako je tomu dnes, a přiblížil i aktuální novelizace občanského zákoníku, jakož i nálezy ÚS ve věcech regulace nájemného. Nad nutností legislativního zakotvení institutu *laesio enormis* se zamýšlel **Dr. Petr Bezouška** (PF UPOL). Upřednostnil legislativní řešení opírající se o konstrukci neúměrného zkrácení před bližším kvantitativním vymezením krácení kupní ceny. Velmi aktuální problematiku ochrany spotřebitele v kontextu civilního i obchodního kodexu, zákona na ochranu spotřebitele, zákona o platebním styku a současné judikatury představil **Dr. Tomáš Horáček** (PF UK). Ve svém referátu se dotkl i velmi diskutované otázky rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. Právní úpravu pojistné smlouvy s ohledem na její mnohasetletý legislativní vývoj předestřel **Dr. Petr Dobiáš** (PF UK). Jednání druhého dne zakončila **Mgr. Zuzana Pospíšilová** (PF UK) svou úvahou nad některými aspekty ochrany osobnosti, ze-

jména náhradou nemateriálních újem při škodě na zdraví. Následovalo shrnutí a závěrečná diskuse, během níž byly vyjasňovány některé sporné pozice k nadneseným problémům. Celkové zaměření příspěvků demonstrovalo vedle jiného obrovskou šíři civilistiky, resp. privatistiky vůbec a jejího pole zájmu v moderním právním státě.

Závěrečné shrnutí provedl **prof. Jan Dvořák**, který ocenil celkový průběh mezinárodní vědecké konference a její přínos

v rovině pedagogické i vědecké. Zejména vyzdvihl životaschopnost Všeobecného občanského zákoníku a jeho nesporně osvědčené a stále aktuální hodnoty, a zařadil v Rakousku připravované reformy směřující k jeho aktualizaci do širšího rámce proměňující se evropské civilistiky. ■

JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.
katedra občanského práva Právnické fakulty UK

Právní sympozium 2011

Ostrava

VE DNECH 12. – 13. 10. 2011 SE USKUTEČNILA V OSTRAVĚ ODBORNÁ KONFERENCE NA TÉMA „REKODIFIKACE OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU A JEJÍ DOPADY NA PRÁVNÍ PRAXI“ ZA ÚČASTI PRÁVNÍKŮ Z CELÉ ČESKÉ REPUBLIKY. PRÁVNICKÉ A NOTÁŘSKÉ OBCI O TÉTO PROBLEMATICE PŘEDNÁŠELI SAMI TVŮRCI TÉTO ZÁSADNÍ NORMY.

Zdůvodu rozsáhlosti změn v občanském zákoníku byla konference primárně zaměřena na celkové představení obsahu připravované rekodifikace, což bylo reprezentováno především důvodovou zprávou k připravovanému zákonu. Přednáškové bloky byly zaměřeny zejména na změny a úpravy v institutech „Dědictví“, „Nemovitosti“, „Společné jmění manželů“, „Korporace“.

Hlavním přednášejícím byl jeden z hlavních protagonistů rekodifikace **prof. JUDr. Karel Eliáš, Dr.**, který přiblížil základní charakteristiku nového civilního kodexu, právní postavení člověka a ochranu jeho osobnosti a soukromí a základní pojetí právnických osob.

Také dalšími přednášejícími byli členové rekodifikační komise – **prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc., Mgr. et Mgr. Jan Petrov, LL.M., JUDr. Václav Bednář, Ph.D., doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., JUDr. Milan Hulmák, Ph.D., JUDr. Petr Tégel, Ph.D.** Ve svých vystoupeních popsali a vysvětlili změny v jednotlivých institutech práva – manželství a rodina v nové úpravě, manželské majetkové právo, institucionální ukotvení závazkového práva, nové smluvní typy, dědické právo, dědická smlouva, náhradnictví, odkaz, držba a vlastnictví, věcná práva k věci cizí, náhrada škody, vydání bezdůvodného obohacení, obchodní korporace, ochrana společníků a věřitelů kapitálových společností.

V průběhu konference organizátoři (Court of industry, s. r. o.) společně s přednášejícími ustanovili **Akademický výbor** ve složení prof. JUDr. Karel Eliáš, Dr., JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., JUDr. Václav Bednář, Ph.D., JUDr. Eva Cechlová a Mgr. Magdalena Poncza.

Cílem Akademického výboru je výběr aktuálních témat pro koncepční dlouhodobou vzdělávací a informační činnost pro právní obec formou konferencí, seminářů apod., a zajištění vysoké odborné úrovně jednotlivých akcí. **Akademický výbor se usnesl na tématech dalších konferencí souvisejících** s rekodifikací občanského zákoníku v konkrétních podmínkách:

- Nový občanský zákoník a trh s realitami a nemovitostmi (březen)
- Nový občanský zákoník a korporátní praxe (květen)
- Nový občanský zákoník a Horní právo (září)
- Právní sympozium 2012 (říjen) – Nový občanský zákoník a jeho dopady na závazkové právo a na spotřebitelské smlouvy

Bližší informace naleznete na internetových stránkách pořadatele www.pravni-sympozium.cz.

Právě v důsledku chystaných změn, nutnosti ochrany a zabezpečení práv notářů a prohloubení důležitosti jejich postavení v právním řádu chci touto cestou nabídnout své služby v akademickém výboru ve prospěch notářů. Domnívám se, že můžeme v tomto období na další desetiletí ovlivnit naše pravomoci a naše postavení. Uvítala bych zaslání jakýchkoliv podnětů a připomínek nejen ze strany prezidia, ale i ze strany ostatních notářů. ■

JUDr. Eva Cechlová,
notářka v Bohumíně

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ na obsazení uvolněného notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Náchodě se sídlem v **Policí nad Metují.**

Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 27. ledna 2012.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 28. února 2012 v době od 10.00 hod. v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejích právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,

- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 10 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic, a. s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.



VšeHRD – časopis českých právníků
– online verze časopisu na <http://casopis.vsehrd.cz>

Časopis Spolku českých právníků VšeHRD navazuje na historickou tradici apolitického vědeckého periodika. Je zaměřen na právní sektor a celou oblast práva soukromého i veřejného.

Případní zájemci, kteří by v časopise rádi publikovali svůj článek, mohou příspěvek zaslat redakci na: casopis@vsehrd.cz



Z mezinárodního tisku aneb Novinky od zahraničních kolegů

NOTA BENE, ŘÍJEN 2011 (Rakousko)

Elektronická archivace listin pro katastr nemovitostí

Veškeré notářské zápisy jsou v Rakousku od roku 2000 archivovány v elektronickém archivu rakouského notariátu. Ten je styčným bodem elektronické správy a justice a občanů. Rakouské banky stále více využívají elektronického styku pro podávání žádostí o vklad dat do katastru nemovitostí. S tím souvisí i vzrůstající nároky na elektronickou archivaci pro katastr nemovitostí relevantních listin prostřednictvím notářů, kteří je dále poskytují katastru nemovitostí a ministerstvu spravedlnosti. Notář archivuje listinu po dobu třiceti let a umožňuje nahlédnutí do ní jak katastrálnímu úřadu, tak ministerstvu spravedlnosti prostřednictvím elektronického přístupu. Také některé banky se připojují k požadavku na zajištění přímého elektronického přístupu k archivovaným dokumentům. Pokud notář nezajistí elektronické uložení pro katastr nemovitostí relevantních dat, banka si jej zařídí sama, musí si ale nejprve pro zajištění tohoto přímého elektronického styku opatřit tzv. archivační kód. Poskytnutí notářem uložené listiny bance k nahlédnutí je dobrovolné. Banka musí notáři předložit certifikát, na základě kterého notář zpřístupní předmětné listiny.

Mezinárodní osvědčování – judikatura a praxe

Následkem mezinárodních koncernových struktur jsou rejstříkové soudy stále častěji konfrontovány se zahraničními osvědčeními jako podkladem pro zápis do obchodního registru. Na základě rozhodnutí Vrchního zemského soudu ve Vídni (28 R 194/08t) zaujímá vídeňský obchodní rejstřík velkorysý postoj k uznávání osvědčení z prostoru zemí CNUE. Obecně jsou zahraniční osvědčení v Rakousku uznávána, pokud jsou podle kvality osvědčujícího orgánu a průběhu osvědčení rovnocenná tuzemským. Vrchní zemský soud ve Vídni judikoval, že osvědčující orgány členských států UINL a CNUE se jakožto právníci a osoby zastávající veřejný úřad řídí vedle závazných právních předpisů pravidly Evropského kodexu notářského stavovského práva CNUE. Vídeňský soud rozhodl, že pokud byla listina sepsána notářem ze státu CNUE, je považována za rovnocennou listině vydané v tuzemsku, odpadá tedy nutnost posuzování rovnocennosti v každém jednotlivém případě. ■

Zpracovala: JUDr. Daniela Machová



Právní rozhledy 18/2011:

Uspokojení ze zástavního práva zajišťujícího promlčený dluh z pohledu principu akcesority

JUDr. Josef Pelech, Plzeň

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Převod nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí a tvořících „příslušenství“ jiné nemovitosti

§ 121 odst. 1, § 133 ObčZ

§ 1 odst. 1 ZáPrNe

Práva uvedená v § 1 odst. 1 ZáPrNe – vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni a předkupní právo s účinky věcného práva k nemovitostem evidovaným v katastru nemovitostí – vznikají, mění se nebo zanikají dnem vkladu do katastru, pokud občanský zákoník nebo jiný zákon nestanoví jinak, a to i pokud jde o práva k nemovitostem, které jinak vyhovují vymezení příslušenství věci v § 121 odst. 1 ObčZ. Je-li „příslušenstvím“ nemovitosti jiná nemovitost evidovaná v katastru nemovitostí, pak vůli ji převést lze relevantně projevit jen písemnou smlouvou splňující požadavky § 5 odst. 1 KatZ a podléhající vkladu do katastru nemovitostí.

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 832/2008

Právní rozhledy 19/2011:

Promlčení práv, jejichž splatnost nastává na výzvu věřitele

JUDr. Jiří Handlar, Ph.D., Brno

Soudní praxe dlouhodobě zastává problematiku názor, že se závazky splatné na výzvu věřitele promlčují ode dne, který následuje po vzniku závazku. Nový pohled na tuto problematiku přináší nedávné rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu, které velmi kontroverzním způsobem otevřelo nejen otázku promlčení závazků splatných na výzvu věřitele, ale i další otázky s touto problematikou spojené.

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Dohoda o vypořádání BSM neplatná pro disparitu

§ 39 ObčZ, § 149 odst. 1, 2 ObčZ ve znění před novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb.

Dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví podle § 149 odst. 1, 2 ObčZ ve znění před novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb., podle které jeden z manželů získal všechna společná aktiva představující značný majetek, zatímco značně zadlužený druhý manžel převzal všechna společná pasiva, přičemž mu nezůstalo vůbec nic, co by mohl použít na úhradu svého dluhu, je v případě neexistence důvodu ospravedlňujícího uzavření takové

dohody absolutně neplatná, protože se přiči dobrým mravům a nelze ji akceptovat ani s ohledem na zásadu smluvní volnosti.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 5. 2011, sp. zn. 22 Cdo 141/2009

Právní rozhledy 20/2011:

Podpis, jeho forma a umístění, aneb podpis jako podstatná náležitost právních úkonů (zejména závěti) ve světle judikatury

Podle Nejvyššího soudu nelze uznat závět, která není označena „ani jménem, ani příjmením“, což je však v přímém rozporu nejen s judikaturou týkající se jiných písemných právních úkonů, ale též s prvorepublikovou naukou a praxí, na niž se rozhodnutí odvolává. Příčinou je nejednoznačný text zákona a rozdílný přístup k různým právním institutům. Vypadá to však, že ani do budoucna se ve vztahu k závěti dle v současnosti dostupných informací v případě schválení nového občanského zákoníku zákonodárce nepolepší.

JUDr. Martina Karhanová, Praha

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Rozhodnutí o platbě na vyrovnání výše vypořádacích podílů v řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, z nichž jeden v průběhu řízení zemřel. Nárok na odškodnění úrazu utrpěného jedním z manželů jako součást jeho výlučného majetku

§ 143, § 149, § 150 ObčZ

V řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, z nichž jeden v průběhu řízení zemřel, nemůže soud do doby, než bude projednáno dědictví, rozhodovat o platební povinnosti mezi účastníkem – bývalým manželem a právními nástupci (dědici) druhého manžela; v takovém případě pouze vysloví, že do dědictví po zemřelém manželovi připadá pohledávka zůstavitele za bývalým manželem z titulu vypořádání zaniklého BSM (SJM) v určité výši. Po projednání a vypořádání dědictví mohou dědicové, kteří pohledávku zdědí, svůj nárok proti druhému účastníkovi zaniklého BSM (SJM) přímo uplatnit.

Nárok na odškodnění úrazu utrpěného jedním z manželů nepodléhal (analogicky) vypořádání BSM; tam mohly připadnout až částky vyplacené z titulu náhrady škody na zdraví (s výjimkou bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění), resp. za ztrátu na výdělku.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 940/2011

Právní rozhledy 21/2011:

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: K platnosti kupní smlouvy k pozemku evidovanému zjednodušeným způsobem při neshodě evidenční a skutečné výměry
§ 41, § 588 ObčZ

Kupní smlouva ohledně pozemku evidovaného zjednodušeným způsobem není neplatná pro neshodu evidenční a skutečné výměry převáděného pozemku.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4504/2007

Vrchní soud v Praze: Účast právnické osoby v postavení vlastníka jednotky ve statutárním orgánu společenství
§ 9 odst. 11-13 BytZ

čl. VI odst. 2 SVJStan

Ustanovení stanov SVJ znemožňující právnickým osobám jsoucím vlastníky jednotek v domě, v němž společenství vzniklo, přímé členství ve statutárním orgánu společenství – výboru společenství, resp. vznik funkce pověřeného vlastníka, je pro rozpor se zákonem neplatné.

U pověřeného vlastníka se do rejstříku SVJ kromě jeho jména, příjmení, data narození a bydliště (je-li fyzickou osobou) nebo názvu, sídla, případně identifikačního čísla (je-li osobou právnickou) zapisuje rovněž i den vzniku jeho funkce (při zápisu pověřeného vlastníka) a den zániku jeho funkce (při výmazu pověřeného vlastníka).

Členem výboru může být jen vlastník jednotky, který je zároveň členem předmetného společenství.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. 7 Cmo 323/2011

Právní rádce 10/2011:

Odvolání, nebo návrh na zastavení exekuce?

Jan Beneš, exekutorský koncipient, Praha

Robert Spálavský, exekutorský koncipient, Praha

Soudní judikatura 9/2011:

125. Podílové spoluvlastnictví. Předkupní právo.
§ 122 odst. 1, § 140, § 602, § 605 obč. zák.

Předkupní právo spoluvlastníka není „bez dalšího“ porušeno, jestliže nabídka doručená podílovému spoluvlastníku

neobsahovala údaj o splatnosti kupních cen, a poté prodávající uzavřel kupní smlouvy, jež obsahovaly individuální splatnost kupních cen. Byla-li splatnost ve smlouvě o převodu podílu, uzavřena později s třetí osobou, stanovena jinak než v § 650 obč. zák., příp. v nabídce na odkoupení podílu učiněné oprávněnému spoluvlastníku (za předpokladu, že nabídka obsahovala lhůtu splatnosti delší než dvouměsíční podle § 650 obč. zák.), lze učinit závěr o tom, že bylo porušeno předkupní právo spoluvlastníka jen za předpokladu, že podmínky splatnosti se podstatně lišily, a to natolik, že rozdíl mezi nimi mohl objektivně ovlivnit úvahu oprávněného spoluvlastníka o přijetí nabídky na realizaci předkupního práva.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1926/2009

133. Společenství vlastníků jednotek.

§ 10 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé spoluvlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví k bytům).

§ 27 odst. 1 obch. zák.

Údaje o dni vzniku a zániku členství ve výboru společenství vlastníků jednotek se do rejstříku společenství vlastníků jednotek nezapisují.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. února 2011, sp. zn. 8 Cmo 374/2010

Soudní judikatura 10-11/2011:

143. Kupní smlouva o převodu nemovitosti. Zákaz konkurence. Nabytí věci od nevlastníka.

§ 196a odst. 3, § 446 obch. zák.

Je-li kupní smlouva o převodu nemovitostí neplatná pro porušení ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák., v důsledku čehož kupující nenabude vlastnické právo k převáděným nemovitostem, nelze na nabytí vlastnictví k dotčeným nemovitostem dalším „nabyvatelem“ aplikovat – a to ani analogicky – ustanovení § 446 obch. zák.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 5189/2008

144. Zástavní právo. Spoluvlastnický podíl na nemovitosti. § 41, § 151a odst. 1, § 151b odst. 2, § 151d odst. 1 obč. zák., ve znění účinném do 31. prosince 1992

Bylo-li zástavní právo zřízeno pouze ke spoluvlastnickému podílu na nemovitosti a stal-li se zástavní dlužník posléze vlastníkem celé věci (nabyl ostatní spoluvlastnické podíly na nemovitosti), nerozšířilo se tím zástavní právo ze spoluvlastnického podílu na celou věc.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2011, sp. zn. 21 Cdo 4397/2009

149. Zástavní právo. Zpeněžení zástavy. Věc v právním smyslu. Sklad zboží.

§ 35 odst. 2, § 37 odst. 1, § 156 odst. 2 obč. zák.

Skład zboží se v právních vztazích pokládá za jedinou věc, i když (ve skutečnosti) jde o souhrn více nebo mnoha jednotlivých věcí (popř. též práv a jiných majetkových hodnot). Zástavním právem je zatížen sklad zboží jako „jediná věc“; znamená to, že na jednotlivé věci umístěné ve skladu se zástavní právo nevztahuje a že zástavní právo nevazuje na věci, která byla (v souladu s jeho účelem) ze skladu vyjmuta. Zpeněžení skladu zásob za účelem získání výtěžku, z něhož bude uspokojen zástavní věřitel, se týká těch jednotlivých věcí (popř. též práv a jiných majetkových hodnot), které se ve skladu nachází v době zpeněžení.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. ledna 2011, sp. zn. 21 Cdo 3757/2009

157. Společnost s ručením omezeným. Společník. Obchodní podíl. Smlouva o převodu obchodního podílu.

§ 113 odst. 5, § 120 odst. 2, § 132 odst. 1, § 141 odst. 1 obch. zák.

Stane-li se společnost s ručením omezeným majitelkou vlastního obchodního podílu, přičemž má jediného dalšího společníka, je třeba na tohoto společníka pohlížet jako na jediného společníka.

Nedodržení zákonného požadavku notářské formy zápisu z valné hromady (rozhodnutí jediného společníka) je důvodem pro závěr o neplatnosti těch usnesení valné hromady a tedy i rozhodnutí jediného společníka, o nichž musí být pořízen notářský zápis.

Smlouva o převodu obchodního podílu, uzavřená ve formě notářského zápisu, jejímž účastníkem je sám jediný společník, zahrnuje i rozhodnutí (jediného společníka) o převodu obchodního podílu ve smyslu § 113 odst. 5 věty druhé obch. zák. (obdobně i jeho souhlas podle § 115 odst. 1 a odst. 2 obch. zák.), i když to v ní není uvedeno výslovně.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 282/2010

Zpracoval Mgr. Erik Mrzena,
notář v Praze



České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis
Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky
Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komor
České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis
Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky
Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komor
České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis
Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky
Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komor
České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis
Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky
Oficiální časopis Notářské komory České republiky Oficiální časopis Notářské komor
České republiky Oficiální časopis Notářské komory České republiky

AD NOTAM



ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE

vydavatel: Notářská komora České republiky

periodicita: dvouměsíčník,

náklad: 2 000 výtisků,

formát: A4 (210 x 297)

počet stran: průměrně 44+4

tisk: papír 115 g, celobarevně 4/4 CMYK, vazba V1

cílová skupina: notáři, ostatní právnické profese



HARMONOGRAM 2012

č. 1 vychází 22. 2. 2012

č. 2 vychází 20. 4. 2012

č. 3 vychází 20. 6. 2012

č. 4 vychází 25. 8. 2012

č. 5 vychází 20. 10. 2012

č. 6 vychází 20. 12. 2012

CENÍK INZERTNÍCH PLOCH

IV. strana obálky 60 000

II. a III. strana obálky 48 000

1/2 II. a III. strany obálky 24 000

vnitřní celostrana 38 000

vnitřní 1/2 strany 19 000

ceny jsou uvedeny v Kč bez DPH

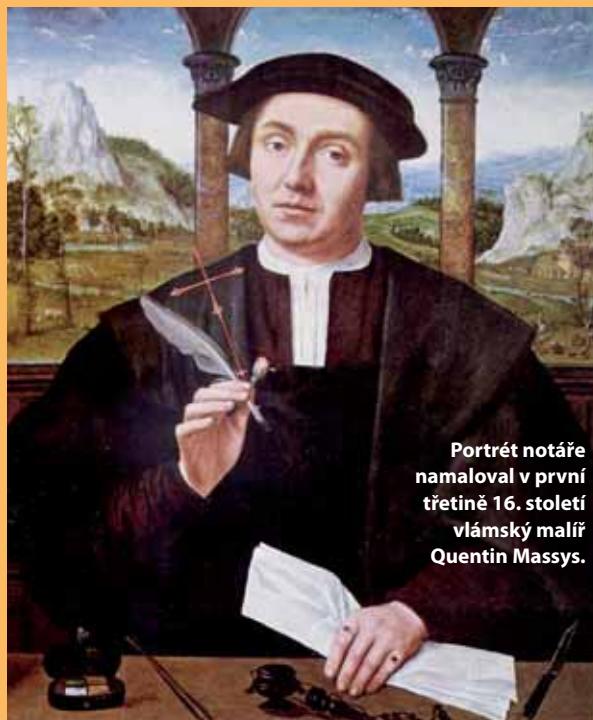
Střípky z historie 13.

Řadu profesí vystřídal slovenský historik, teolog a právník Július Botto (1848-1926). Botto vystudoval v Prešově nejprve teologii, potom práva. V r. 1876 složil v Pešti advokátní zkoušku a do r. 1920 vykonával advokacii. Již v první polovině 70. let 19. století působil jako gymnaziální profesor, k této profesi se vrátil i v letech 1920-1924, kdy se stal opět externím profesorem reálného gymnázia v Revúci. V závěru své profesní dráhy byl od r. 1922 v Revúci veřejným notářem. Jako historik napsal celou řadu prací. Za obsah práce Krátka história Slovákov z r. 1914 byl v letech I. světové války trestně stíhán. Napsal dále díla Slováci, vývin ich národného povedomia a Dejiny Matice slovenskej 1863-1875, jakož i celou řadu biografii významných slovenských politiků a národovců (Štefan Daxner, Michal M. Hodža, Samuel Tomášik aj.).

Obraz nazvaný Portrét notáře namaloval v první třetině 16. století vlámský malíř Quentin Massys (1456/1466-1530). Portrétovaný notář stojí oděn v taláru nad stolem, v pravé ruce drží brko a kříž, v levé složenou listinu, na stole nechybí kalamář. Pozadí tvoří oknem viditelná krajina se skalami. Portrét je malován technikou olej na desce, rozměry jsou 79 x 65 cm. Obraz lze v originále zhlédnout ve Skotské národní galerii (National Gallery of Scotland) v Edinburghu.

Notáři mohli být podle zákona č. 121/1873 ř. z. povoláni za porotce k porotnímu soudu. Z dobových zpráv je patrné, že se snažili plnění této povinnosti zprostit. Již v r. 1877 tak dolnorakouská notářská komora, resp. podle textu v časopisu Právník „Notářská kolej pro Dolní Rakousko“ navrhla říšské radě, aby změnila ustanovení § 4 citovaného zákona o sestavování listin porotních tak, „aby i notáři sprostění byli úřadu porotního, pakli představená notářská kolej osvědčuje, že jich v povolání a pokud se týče na místě jich úřadu nutně jest zapotřebí, a by notář, který se z obvodu jednoho dvoru soudního přesadil na místo, jež přísluší k obvodu jiného soudu sborového, nemohl býti povolán co porotce na místo, kde dříve úřadoval.“

Dne 30. listopadu 2011 se konala v brněnském hotelu Continental VIII. konference o historii advokacie, na níž odeznělo několik příspěvků, dotýkajících se též dějin notářství. Místopředseda Okresního soudu v Kutné Hoře Milan Závůrka referoval na téma Advokát, veřejný notář a obecní notář, košický advokát Peter Kerecman hovořil o Jankovi Jesenském, který byl po určitý čas rovněž veřejným notářem. Konference se zúčastnil i profesor Ivan Hlaváček, který přiblížil osudy knihy Josefa Nuhlička o veřejných notářích. Prezentována byla i nová kniha Petera Kerecmana a Rudolfa Manika o historii



Portrét notáře namaloval v první třetině 16. století vlámský malíř Quentin Massys.

advokacie na Slovensku. V diskusi odezněl námět, aby se tematický záběr konference, konané každoročně zatím k dějinám advokacie, rozšířil i na historii dalších právnických profesí. Konferenci moderoval Stanislav Balík.

Spolek pro vdovy a sirotky notářů v Království českém podle zprávy v časopisu Právník z r. 1866 měl 64 členů, z nichž 36 platilo roční příspěvek 21 zlatých, 16 platilo 31 zlatých 50 krejcarů a 12 dokonce 42 zlatých. Spolek vyplácel v té době penzi ve výši 150 zlatých ročně třem vdovám po notářích. V roce 1866 se na valné hromadě konaly volby, starostou spolku byl opětovně na další tři roky zvolen Václav Bělský, členy výboru pražští notáři Eduard Schubert, Gustav Gradl, Jan Volket a dále Antonín Weber z Litoměřic, Karel Schubert z České Kamenice a Jan Fortwängler z Plzně.

Ke spojení pražské a plzeňské komory došlo v r. 1908. Rozhodlo o tom ministerstvo spravedlnosti. Do územní působnosti nově vytvořené komory spadali notáři z obvodů sborových soudů v Praze, Jičíně, Mladé Boleslavi, Kutné Hoře, Táboře, Plzni a Písku. Sídlem spojené notářské komory byla Praha. Nařízení ministerstva bylo publikováno v 6. sešitu jeho Věstníku z r. 1908.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík



Odchody a příchody

Celé předvánoční období je časem úvah. V této době si možná více než jindy uvědomujeme hloubku změn, které v současném období probíhají v našem českém notářském světě. Tyto změny probíhají uspořádaně a klidně. Jsou poznamenány odchody a příchody. Odchází lidé a odchází také věci. S odchodem lidí je spojen příchod nových lidí. A nejinak je tomu s věcmi.

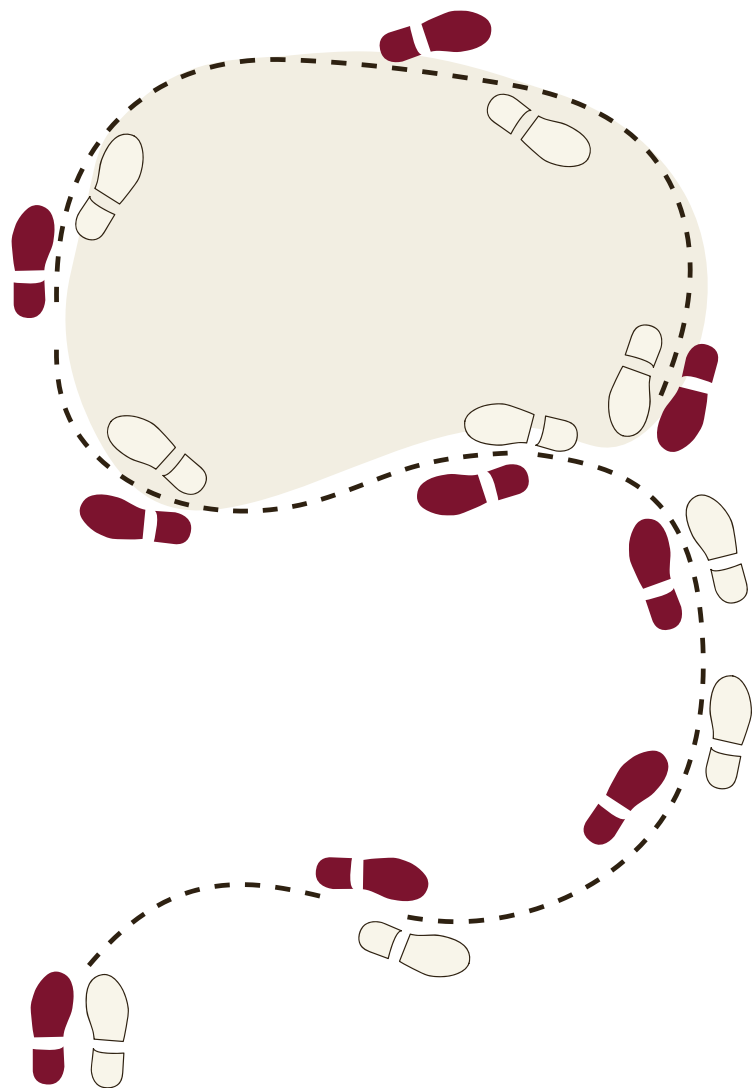
Odchody lidí mají své mnohačetné formy. Nejprostší a nejjednodušší jsou odchody z funkcí v notářské samosprávě. To samozřejmě v případě, že notářský jedinec takové funkce zastává. Takové odchody jsou součástí života. Dotčený funkcionář se prostě cítí unaven anebo cítí, že na řádný výkon funkce již nestačí. Je ovšem také možný odchod s ohledem na to, že ostatní shledávají práci dotčeného za nekvalitní, za nedostačnou.

Těmto odchodům z funkcí odpovídají příchody nových, zpravidla mladších notářských funkcionářů. Není pak ani tak důležitá skutečnost, že se tak složení notářské samosprávy omlazuje, jako naplnění požadavku, aby noví funkcionáři, které si volíme, dosahovali alespoň takové úrovně jako funkcionáři odcházející.

Závažnější jsou ovšem odchody notářů z notářského úřadu. Obvykle notáři odcházejí do penze (katastrofálně nízké) na vlastní žádost s ohledem na svůj věk nebo zdraví. Těchto odchodů je v současné době podstatně více než kdykoli dříve. Příčina je známá: základ stavu dnešních českých notářů tvoří ti, kteří ve velkém množství nastupovali na notářství v sedmdesátých letech minulého století. Jelikož změna personálního složení notářství v té době byla rozsáhlá, začínáme procházet nyní – po 40 letech – opět rozsáhlou generační obměnou.

Nemysleme si, že velké množství konkurzů na uvolněné notářské úřady probíhá bez zájmu notářské veřejnosti. Musím říci, že mladým notářským kandidátům ucházejícím se v konkurzních úřadech o uvolněné notářské úřady jejich situaci nezavídím. Uchazečů je zpravidla mnoho a naděje na vítězství v konkurzu pramalá, neboť zvítězit může jen jeden. Je to nápor na psychiku jednotlivých uchazečů, kterým zpravidla nezbyvá, než pokoušet se o štěstí znovu, jindy a jinde.

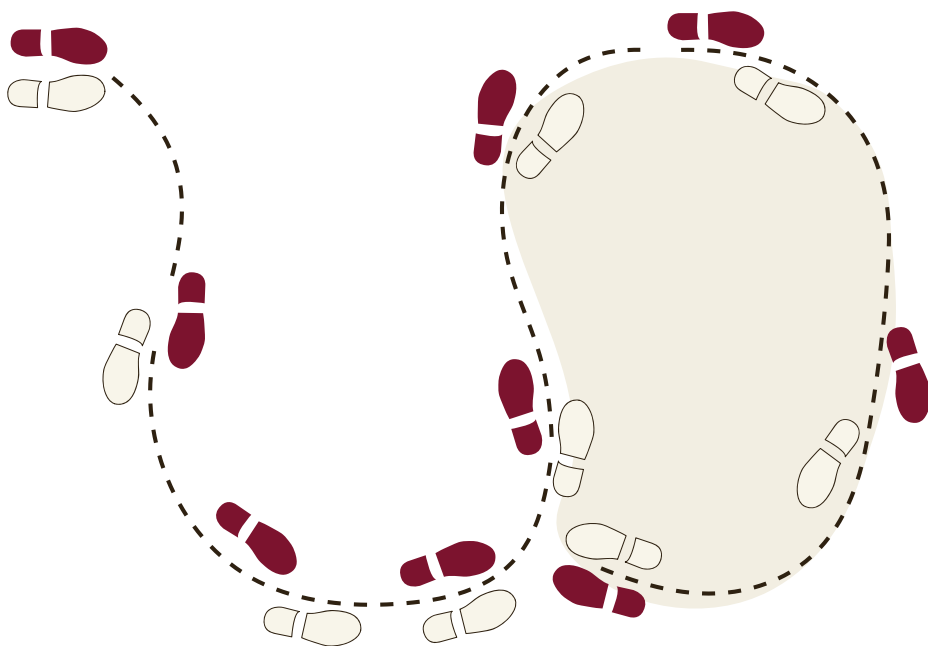
V kontrastu se současným stavem si vybavuji, jak jsem osobně byl v první polovině sedmdesátých let doslova nucen, abych co nejdříve po úspěšné notářské zkoušce nastoupil do funkce státního notáře. Přitom samotnou zkoušku jsem absolvoval již po uplynutí roku a půl po zahájení praxe notářského čekatele. Takže ihned po uplynutí roční vojny jsem se ve svých šesta-



dvaceti letech stal státním notářem a nebýt vojny, bylo by to dokonce o rok dříve.

Jsem si samozřejmě vědom principiální skutečnosti, že pevně stanovený počet notářských úřadů (tzv. princip „numerus clausus“) je jednou ze základních záruk nestrannosti a nezávislosti výkonu notářství. Je výrazem zásad, že notáři se nemohou a nesmějí účastníkům notářských věcí podbízet a musí naopak být při výkonu notářství nestranní a nezávislí. Proto musí mít – na rozdíl od advokátů – zajištěn přísun práce; ten zajišťuje pevně stanovený počet notářských úřadů.

Začátkem devadesátých let jsme při návratu ke klasické podobě notářství opětovně převzali rakouský model výběru notá-



Jak jsem avizoval již v úvodu této úvahy, odchody a příchody se týkají dokonce věci.

Když jsem před 40 lety na notářství nastupoval, vládly zde doslova archaické poměry co do zařízení notářských kanceláří, které byly doslova odkladištěm justičního nábytku, často pocházejícího i z období Rakousko – Uherska. Historické bylo rovněž sporadické technické vybavení. Často se vyskytující nedostatek papíru nutil ke všemožnému jeho šetření. Využíval se hlavně tenounký průhledný papír, který se snadno trhal. Podle toho také výtvary notářské kanceláře vypadaly.

řů do uvolněných notářských úřadů. Existuje však také model německý (bavorský), v němž notářské koncipienty zaměstnává stát (ministerstvo spravedlnosti); ten přijímá jen tolik notářských koncipientů, kolik se po uplynutí koncipientské praxe uvolní notářských úřadů. Konkurzy na uvolněné notářské úřady pak v Německu neexistují. Po úspěšné notářské zkoušce a po uplynutí potřebné notářské praxe má kandidát v podstatě nárok na uvolněný notářský úřad, přičemž celkový počet notářských úřadů zůstává nezměněn.

Nejsmutnější odchody notářů jsou jejich odchody tam, odkud není návratu. Dalo by se říci, do notářského nebe. Tyto odchody se v lepším případě týkají notářů již penzionovaných, občas však bohužel i notářů v činné službě, někdy dokonce i notářů mladších. Rád bych v této souvislosti vzpomněl letošního zcela předčasného odchodu dlouholetého prezidenta pražské notářské komory dr. Václava Kouby, notáře vysoce vzdělaného a pro notářskou věc v nejlepším slova smyslu zapáleného.

Zcela nedávno jsem měl smutnou příležitost účastnit se důstojného posledního rozloučení s významným činitelem jihomoravské Notářské komory i Notářské komory České republiky dr. Jiřikem Fleischerem v Brně. Před pouhými dvěma roky se Jiřík loučil s jihomoravskými a nejen s jihomoravskými notáři na pěkném setkání u brněnské přehrady v souvislosti se svým odchodem do důchodu. Bylo mu tehdy 70 let. Déle jako notář již pracovat ani nemohl.

Jsem si jist, že si svůj důchod představoval podstatně delší. Tento neuvěřitelně aktivní, vynálezavý, iniciativní člověk a notář tělem i duší svým vystupováním a lze říci, že i svými rodovými předpoklady, mohl důvodně počítat s tím, že se dožije vysokého věku. Člověk však míní, Pánbůh mění.

Náhradu za tak kvalitní osobnosti, jakými byli dr. Kouba či dr. Fleischer, budeme hledat dlouho. Věřím však, že úspěšně.

Notářským kancelářím vládly starožitné – z dnešního pohledu však poetické – psací stroje. Modernější psací stroj z padesátých let byl pro celé pracoviště k dispozici jen jeden. Základním problémem psacích strojů byla výměna psací pásky, která byla někdy z poloviny černá a z poloviny červená. Bylo tedy možno psát i červeně.

Ověřování (vidimace) se dělo mechanickým porovnáváním ručně nebo na stroji opsaného originálu. Jednalo-li se o více stránek, šlo o práci náročnou a namáhavou.

Reformu, která tehdy vtrhla na notářství, představovaly ohromné neforemné kalkulačky, které dělaly rámus a vůbec nebudily důvěru, takže byly málo využívány. Vždyť složité početní operace zejména při výpočtu tehdejších tzv. tříprocentních přírážek k notářským poplatkům bylo možno také provést ručně!

Tak tento notářský svět odešel. Současná realita je docela odlišná. Radikální a dříve nepředstavitelný rozvoj světa elektroniky optiky a hlavně prakticky svět notářských kanceláří dokonale přetvořil. Někdy dokonce začínám mít pocit, že se nacházíme v samotném řídicím centru kosmických lodí. Máme doslova fantastické možnosti komunikace s kýmkoli, hned, ať už se nachází 20 m od nás anebo třeba v Austrálii.

Přesto si neodpustím malý závěr: Přes všechny odchody a příchody lidí i věcí zůstává svět notářství ve své podstatě po celá staletí týž. Byla, je a věřme, že i nadále to bude sympatická instituce sloužící potřebám lidí, která do jejich životů přináší pořádek a klid tím, že účinně předchází vzniku právních sporů. ■

JUDr. Karel Wawerka,
notář v Praze



TABLE OF CONTENTS

ARTICLES

Martina Kasíková: How to realise property effectively in liquidation of inheritance? Ill.	3
Jan Dědič: The role of the notary's office and its contribution in corporation law ...	14
Bohumil Havel: The position of a notary in recodified commercial law ...	23
Zdeněk Rysánek: Disputed right of inheritance ...	26
Daniela Šustrová: What's new in the amendment to the Act on the Registration of Ownership and Other Real Rights to Property ...	30
Michael Šáblík: Law firms ...	32
Kateřina Břejřlová, Adéla Matějřková: The use of expert opinions in probate proceedings with regard to the changes after 1 September 2011 ...	34

DISCUSSION

Martina Kasíková: A different opinion on realising the testator's property in liquidation of inheritance outside of auction ...	40
---	----

CASE LAW

Case law regarding: the "dependency" of the inheritor on the testator by "alimentation" ...	42
Compensation for pain and diminished social function as the subject of inheritance ...	44
Court decisions in brief ...	48



INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL

Martina Kasíková: Wie kann man tatsächlich das Vermögen bei einer Erbschaftsaueinanderseřzung veräußern? Ill.	3
Jan Dědič: Aufgabe des Notariats und sein Beitrag im Handels- und Korporationsrecht ...	14
Bohumil Havel: Stellung des Notars im rekodifizierten Handelsrecht ...	23
Zdeněk Rysánek: Streitiges Erbrecht ...	26
Daniela Šustrová: Welche Neuheiten bringt die Novelle über Eintragungen der Eigentums- und anderer Sachrechte an Liegenschaften ...	30
Michael Šáblík: Anwaltsgesellschaften ...	32
Kateřina Břejřlová, Adéla Matějřková: Verwendung von Sachverständigengutachten im Erbschaftsverfahren unter Berücksichtigung der nach 1. 9. 2011 eingetretenen Änderungen ...	34

DISKUSSION

Martina Kasíková: Andere Meinung zur Vermögensveräußerung des Erblassers in einer Erbschaftsaueinanderseřzung außerhalb des Versteigerungsverfahrens ...	40
--	----

JUDIKATUR

Judikatur zur: Angewiesenheit" der Erben „in ihrem Unterhalt“ auf den Erblasser ...	42
Entschädigung für Schmerzen und soziale Beeinträchtigung als Gegenstand der Vererbung ...	44
In Kürze zu Gerichtsentscheiden ...	48



CONTENU

ARTICLES

Martina Kasíková: Comment réaliser financièrement les biens au moment du règlement de la succession ? Ill.	3
Jan Dědič: Rôle du notariat et sa contribution dans le droit des corporations commerciales ...	14
Bohumil Havel: Place du notaire dans le droit commercial recodifié ...	23
Zdeněk Rysánek: Droit d'héritage litigieux ...	26
Daniela Šustrová: Changements apportés par la modification de la loi relative à l'enregistrement des droits de propriété et d'autres droits matériels relatifs aux biens immobiliers ...	30
Michael Šáblík: Sociétés d'avocats ...	32
Kateřina Břejřlová, Adéla Matějřková: Utilisation des rapports d'expertise dans les procédures de succession au vu des modifications survenues après le 1. 9. 2011 ...	34

DISCUSSION

Martina Kasíková: Différence d'opinion concernant la réalisation financière des biens du testateur dans le règlement de la succession sans recours à la mise aux enchères ...	40
---	----

JURISPRUDENCE

Jurisprudence concernant la dépendance de l'héritier du testateur par „alimentation“ ...	42
Indemnités pour dommages corporels et pour la difficulté de trouver	

INTERVIEW

Petr Kužel, MBA, President of the Czech Chamber of Commerce ...	49
---	----

FROM ABROAD

Meeting of the IJNL supreme bodies (Cartagena de Indias) ...	52
JUDr. Martin Foukal awarded Colombian decoration ...	53
CNUE General Assembly, Brussels, 9 December 2011 ...	54
Czech Hexagonal presidency in 2012 ...	56
Order of the Legion of Honour to the French notariat ...	57
European list of notaries ...	58

CURRENT EVENTS

Report from the international scientific conference "200 Years of the General Civil Code" ...	59
Law Symposium 2011 Ostrava ...	61
Auditions for available notary offices ...	62

MONITORING OF INTERNATIONAL PRESS

.....	64
-------	----

WORTHY OF ATTENTION

.....	65
-------	----

EXCERPTS FROM HISTORY

Stanislav Balík: Excerpts from History Part 12 ...	69
--	----

FEATURE ARTICLE

JUDr. Karel Wawerka: Departures and arrivals ...	70
--	----

GESPRÄCH

Petr Kužel, MBA, Präsident der Wirtschaftskammer der Tschechischen Republik ...	49
---	----

AUS DEM AUSLAND

Sitzung der IJNL-Höchstorgane (Cartagena de Indias) ...	52
Verleihung einer kolumbianischen Auszeichnung an Herrn Dr. iur. Martin Foukal ...	53
CNUE-Generalversammlung am 09.12.2011 in Brüssel ...	54
Tschechisches Vorsitz der Hexagonale im Jahr 2012 ...	56
Orden der Ehrenlegion für französisches Notariat ...	57
Europäisches Notariatsregister ...	58

AKTUELL

Bericht von der internationalen Wissenschaftskonferenz „200 Jahre Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch“ ...	59
Rechtssymposium 2011 Ostrava ...	61
Ausschreibung zur Besetzung von frei gewordenen Notariatsämtern ...	62

MONITORING DER INTERNATIONALEN PRESSE

.....	64
-------	----

WISSENSWERTES

.....	65
-------	----

GESCHICHTSSPLITTER

Stanislav Balík: Geschichtssplitter 13 ...	69
--	----

FEUILLETON

Dr. iur. Karel Wawerka: Abschiede und Ankünfte ...	70
--	----

une place dans la société en tant que l'objet de la succession ...	44
Les décisions de justice en bref ...	48

ENTRETIEN

Petr Kužel, MBA, Président de la Chambre de commerce de la République tchèque ...	49
---	----

E L'ETRANGER

Réunion des organes suprêmes de l'IJNL (Cartagena de Indias) ...	52
Attribution d'une décoration colombienne à JUDr. Martin Foukal ...	53
Assemblée générale du CNUE le 9. 12. 2011 à Bruxelles ...	54
Présidence tchèque de l'Hexagonale en 2012 ...	56
Légion d'honneur pour le notariat français ...	57
Liste européenne des notaires ...	58

ACTUELLEMENT

Compte-rendu de la conférence internationale scientifique „200 ans du Code civil général“ ...	59
Symposium juridique 2011 Ostrava ...	61
Concours pour occuper les charges de notaire libérées ...	62

REVUE DE PRESSE INTERNATIONALE

.....	64
-------	----

MÉRITE VOTRE ATTENTION

.....	65
-------	----

FRAGMENTS DE L'HISTOIRE

Stanislav Balík: Fragments de l'histoire 13 ...	69
---	----

FEUILLETON

JUDr. Karel Wawerka: Arrivées et départs ...	70
--	----

Náhoda nás živí, ale tentokrát v tom prsty nemá.

Kooperativa je potřetí
za sebou pojišťovnou roku.

fincentrum

Pojišťovna
roku
2010

fincentrum

Pojišťovna
roku
2009

fincentrum

Pojišťovna
roku
2008


Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je



BANKA V MOBILU SVŮJ ÚČET MÁM VŽDY A VŠUDE POD KONTROLOU

Banka v mobilu od UniCredit Bank nabízí unikátní služby s nejmodernějším zabezpečením pro mobilní telefony s přístupem na internet. Získáte ji zdarma a výrazně ušetříte poplatky za transakce. Se službou **Banka v mobilu** máte svou banku po ruce, ať jste kdekoli. Pro více informací volejte Kompetenční centrum pro svobodná povolání **tel.: 955 960 401-403** nebo navštivte **www.unicreditbank.cz**. Vyzkoušejte, jak je pohodlné mít svůj účet vždy a všude pod kontrolou na **www.bankavmobilu.cz**!